

MAJHNI KORAKI, VELIKE SPREMEMBE

PRIROČNIK ZA IZVAJANJE IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA

BODIMO TRAJNOSTNI V SVOJEM RAVNANJU S TEKSTILOM IN OZAVEŠČAJMO DRUGE O POMEMBNOSTI OKOLJSKE ODGOVORNOSTI ZA STAREJŠE ODRASLE

Vodnik za izvajalce izobraževanja o
trajnostnem ravnanju s tekstilom

Co-funded by
the European Union

Avtorji prispevkov: Maja Ferme, Meta Furlan, Alenka Gabriela Ščuka, Olga Lucia Escobar Mejia, Oscar Perez, Katjuša Koprivnikar, Igor Kapš

Zasnova in vodja projekta: Maja Ferme

Oblikovanje: EmotivéFusion, Serendipity Lux Vanesa Begić s.p.

Jezikovni pregled: Igor kapš

Založnik: Studio MF

Izjava o omejitvi odgovornosti

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali CMEPIUS-a. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli Sredstva.

Priročnik je nastal v okviru projekta »Bodimo trajnostni v svojem ravnanju s tekstilom in ozaveščajmo druge o pomembnosti okoljske odgovornosti«, ki ga sofinancira program Erasmus+ (št. projekta 2024-1-SI01-KA210-ADU-000251794).

Izdano v Velenju, november 2025

K A Z A L O

1. UVOD.....	8
1.1. Namen in cilji priročnika.....	8
1.2. Ciljna skupina.....	9
1.3. Metodološki pristop.....	9
1.4. Kako uporabljati priročnik.....	10
Struktura priročnika.....	11
Koraki uporabe priročnika v praksi.....	11
Vloga izvajalca.....	13
2. PEDAGOŠKO-ANDRAGOŠKA NAČELA PRI IZVAJANJU PROGRAMA.....	14
2.1. Glavna andragoško-pedagoška načela.....	14
3. ZASNOVA IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA.....	16
3.1 Ime programa.....	16
3.2 Namen programa.....	16
3.3 Ciljna skupina.....	16
3.4 Cilji programa.....	16
3.5 Trajanje in struktura programa.....	16
Vsebina programa.....	17
3.6 Metode in oblike dela.....	18
3.7 Pogoji za izvedbo.....	18
3.8 Kadrovski pogoji.....	19
3.9 Evalvacija programa.....	19
3.10 Zaključek.....	19
4. IZOBRAŽEVALNI MODULI.....	20
4.1. MODUL 1 - Uvod v trajnost.....	20
Kaj je trajnost?.....	23
Zakaj je trajnost pomembna?.....	24
Kako doseči trajnost?.....	25
Hitra moda.....	26
Počasna moda ali slow fashion.....	27
Razlaga novih konceptov.....	28
4.2. MODUL 2 - Soočanje z resničnostjo.....	29
1. Uvod: Ogled video posnetka: Temna stran mode (30 minut).....	31
2. Najpogostejše uporabljeni materiali v tekstilni industriji (45 min).....	31
Razumevanje trenutnega stanja tekstilne industrije na svetovni ravni.....	32
Kako netrajnostne prakse prispevajo k globalnim vprašanjem?.....	35
Posledice za zdravje delavcev in potrošnikov v tekstilni industriji.....	39
Življenjski cikel izdelka (majice).....	39
Materiali, ki se uporabljajo v tekstilni industriji.....	44
Najpogostejše uporabljeni materiali v tekstilni industriji.....	45
Trajnostni tekstilni materiali.....	47
Kaj pridobimo z izbiro trajnostnih materialov in kako vplivajo na naše zdravje?.....	50
Navaden bombaž vs. Organski bombaž: vplivi na zdravje.....	52
Lažno zeleno oglaševanje.....	54
Nekaj glavnih certifikatov.....	55

K A Z A L O

Razlaga novih konceptov.....	57
4.3. MODUL 3 – Odgovorna izbira.....	58
Kemikalije v tekstilni industriji in njihov vpliv na zdravje.....	62
Kako nakupujemo odgovorno?.....	65
Kako vzdržujemo tekstil?.....	68
Popravilo: podaljšanje življenjske dobe vašega tekstila.....	72
Kako beremo etikete?.....	74
Razlaga novih konceptov.....	78
4.4. MODUL 4 – Moj prispevek k spremembi.....	79
4.5. MODUL 5 – Sprememba je mogoča.....	82
Prilagoditev garderobe za bolj trajnostno upravljanje tekstila.....	86
Prednosti nakupa rabljenih oblačil.....	90
Okoljske koristi počasne mode.....	91
Razlaga novih konceptov.....	92
5. PRIMERI DOBRIH PRAKS.....	92
6. PODPORNA GRADIVA.....	98
1. učni pripomoček: Razprava o okoljskem in družbenem vplivu.....	98
2. učni pripomoček: Življenjski cikel kavbojk.....	103
3. učni pripomoček: Življenjski cikel bombažne majice.....	112
4. učni pripomoček: Delež zaslužka na majici.....	124
5. učni pripomoček: Razprava o kemikalijah v oblačilih.....	130
6. učni pripomoček: Koliko okoljske škode lahko povzroči eno samcato oblačilo?.....	134
7. učni pripomoček: Zeleno zavajanje.....	138
6.2. Kviz o trajnostni modi – preverjanje znanja.....	141
Odprta vprašanja.....	141
Modul 1: Uvod v trajnostno modo.....	141
Modul 2: Resničnost modne industrije.....	141
Modul 3: Sprememba je mogoča.....	141
Modul 4: Ukrepanje.....	141
Modul 5: Trajnostne spremembe v vsakdanjem življenju.....	142
Različica z več izbirami in interaktivni kviz.....	142
Modul 1: Uvod v trajnostno modo.....	142
Modul 2: Resničnost modne industrije.....	142
Modul 3: Sprememba je mogoča.....	142
Modul 4: Ukrepanje.....	143
Modul 5: Trajnostne spremembe v vsakdanjem življenju.....	143
7. DODATNI VIRI.....	146
8. PRILOGE.....	146

NAGOVOR VODJE PROJEKTA

Maje Ferme

ZAKAJ SMO SE ODLOČILI ZA TA PROJEKT?

Moda je od nekdaj odsev družbe, njenih vrednot in razvoja. Hkrati pa je ena največjih globalnih industrij, ki pomembno oblikuje našo kulturo, vrednote in način življenja. Moja več kot 25-letna pot v modnem svetu – od oblikovanja, številnih sodelovanj z različnimi industrijami, izobraževanja in dela v New Yorku, do skoraj enoletnega potovanja z družino okoli sveta – mi je omogočila izjemno dragocen, poglobljen in celosten vpogled v delovanje modne industrije in njen vpliv na planet ter družbo. Na tej poti sem prejela številna priznanja, med drugim nagrado Elle Style Awards, mednarodna produkcijska hiša Warner Bros pa me je prepoznala kot eno najperspektivnejših oblikovalk na svetu. A prav izkušnje iz ozadja modne industrije so razkrile tudi drugo plat mode – podatke, ki jih kot družba prevečkrat prezremo.

Globalna tekstilna industrija letno proizvede 150 milijard kosov oblačil, pri tem pa ustvari kar 93 milijonov ton odpadkov. 85 % vseh oblačil vsako leto pristane na odlagališčih. Tekstilna industrija je četrti največji onesnaževalec okolja v Evropi in eden ključnih dejavnikov podnebnih sprememb. V Sloveniji povprečen posameznik letno zavrže 12,3 kg oblačil, kar presega evropsko povprečje.

Tudi uporaba virov je skrb vzbujač: za izdelavo ene bombažne kratke majice se porabi približno 2.700 litrov vode, kar zadošča za pitno vodo za 1 osebo za 2,5 let. Za ene kavbojke pa lahko človek pije vodo kar 10 let.

Modna industrija je po podatkih Programa Združenih narodov za okolje (UNEP) drugi največji porabnik vode na svetu, tekstilna industrija pa tretji največji onesnaževalec okolja. Odgovorna je za 8–10 % vseh globalnih emisij toplogrednih plinov. Kljub naraščajoči proizvodnji pa življenjska doba oblačil postaja vedno krajša – v zadnjih 15 letih jih nosimo kar 40 % manj pogosto.

Skozi svoje delo, raziskovanje in potovanja sem prišla do jasnega zaključka: trajnost je nuja, sprememba pa je mogoča – vendar le skozi izobraževanje, ozaveščanje in sodelovanje. Znanje je temelj odgovornega ravnanja, povezovanje pa ključ k dolgoročni rešitvi.

Zato smo se na Akademiji FERME odločili pristopiti k mednarodnim projektom, posvečenim trajnostnemu ravnanju s tekstilom. Trajnost namreč ni trend, temveč odgovornost do planeta in prihodnjih generacij. Gre za zavezo, da zadovoljimo svoje trenutne potrebe, ne da bi ogrozili potrebe tistih, ki prihajajo za nami.

Za doseganje trajnostnega razvoja je potrebna usklajena vizija vseh sektorjev – posameznikov, podjetij, izobraževalnih institucij, lokalnih in globalnih organizacij. Ključna vodila projekta so:

- odgovorno upravljanje virov,
- zmanjševanje odpadkov,
- spodbujanje pravičnejšega, bolj vključujočega sveta.

Projekt je zasnovan z mislijo na skupine, ki v izobraževalnem procesu pogosto ostajajo spregledane – starejše odrasle. Njihove izkušnje iz obdobja t. i. »počasne mode«, ko je kakovost prevladovala nad količino, predstavljajo izjemno vrednost, ki jo želimo ponovno obuditi. Raziskave kažejo, da cena ni edini dejavnik pri nakupovanju oblačil, zato želimo okrepiti znanje in kritično razmišljanje potrošnikov ter zmanjšati vrzel med izobraževanjem mladih in starejših generacij.

PARTNERJI PROJEKTA IN KRATEK OPIS PROJEKTA

Projekt nastaja v okviru programa Erasmus+ in je rezultat sodelovanja treh partnerjev iz različnih držav, okolij in strokovnih področij. Prav raznolikost, interdisciplinarnost in izmenjava dobrih praks so ključne prednosti našega skupnega dela.

Studio MF, Akademija FERME (Slovenija) je vodilni partner, ki izhaja iz dolgoletnih izkušenj na področju mode, oblikovanja, izobraževanja in razvoja trajnostnih tekstilnih praks. Prispeva strokovno znanje, razvoj izobraževalnih vsebin, sodobne pedagoške pristope ter inovativne načine ozaveščanja o odgovorni in etični modi in tako zagotavlja močan strokovni temelj projekta.

Univerza za tretje življenjsko obdobje (Slovenija) je največja nacionalna organizacija za izobraževanje starejših odraslih. S svojo bogato andragoško tradicijo, poznavanjem potreb ciljnih skupin ter široko mrežo lokalnih skupnosti zagotavlja, da je program prilagojen starejšim udeležencem, njihovim pričakovanjem in učnim potrebam. Njihovo poslanstvo vključuje spodbujanje aktivnega staranja, vseživljenjskega učenja in medgeneracijskega povezovanja.

Hola Ghana (Španija) je mednarodna organizacija, ki deluje na področju globalnega učenja, medkulturnega dialoga in trajnostnega razvoja. Prispeva širši pogled na globalne vplive tekstilne industrije ter izkušnje pri družbeno-okoljskih projektih v različnem mednarodnem kontekstu.

Skupno partnerstvo združuje strokovno znanje s področja trajnostnega razvoja, tekstilne industrije, andragogike ter digitalnega izobraževanja. S prenosom praks, izkušenj in metod dela bo vzpostavljeno učno okolje, ki spodbuja razvoj kakovostnih izobraževalnih programov, krepi kompetence izobraževalcev ter povečuje dostop starejših odraslih do aktualnih trajnostnih vsebin v lokalnem in mednarodnem prostoru.

Skupaj smo oblikovali izobraževalni program, podprt s celovitim naborom gradiv – priročnikom, videovsebinami, zloženkami, plakati in drugimi učnimi pripomočki. Vse gradivo je brezplačno dostopno na: www.premiumferme.com (zavihek Trajnost / Sustainability).

Z izobraževanjem želimo:

- zmanjšati negativne vplive modne industrije na okolje,
- spodbujati odgovorno nakupovanje, uporabo in predelavo oblačil,
- razvijati kritično razmišljanje o potrošniških navadah,
- ozaveščati o vplivu tekstila na zdravje, okolje in družbo,
- omogočiti nove učne priložnosti starejšim od 60 let,
- prispevati k oblikovanju bolj trajnostne prihodnosti.

Verjamem, da lahko z znanjem, sodelovanjem in odgovornim ravnanjem ustvarimo modno industrijo, ki bo temeljila na kakovosti, spoštovanju narave in dostojanstvu ljudi.

Trajnost je prihodnost mode.

Naša naloga pa je, da to prihodnost soustvarimo – skupaj.

1. UVOD

1.1. NAMEN IN CILJI PRIROČNIKA

Priročnik je namenjen izvajalcem izobraževanj odraslih, mentorjem, učiteljem, ki želijo udeležence seznaniti s pomenom trajnostne rabe tekstila in jih spodbuditi k odgovornemu ravnanju v vsakdanjem življenju.

Nastal je v okviru projekta *Erasmus+ KA210-ADU – Manjša partnerstva na področju splošnega izobraževanja odraslih*, katerega cilj je razviti znanja in veščine za trajnostno vedenje, zlasti med starejšimi odraslimi.

Priročnik je **didaktično orodje**, ki podpira izvajalce pri načrtovanju, izvedbi in evalvaciji izobraževanj na temo trajnostne mode in odgovornega ravnanja s tekstilom. Ponuja teoretična izhodišča, predloge učnih dejavnosti in praktične nasvete za delo s starejšimi odraslimi. Namenjen je vsem, ki izvajajo neformalne oblike izobraževanja starejših odraslih, mentorjem, učiteljem, prostovoljcem, in vodjem študijskih krožkov, ki delajo s starejšimi odraslimi udeleženci.

Namen priročnika je spodbuditi izvajalce, da v svoje izobraževalne programe vključijo vsebine trajnostnega razvoja, zlasti na področju **odgovorne rabe in ravnanja s tekstilom**. Temelji na izkušnjah partnerjev projekta Studio MF, Slovenska univerza za tretje življensko obdobje(UTŽO) in Hola Ghana ONGD, vsebinah pilotnih izvedb programa v Sloveniji in Španiji, evalvacijah izvajalcev in udeležencev (2025), obstoječih evropskih smernicah za izobraževanje odraslih (EAEA^[1], EPAL^[2]) ter ciljih trajnostnega razvoja (Agenda 2030)^[3].

Omogoča enostavno prenosljiv in uporaben model za izvedbo izobraževanj, s katerimi starejši odrasli pridobijo nova znanja, spretnosti in zavedanja o vplivu tekstilne industrije na okolje, zdravje in družbo ter spoznajo, kako lahko s preprostimi vsakodnevnimi spremembami prispevajo k varovanju okolja.

Priročnik je tudi **orodje za spodbujanje aktivnega državljanstva starejših**, saj jih vključuje kot nosilce sprememb v lokalni skupnosti. Zasnovan je tako, da omogoča prilagoditve za udeležence z različnimi potrebami (gibalno ovirane, slepe in slabovidne, gluhe in naglušne) ter je uporaben v različnih oblikah izvedbe: v živo, hibridno ali spletno.

Cilji priročnika so:

- zagotoviti **celovit didaktični okvir** za izvajanje izobraževalnega programa »Bodimo trajnostni v svojem ravnanju s tekstilom in ozaveščajmo druge o pomembnosti okoljske odgovornosti«.
- pomagati izvajalcem **pri razumevanju osnovnih pojmov trajnostnega razvoja in vplivov tekstilne industrije**,

[1] https://eaea.org/wp-content/uploads/2025/09/EAEA_Manifesto_Digital_Slovenian_Sept.pdf

[2] <https://epale.ec.europa.eu>

[3] <https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/uresnicevanje-agende-2030>

- ponuditi **konkretne učne module**, ki so neposredno uporabni pri izvedbi izobraževanja, spodbujati **kritično razmišljanje, praktično učenje in osebno spremembo** pri udeležencih,
- nuditi podporna **gradiva za izvajanje programa, spremljanje in evalvacijo** učnih rezultatov,
- zmanjšati razkorak med ponudbo vsebin za mlade in starejše na področju trajnostnega izobraževanja,
- prispevati k skupnim evropskim ciljem zelenega prehoda.

1.2. CILJNA SKUPINA

Priročnik je namenjen **izvajalcem neformalnih izobraževanj odraslih**, ki v okviru svojih organizacij ali lokalnih skupnosti izvajajo programe, namenjene starejšim udeležencem. Mednje sodijo **mentorji, prostovoljci, člani in vodje Univerz za tretje življenjsko obdobje (UTŽO), izobraževalci na ljudskih univerzah, predstavniki nevladnih organizacij ter vodje različnih delavnic in študijskih krožkov**.

Ti izvajalci imajo ključno vlogo **pri spodbujanju aktivnega staranja, vseživljenjskega učenja in medgeneracijskega sodelovanja**, zato jim priročnik ponuja vsebine, metode in praktična orodja za vključevanje trajnostnih tem v njihovo delo. Usmerjen je v krepitev njihovih kompetenc za vodenje izobraževanj, ki povezujejo znanje, izkušnje in vrednote z odgovornim ravnanjem do okolja.

Ciljna skupina programa, ki ga priročnik podpira, so starejši odrasli, **stari 60 let ali več**, z različnimi stopnjami izobrazbe, življenjskimi izkušnjami in interesi. Program je prilagodljiv glede na njihovo predznanje, kognitivne sposobnosti in tehnično pismenost. Posebna pozornost je namenjena vključevanju **ranljivih skupin** starejših oseb z gibalnimi oviranostmi, slabovidnih, naglušnih in socialno izoliranih posameznikov, saj je cilj zagotoviti, da je učenje dostopno, prijetno in vključujoče za vse. S tem priročnik omogoča izvajalcem, da izobraževalni proces prilagodijo **realnim potrebam in pričakovanjem starejših**, jih motivirajo za sodelovanje ter spodbujajo k aktivnemu prispevku v lokalnem okolju.

1.3 METODOLOŠKI PRISTOP

Priročnik temelji na andragoškem pristopu^[4], ki izhaja iz načel aktivnega in izkustvenega učenja odraslih. Odrasli se učijo predvsem iz lastnih izkušenj, zato program spodbuja njihovo vključenost, sodelovanje in soustvarjanje znanja. Izvajalci imajo pri tem vlogo mentorjev in spodbujevalcev učenja, ne le prenašalcev informacij.

[4] <https://www.utzo.si/wp-content/uploads/2015/09/posebnosti-izobra%C5%BEevanja-starej%C5%Alih.pdf>

Temeljne značilnosti metodološkega pristopa so:

- **Aktivno učenje:** udeleženci se učijo preko pogovora, izmenjave mnenj in praktičnega dela. Aktivnosti so zasnovane tako, da vključujejo gibanje, ustvarjanje in osebno refleksijo.
- **Izmenjava izkušenj:** program omogoča, da udeleženci delijo svoje življenjske zgodbe, znanja in veščine, kar krepi občutek vrednosti, medsebojnega spoštovanja in povezanosti v skupini.
- **Skupinsko delo:** učenje poteka v manjših skupinah, kar spodbuja sodelovanje, empatijo in podporo med udeleženci. Skupinski procesi omogočajo večjo motivacijo in občutek pripadnosti.
- **Praktične vaje:** velik del vsebin je usmerjen v konkretne primere iz vsakdanjega življenja (popravilo oblačil, razvrščanje tekstila, prepoznavanje trajnostnih materialov ipd.), saj se znanje bolj utrdi ob praktični uporabi.

Pri izvedbi programa izvajalec uporablja **realne primere in materiale**, s čimer se povezuje teorija in praksa. Udeleženci prepoznajo pomen trajnostnega ravnanja v kontekstu lastnega življenja in lokalnega okolja.^[5]

Posebno pozornost namenjamo **vizualni in senzorični podpori**. Učni moduli so zasnovani tako, da je učenje dostopno tudi udeležencem z omejitvami vida ali drugimi posebnimi potrebami. Aktivnosti vključujejo delo z različnimi materiali, barvami, oblikami in strukturami, uporabljen pa je tudi opisni jezik, kar omogoča celostno zaznavanje in razumevanje vsebine.^[6]

Po vsaki aktivnosti sledi refleksija, v kateri udeleženci razmišljajo o svojih občutkih, spoznanjih in morebitnih spremembah v razmišljanju ali ravnanju. Refleksija spodbuja osebni razvoj, utrjuje naučeno in povezuje učenje s konkretnimi življenjskimi situacijami.

1.4 KAKO UPORABLJATI PRIROČNIK

Priročnik je zasnovan kot **praktično orodje** za izvajalce izobraževanj starejših odraslih. Izvajalcem omogoča, da program izvajajo fleksibilno, v skladu s potrebami skupine, časovnimi možnostmi in prostorskimi pogoji. Njegov namen ni le podajanje vsebin, temveč spodbujanje izvajalcev, da učni proces oblikujejo aktivno, ustvarjalno in v skladu z načeli vseživljenjskega učenja.

Priročnik je strukturiran tako, da omogoča enostavno uporabo v različnih okoljih: v učilnici, na terenu ali na spletu. Zasnovan je modularno, posamezni modul pa je zasnovan tako, da ga lahko izvajalec prilagodi glede na velikost skupine, razpoložljiv čas, prostor in učne zmožnosti udeležencev.

[5] https://www.lu-ajdovscina.si/wp-content/uploads/2022/02/5a_Green-education_-izbrane-metode-za-delo-v-skupini.pdf

[6] https://www.andragosko-drustvo.si/wp-content/uploads/2015/08/Zbornik_Andragog-pri-uc%CC%8Cenju-in-izobraz%CC%8Cevanju-odraslih-s-posebnimi-potrebami_A.pdf

STRUKTURA PRIROČNIKA

Priročnik je razdeljen na naslednje vsebinske dele:

1. **Uvodni del:** predstavitev namena in ciljev priročnika, ciljno skupino ter andragoška načela, ki naj vodijo izvajalce pri delu s starejšimi odraslimi.
2. **Zasnova izobraževalnega programa:** predstavitev ciljev in namena programa, ciljne skupine, trajanje izobraževanja, metod in oblik dela, načinov izvajanja, osnovna predstavitev modulov in pogoji za izvedbo programa.
3. **Učni moduli:** vsebina petih modulov z opredelitvijo učnih ciljev, teoretično vsebino in opisom aktivnosti.
4. **Podporna gradiva:** podporna didaktična gradiva, ki so nastala v okviru projekta (delovni listi, primeri vprašalnikov, spletni viri, video gradiva, knjižica Teorija kvadratnega metra, zgibanka, plakat).
5. **Primeri dobrih praks**

KORAKI ZA UPORABO PRIROČNIKA V PRAKSI

Pri pripravi izobraževanja izvajalci uporabijo module kot osnovno strukturo programa. Vsak modul predstavlja logično stopnjo v procesu učenja od ozaveščanja do konkretne spremembe vedenja:

- po potrebi izvajalci module **skrajšajo ali razdelijo** na več srečanj, pri čemer ohranijo ravnotežje med teorijo, prakso in refleksijo,
- izvajalci spodbujajo **udeležence, da aktivno sooblikujejo vsebine**: vključi naj se njihove izkušnje, primere, ideje in vprašanja,
- izvajalci lahko uporabijo **dodatne vire**, ki jih najdejo v priročniku in lastne vire, da obogatijo izvedbo: video gradiva, delovne liste, digitalne naloge, primere dobrih praks,
- izvajalci naj uporabljajo primere iz vsakdanjega življenja in omogočijo čas za razpravo in delitev izkušenj.

Da bi izvajalcem olajšali pripravo in izvedbo programa, so v priročniku jasno in konkretno opisani posamezni učni moduli in kako jih uporabiti pri izvedbi izobraževanja.

V nadaljevanju so opisane faze dela, od priprave in izvedbe do refleksije, s katerimi lahko zagotovijo kakovostno in vključujočo izvedbo izobraževanja.

1. Korak: Priprava na izvedbo

- Izvajalec pred začetkom pregleda **strukturo posameznega modula**, učne cilje, vsebino in predvidene aktivnosti.
- Na podlagi tega izbere **potrebna gradiva in orodja** (npr. video posnetke, plakate, tabele, certifikate, delovne liste itd.). Predvidi katere pripomočke zagotovijo udeleženci, katere izvajalec (škarje, tekstil ...).

- Če je predviden **modul na daljavo ali samostojno delo**, izvajalec udeležencem pravočasno posreduje povezave do spletnih gradiv.

2. Korak: Uvod v modul

- Izvajalec začne **z uvodno razpravo** ali vprašanjem, ki spodbuja razmišljanje o temi modula (npr. »Kdaj ste nazadnje popravili oblačilo?«).
- Sledi **kratka predstavitev teoretične vsebine**: ključni pojmi, dejstva in primeri.
- Teoretični del naj bo podprt **z vizualnimi pripomočki** (slike, plakati, videi) in predmeti (npr. različne vrste tekstila)

3. Korak: Izvedba aktivnosti

- Vsak modul vključuje **nabor predlaganih aktivnosti** (npr. analiza videoposnetka, delo s karticami, delavnica, kviz, vaja v skupinah).
- Pri vsakem modulu so zapisani:
  - učni cilji,
  - metode in oblike dela,
  - učna sredstva in pripomočki,
  - uporabljena literatura,
  - časovna opredelitev,
  - opis aktivnosti.
- Izvajalec lahko aktivnosti izbere glede na potrebe skupine. Priročnik spodbuja **aktivno in izkustveno učenje**, zato naj bo poudarek na sodelovanju, pogovoru in praktičnem delu.

4. Korak: Uporaba podpornih gradiv

- Pri vsakem modulu so pri opisu aktivnosti navedena podporna gradiva, vključno z video vsebinami, članki, spletnimi stranmi in primeri dobrih praks.
- Podrobnejši opis podpornih gradiv je dostopen v poglavju 6.
- Izvajalec lahko te vire uporabi med modulom ali jih pošlje udeležencem kot gradivo za **samostojno delo doma** (npr. ogled kratkega filma, branje članka, izvedba preprostega izziva).

5. Korak: Refleksija in evalvacija

- Na koncu vsakega modula je predlagana **refleksija** – vprašanja za razmislek, ki pomagajo udeležencem povezati vsebino z njihovim življenjem.
- Izvajalec lahko uporabi kratko skupinsko razpravo, s katero oceni, kako so udeleženci razumeli vsebino in katere spremembe želijo uvesti v prakso.
- V refleksiji naj udeleženci delijo izkušnje, dvome, primere in ideje za nadaljnje korake v trajnostnem ravnanju s tekstilom.
- Na zadnjem srečanju izvajalec uporabi kviz, ki je namenjen udeležencem, da pridobijo povratno informacijo o usvojenem znanju.

VLOGA IZVAJALCA

Izvajalec ima vlogo **mentorja, spodbujevalca in povezovalca**, ne le predavatelja.

Njegova naloga je, da:

- omogoči aktivno sodelovanje vsakega udeleženca,
- spodbuja izmenjavo izkušenj in znanja,
- skrbi za prijetno, vključujoče vzdušje,
- prilagaja tempo in način dela skupini,
- spodbuja nadaljnje samostojno učenje in delovanje v lokalni skupnosti.

Priročnik je torej **kombinacija strokovnega vodnika, delovnega pripomočka in zbirke idej**, ki omogoča izvajalcem, da preprosto, prijetno in učinkovito vodijo izobraževanja o trajnostni rabi tekstila ter s tem prispevajo k zelenemu in vključujočemu razvoju skupnosti.

[7] Andragoška načela (dr. Tanja Možina). 2025. Andragoški center Slovenije. <https://www.youtube.com/watch?v=g1EnopCG4BM>

[8] Kranjc, A. et al. 2013. Posebnosti izobraževanja starejših/Characteristics of older adult education. Društvo za izobraževanje za tretje življenjsko obdobje. <https://www.utzo.si/wp-content/uploads/2015/09/posebnosti-izobra%C5%BEEvanja-starej%C5%Alih.pdf>

[9] <https://thelearningcoach.com/learning/characteristics-of-adult-learners/>

2. ANDRAGOŠKA NAČELA PRI IZVAJANJU PROGRAMA

Izobraževanje starejših odraslih zahteva prilagojen pristop, ki upošteva njihove življenjske izkušnje, potrebe, motivacijo in učne navade. Pri izvajanju programa se zato uporabljajo načela **aktivnega in izkustvenega in učenja**, ki so temelj andragoške prakse.^{[7],[8]}

2.1. GLAVNA ANDRAGOŠKA NAČELA^[9]

a.) Spoštovanje izkušenj in znanja udeležencev

Starejši odrasli v izobraževanje vstopajo z bogatimi življenjskimi izkušnjami, ki jih je treba prepoznati in vključiti v učni proces. Izvajalci naj spodbujajo izmenjavo izkušenj in zgodb, kar krepi občutek vrednosti in soustvarjanja znanja.

b.) Učenje kot proces, ki temelji na življenjskih situacijah

Učenje mora biti povezano z resničnim življenjem udeležencev. Primeri, gradiva in aktivnosti naj izhajajo iz njihovih vsakdanjih izkušenj (npr. skrb za oblačila, nakupovanje, popravila, prepoznavanje kakovostnih materialov in trajnostnih blagovnih znamk).

c.) Praktična naravnost in aktivno sodelovanje

Starejši odrasli se najbolje učijo s preizkušanjem v praksi in praktičnim delom. Program vključuje praktične delavnice, raziskovalne naloge in samostojne dejavnosti, kjer udeleženci lahko preizkusijo nova znanja v praksi. Aktivne metode (igre vlog, delavnice, skupinsko reševanje izzivov) povečujejo motivacijo in občutek dosežka.

č.) Učenje v spodbudnem in varnem okolju

Udeleženci potrebujejo občutek sprejetosti, spoštovanja in varnosti. Izvajalci naj spodbujajo pozitivno vzdušje, humor in sodelovanje, saj to zmanjšuje strah pred neuspehom in krepi socialne vezi v skupini.

d.) Prilagoditev učnega procesa starostnim značilnostim

Izvajalci naj pri načrtovanju in izvedbi upoštevajo:

- tempo učenja (počasnejše podajanje informacij, več časa za razmislek in vprašanja),
- veččutno učenje (kombinacija vizualnih, slušnih in tipnih dražljajev),
- jasno strukturo vsebin (povzetki, ponavljanja, vizualne sheme),
- ustrezno fizično okolje (dobra osvetlitev, kontrasti, udobje, dostopnost prostora).

e.) Notranja motivacija in občutek smisla

Starejši odrasli se povečini učijo, ker želijo ostati aktivni, koristni in vključeni. Izvajalci naj poudarjajo pomen vsebin za njihovo vsakdanje življenje, zdravje in okolje. Udeleženci naj prepoznajo **osebni pomen učenja**; kako njihova dejanja prispevajo k skupnemu dobremu.

f.) Učenje skozi refleksijo

Vsaka aktivnost se zaključi z refleksijo, pogovorom ali zapisom, v katerem udeleženci izrazijo, kaj so spoznali, kaj jih je presenetilo in kako bodo pridobljeno znanje uporabili. Refleksija krepi zavedanje o lastnem učenju in spodbuja osebno rast.

g.) Dostopnost in vključevanje^[10]

Program naj bo dostopen vsem udeležencem. Gradiva naj bodo pripravljena v večjih črkah, z močnim kontrastom in razumljivim jezikom. Kjer je mogoče, se uporablja tudi **zvočna ali digitalna podpora** (videi, posnetki, QR-kode, naslov spletnega mesta). Udeleženci z vidnimi, slušnimi ali gibalnimi omejitvami naj imajo možnost enakovrednega sodelovanja.

[10] Andragog pri učenju in izobraževanju odraslih s posebnimi potrebami; Prispevki s posveta Andragoško društvo Slovenije; Ljubljana 2016. https://www.andragosko-drustvo.si/wp-content/uploads/2017/01/Zbornik_Andragog-pri-uc%CC%8Cenju-in-izobraz%CC%8Cevanju-odraslih-s-posebnimi-potrebami_B.pdf

3. ZASNOVA IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA

3.1 IME PROGRAMA

Bodimo trajnostni v svojem ravnanju s tekstilom in ozaveščajmo druge o pomembnosti okoljske odgovornosti.

3.2 NAMEN PROGRAMA

Program je namenjen spodbujanju trajnostnega vedenja in razumevanja vpliva tekstilne industrije na okolje in družbo. Udeleženci razvijajo znanja, veščine in vrednote za trajnostno ravnanje s tekstilom ter prenos znanja v lokalno okolje.

3.3 CILJNA SKUPINA

Starejši odrasli (60+), ne glede na predhodna znanja. Program omogoča prilagoditve za udeležence s posebnimi potrebami (gibalno ovirani, slabovidni, naglušni).

3.4 CILJI PROGRAMA

- Ozaveščati o trajnostnem ravnanju s tekstilom.
- Vpilvati na spremembo potrošniških navad in zmanjšanje odpadkov.
- Povečati znanje o vplivu tekstilne industrije na zdravje in okolje.
- Sodbuhati aktivno vlogo starejših odraslih pri trajnostnih praksah v skupnosti.

3.5 TRAJANJE IN STRUKTURA PROGRAMA

Program je zasnovan **modularno**. Omogoča prilagodljivost glede na potrebe izvajalcev, organizacij in udeležencev. Na podlagi pilotnih izvedb in povratnih informacij je bila potrjena **fleksibilna struktura s petimi moduli**, ki se lahko izvajajo v različnih kombinacijah:

1. možnost: izvedba programa v živo

- program se v celoti izvaja v učilnici ali delavnici;
- primereno za skupine, ki imajo redna srečanja in želijo izvesti celovit proces z veliko medsebojne interakcije.

2. možnost: izvedba v živo v kombinaciji s spletno izvedbo

- kombinirana izvedba (hibridno učenje), kjer se četrti modul izvede v spletni obliki (Zoom, MS Teams).
- primeren za udeležence, ki imajo osnovno digitalno pismenost in želijo del vsebine osvojiti od doma.

3. možnost: izvedba v živo v kombinaciji s samostojnim delom doma

- prilagojena oblika za skupine, ki raje delajo v svojem tempu. Udeleženci po tretjem modulu prejmejo **delovne liste in navodila za domače naloge**, kot so: pregled lastne garderobe, deset trajnostnih dejanj ali ogled video vsebin.
- Samostojno delo doma predstavlja četrti modul.

Skupno trajanje programa v vseh izvedbah je **15 ur**, vključno s samostojnim delom doma. Posamezni modul traja 3 učne ure. Seveda se lahko vsebine razširijo, s tem pa tudi število ur.

Starejši udeleženci najboljše sprejemajo **kombinacijo srečanj v živo, praktičnega dela in domačih nalog**, zato priporočamo delavnice, ki vključujejo tudi **izdelavo, popravilo ali ponovno uporabo oblačil**, ter diskusije, kjer udeleženci delijo **osebne izkušnje in primere dobrih praks**.

VSEBINA PROGRAMA

MODUL	Naziv	Vsebina
1. MODUL	Uvod v trajnost	- Pomen trajnosti in krožnega gospodarstva, vplivi tekstilne industrije na okolje in družbo, razumevanje lastne vloge kot potrošnika. - Življenjski cikel kavbojk in bombažne majice.
2. MODUL	Soočanje z resničnostjo	- Temna stran mode. - Okoljski in družbeni vplivi tekstilne industrije (onesnaženje, delovne razmere, poraba vode, odpadki). - Trajnostni materiali, certifikati, - Zeleno zavajanje (greenwashing)
3. MODUL	Odgovorna izbira	- Koncept počasne in hitre mode. - Kemikalije v tekstilni industriji. - Odgovorno nakupovanje in vzdrževanje tekstila.
4. MODUL	Moj prispevek k spremembi	- Knjižica Teorija kvadratnega metra. - Naloge v domačem okolju.
5. MODUL	Sprememba je mogoča	- Prilagajanje garderobe za trajnostno upravljanje s tekstilom - Koristi počasne mode - Kaj smo se naučili?

Vsak modul vključuje **teoretični in praktični del**, uporabo **praktičnih primerov in materialov** ter **refleksijo** po zaključku. Izvajalcem se priporoča, da prilagodijo trajanje in poudarke posameznih modulov glede na skupino, pri čemer naj ohranijo ravnotežje med **informativnim, ustvarjalnim in doživljajskim učenjem**.

3.6 METODE IN OBLIKE DELA

Metode dela: razlaga, diskusija, študija primera, delavnica, igre vlog, kviz, refleksija.

Oblike dela: v skupini, delo v paru, individualno delo, terensko in spletno učenje.

3.7 POGOJI ZA IZVEDBO

Prostor	dostopna učilnica, računalnik, projektor, dobra osvetlitev, dovolj delovne površine
Velikost skupine	do 12 udeležencev
Termin izvedbe	v dopoldanskem času
Digitalna orodja:	spletna orodja kot so: Zoom, Microsoft Teams, Mentimeter
Dostopnost	prilagoditev gradiv, dodatni opisi, opis video vsebine, dostop do interneta in multimedije
Drugo	možnost tiskanja gradiv, po potrebi šivalni stroji, papir, flomastri, blago

3.8 KADROVSKI POGOJI

Izvajalci imajo znanje s področja trajnosti, tekstila ali izobraževanja odraslih, pedagoško-andragoške kompetence in izkušnje z delom s starejšimi. Izobraževanje lahko izvajajo tudi zainteresirane osebe, ki jih področje zanima in so se pripravljene učiti.

3.9 EVALVACIJA PROGRAMA

Evalvacija je ključni del izvajanja programa, saj omogoča spremljanje napredka udeležencev ter ocenjevanje kakovosti izvedbe in vsebinske ustreznosti programa.

Izvajamo jo na dveh ravneh:

1. raven evalvacija napredka udeležencev – spremlja dosežene učne cilje, pridobljeno znanje, spretnosti in spremembe v vedenju ali odnosu do trajnostnih tem.

2. raven evalvacija kakovosti programa – meri zadovoljstvo udeležencev z vsebino, načinom izvedbe, gradivi in podporo izvajalcev ter zaznane učinke programa na osebne navade in vedenje.

V okviru evalvacije se izvajajo naslednje aktivnosti:

- **Spremljanje napredka:** samoocena udeležencev, pregled praktičnih izdelkov in zaključni kviz za preverjanje znanja;
- **Evalvacija programa:** vprašalnik o zadovoljstvu, uporabnosti pridobljenih znanj ter zaznanih učinkih na osebne spremembe in trajnostno ravnanje.

Z rednim zbiranjem povratnih informacij ter spremljanjem učnih rezultatov se zagotavlja **stalno izboljševanje kakovosti izobraževanja** in njegova **učinkovitost v praksi**.

3.10 ZAKLJUČEK

Udeleženci prejmejo potrdilo o udeležbi.

4. IZOBRAŽEVALNI MODULI

UVOD V TRAJNOST

4.1. MODUL 1

4. IZOBRAŽEVALNI MODULI

4.1. MODUL 1 - UVOD V TRAJNOST

UČNI CILJI	Udeleženci bodo po koncu modula: • razumeli pojem trajnosti in poznali tri stebre trajnostnega razvoja (okoljski, družbeni in gospodarski); • znali razlikovati med hitro in počasno modo ter prepoznali vpliv potrošniških navad na okolje; • razumeli globalno pot in proizvodni proces kavbojk in bombažne majice ter z njim povezane okoljske in družbene vplive; • analizirali okoljske in zdravstvene izzive povezane s proizvodnjo jeansa (uporaba vode, kemikalij, delovni pogoji); • razvili kritično razmišljanje o vplivih tekstilne industrije na okolje, družbo in posameznika; • ozavestili pomen odgovorne potrošnje in trajnostnega odnosa do oblačil.
UČNE METODE	razlaga, pogovor, diskusija, študij primera (video), delo z listi ali karticami
UČNE OBLIKE	frontalna oblika: izvajalec vodi delo celotne skupine, skupinsko delo: udeleženci so razdeljeni v manjše skupine
UČNA SREDSTVA IN PRIPOMOČKI	PPT predstavitev, video posnetki, fotografije, zemljevidi, tabele, kartice z vprašanji ali pojmi, spletni viri računalnik, projektor, zvočnik, platno, tiskalnik, tabla, flomastri, lepilo, škarje
UPORABLJENA LITERATURA	• de[BK1] Castro, O. (2021). Loved Clothes Last: How the Joy of Rewearing and Repairing Your Clothes Can Be a Revolutionary Act. Penguin • Cline, E. L. (2019). The Conscious Closet: The Revolutionary Guide to Looking Good While Doing.Plume • Minney, S. (2017). Slow Fashion: Aesthetics Meets Ethics. New Internationalist Publications Ltd. • Rhoads, E. (2019). Waste not: Make a big difference by throwing away less. Hardie Grant Books. • Modna revolucija. (n.d.). Modna revolucija. Pridobljeno 7. aprila 2025 s https://www.fashionrevolution.org.

UPORABLJENA LITERATURA	• Greenpeace. (n.d.). Razstrupljaj mojo modo. Pridobljeno 7. aprila 2025 iz https://www.greenpeace.org/international/act/detox • Dobro za vas. (n.d.). Dobro za vas - etične ocene blagovnih znamk. Pridobljeno 7. aprila 2025 iz https://goodonyou.eco • McCartney, S. (2020). Stella McCartney. Rizzoli International Publications. - Morgan, A. (Director). (2015). The true cost [Film]. Life Is My Movie Entertainment. [BK1]preveriti literaturo za špansko in angleško verzijo
TRAJANJE	3 učne ure

POTEK IZVEDBE
Aktivnosti
1. Uvod (10 min) Katka predstavitev programa in udeležencev   2. Pregled koncepta: Razumevanje trajnosti in modne industrije (65 min) a.) Za uvod v tematiko najprej izvedete kviz s trditvami. Udeleženci ugotavljajo ali trditev DRŽI/NE DRŽI. Metoda spodbuja razpravo in medsebojno interakcijo. Vprašanja lahko oblikujete sami ali pa uporabite že oblikovana vprašanja in kartice, ki jih najdete v poglavju 6. tega priročnika pod naslovom 1. učni pripomoček: Razprava o okoljskem in družbenem vplivu tekstilne industrije   b.) Opredelitev trajnosti Predstavite pomen trajnosti in razložite razliko med hitro in počasno modo. Podrobnejša razlaga in strokovna izhodišča so navedena v nadaljevanju modula. Za nazorno predstavitev so vam v pomoč videi: Aralsko jezero in Puščava Atacama 1 in Puščava Atacama 2.   3. DELAVNICA: Življenjski cikel kavbojk in življenjski cikel bombažne majice (45 min) Delavnico izvedete tako, da najprej predstavite nalogo. Nato udeležence razdelite na dve ali več skupin. Izvedete lahko samo eno nalogo ali obe. Gradivo za delo po skupinah natisnete v povečanem tisku in dobrem kontrastu.

Podrobnejši opis izvedbe delavnice najdete v poglavju 6 pod naslovom [2. učni pripomoček: Življenjski cikel kavbojk](#) in [3. učni pripomoček: Življenjski cikel bombažne majice](#).

Za boljšo ponazoritev lahko predstavite tudi video [Življenjski cikel kavbojk](#).

4. Refleksija (10 min)

Prvi modul zaključite s pogovorom in napovedjo vsebine naslednjega modula.

Primeri vprašanj za refleksijo:

- Kako pogosto razmišljam o tem, od kod prihajajo moja oblačila in kdo jih je izdelal? (Udeleženci razmislijo o svojem potrošniškem vedenju in odnosu do izvora izdelkov.)
- Katera lastna dejanja ali navade že prispevajo k bolj trajnostni uporabi oblačil in kje vidim še možnosti za izboljšavo? (Spodbuja osebno zavedanje in prepoznavanje priložnosti za spremembe v vsakdanjem življenju.)
- Zakaj menim, da je trajnostna moda pomembna za prihodnje generacije? (Povezuje osebno izkušnjo s širšim družbenim pomenom trajnosti.)

Kratka predstavitev vsebine MODUL 2

KAJ JE TRAJNOST?

Trajnost je nujna potreba po zaščiti našega planeta in izboljšanju kakovosti življenja za vse ljudi. Brez trajnostnih praks se soočamo z globokimi ekološkimi in družbenimi krizami, ki bodo vplivale na našo prihodnost. Zato so odgovorno upravljanje virov, zmanjševanje odpadkov in prizadevanje za pravičnejši svet bistvenega pomena za dolgoročno blaginjo.

Trajnost se nanaša na sposobnost zadovoljevanja trenutnih potreb, ne da bi pri tem ogrozili sposobnost prihodnjih generacij, da zadovoljijo svoje potrebe. Vključuje ravnovesje med ekološkimi, socialnimi in gospodarskimi vidiki, kar omogoča uporabo naravnih virov na način, ki jih ne izčrpa ali povzroča dolgoročnih negativnih vplivov na okolje ali družbo.^[1]

[1]<https://ecoactivetech.com/exploring-the-three-pillars-of-sustainability-a-comprehensive-overview/>

TRAJNOST JE OBIČAJNO RAZDELJENA NA TRI KLJUČNE STEBRE:

Okoljska trajnost: To vključuje zaščito naravnih virov in ekosistemov ter zmanjšanje negativnih vplivov človekovih dejavnosti na okolje. Vključuje zmanjšanje onesnaževanja, varčevanje z vodo in energijo, zmanjšanje emisij CO₂ in spodbujanje obnovljivih virov energije.

Socialna trajnost: Osredotoča se na izboljšanje kakovosti življenja vseh ljudi, spodbujanje pravičnosti, enakosti, dostopa do osnovnih dobrin (kot so zdravstveno varstvo, izobraževanje in pravični delovni pogoji) ter upoštevanje potreb in interesov vseh skupin v družbi, zlasti ranljivih.

Gospodarska trajnost: Gre za ustvarjanje trajnih in stabilnih gospodarskih sistemov, ki omogočajo rast brez izčrpavanja virov ali povzročanja socialnih in okoljskih vprašanj. Vključuje etične poslovne prakse, odgovorno potrošnjo ter podporo lokalnim in krožnim ekonomskim modelom.

ZAKAJ JE TRAJNOST POMEMBNA?

Zaščita planeta:

Naše vsakodnevne dejavnosti, kot so onesnaževanje, prekomerna uporaba naravnih virov in krčenje gozdov, ogrožajo ravnovesje ekosistemov, ki ohranjajo naše preživetje. Trajnostni pristop pomaga ohranjati naravne vire (kot so voda, zrak, gozdovi in tla), ki so bistvenega pomena za naš obstoj. S podnebnimi spremembami, izgubo biotske raznovrstnosti in degradacijo okolja se soočamo s posledicami, ki ne bodo vplivale samo na nas, ampak tudi na prihodnje generacije. Trajnost je ključnega pomena za ohranjanje zdravega planeta.

Preprečevanje izčrpavanja naravnih virov:

Naša civilizacija je odvisna od naravnih virov, kot so fosilna goriva, voda in minerali. Če bomo še naprej ignorirali pomanjkanje teh virov, bomo v prihodnosti plačali visoko ceno.

Trajnost omogoča uporabo virov na načine, ki omogočajo njihovo obnavljanje ali zamenjavo.

Zmanjševanje socialne neenakosti:

Trajnostni razvoj obravnava tudi vprašanja socialne pravičnosti. Zagotavlja pravičnejšo porazdelitev virov in priložnosti, hkrati pa pomaga zmanjšati revščino, diskriminacijo in neenakosti v družbi. Trajnost zagotavlja boljše življenjske pogoje za vse, vključno s prihodnjimi generacijami.

Gospodarska stabilnost in dolgoročna rast:

Čeprav je trajnost pogosto povezana z okoljskimi ukrepi, prinaša tudi dolgoročne gospodarske koristi. Trajnostna podjetja so pogosto bolj inovativna, učinkovita in odporna na spremembe v gospodarstvu. Uporaba obnovljivih virov energije, krožno gospodarstvo in odgovorno poslovanje prispevajo k večji stabilnosti in zmanjšanju poslovnih tveganj.

Spodbujanje inovacij:

Trajnost spodbuja iskanje novih rešitev za stare probleme. Povečuje ozaveščenost o tem, kako lahko tehnologija in nove poslovne prakse pomagajo bolje upravljati naravne vire, izboljšati učinkovitost in ustvariti vrednost, ne da bi škodovali okolju. Primeri vključujejo razvoj obnovljivih virov energije (sončna, vetrna energija), električnih vozil, recikliranja in trajnostnih kmetijskih praks.

KAKO DOSEČI TRAJNOST?

Doseganje trajnostnega razvoja zahteva skupna prizadevanja v vseh sektorjih, od posameznikov in podjetij do vlad in globalnih organizacij.

Spodaj je nekaj pomembnih korakov, ki jih lahko sprejmemo za podporo trajnostnemu razvoju:

Zmanjšanje porabe virov: Preprosti ukrepi, kot so varčevanje z energijo, zmanjšanje porabe vode, upoštevanje živilskih odpadkov in zmanjšanje skupnih odpadkov, so bistvenega pomena za trajnost.

Podpiranje trajnostnih podjetij: Podjetja, ki dajejo prednost trajnostnim praksam, kot so recikliranje, uporaba okolju prijaznih materialov in etično poslovno ravnanje, pomagajo ustvariti boljši svet za vse.

Spodbujanje recikliranja in krožnega gospodarstva: Ponovna uporaba materialov in zmanjševanje odpadkov zmanjšujeta obremenitev naravnih virov in pomagata zmanjšati onesnaževanje.

Rešitve za obnovljive vire energije: Prehod na obnovljive vire energije, kot so sončna, vetrna in vodna energija, prispeva k zmanjšanju emisij toplogrednih plinov.

Izobraževanje in ozaveščanje: Ključnega pomena je izobraževanje ljudi o pomenu trajnosti. To vključuje teme, kot so spodbujanje ekološkega kmetovanja in učenje o trajnostnih modnih praksah.

HITRA MODA

Poslovni model hitre mode temelji na izredno hitrem, poceni in množičnem ustvarjanju modnih kolekcij z namenom, da bi trgovci kar najhitreje sledili trenutnim modnim trendom.

Glavna značilnost hitre mode je stalno uvajanje novih izdelkov, ki se v trgovinah pojavljajo tedensko ali mesečno, s čimer spodbujajo pogosto kupovanje.

Oblačila so praviloma cenovno zelo dostopna, vendar izdelana iz manj kakovostnih materialov, kar pomeni, da se hitro obrabijo in končajo med odpadki.^[12]

Tak način proizvodnje pogosto poteka v državah z nizkimi stroški dela, kjer so delovni pogoji slabi, plače nizke in delovni čas predolg.

Poleg socialnih posledic ima hitra moda tudi pomemben negativen vpliv na okolje, saj povzroča veliko porabo vode, energije in kemikalij ter ustvarja ogromne količine tekstilnih odpadkov.

Sistem hitre mode spodbuja kulturo prekomerne potrošnje, pri kateri potrošniki kupujejo več oblačil, kot jih dejansko potrebujejo, in jih hitro zavržejo.

**Hitro uvajanje
izdelkov**

**Slabi
delovni
pogoji**

**Nizke cene
slaba kakovost**

**Negativen
vpliv na okolje**

[12]https://www.researchgate.net/publication/292354391_Fast_Fashion_Business_Model_Overview_and_Research_Opportunities

POČASNA MODA ALI SLOW FASHION

Kot odgovor na negativne učinke hitre mode se je razvilo gibanje počasne mode, ki temelji na načelih trajnosti, kakovosti in etičnosti ter se bistveno razlikuje od poslovnega modela hitre mode. Njegov cilj ni množična in hitra prodaja poceni oblačil, temveč ustvarjanje dolgoročne vrednosti za kupce, delavce in okolje.

Podjetja, ki sledijo temu modelu, izdelujejo manjše serije kakovostnih izdelkov iz trajnostnih, pogosto naravnih ali recikliranih materialov. S tem zmanjšujejo porabo virov in količino odpadkov.

Proizvodnja pogosto poteka lokalno ali regionalno, kar zmanjšuje ogljični odtis transporta in omogoča boljši nadzor nad delovnimi pogoji.

Pomemben del poslovnega modela počasne mode je tudi pošteno plačilo in spoštovanje delavskih pravic, kar krepi socialno odgovornost podjetij. Zaradi višjih proizvodnih stroškov so izdelki običajno cenovno dražji, vendar trajnejši, kar spodbuja kupce, da kupujejo manj, a kakovostnejše izdelke.

Podjetja pogosto vključujejo tudi poprodajne storitve, kot so popravila, ponovna prodaja, izposoja ali recikliranje oblačil, kar dodatno podaljšuje življenjski cikel izdelkov. Trženje temelji na ozaveščanju kupcev o trajnostni potrošnji in spodbujanju premišljenih nakupov, ne pa na stalnem ustvarjanju novih trendov.

Tak poslovni model dolgoročno gradi zvestobo kupcev, zmanjšuje okoljski vpliv ter ustvarja bolj uravnotežen in odgovoren tekstilni sistem.

**Trajnostna
kakovostna
oblačila**

**Lokalna
proizvodnja**

**Manjše serije
izdelkov**

**Pošteno
plačilo in
delavske pravice**

RAZLAGA NOVIH KONCEPTOV

Trajnost	Pomeni izpolnjevanje današnjih potreb, ne da bi škodovali prihodnjim generacijam. Uravnoveša okoljske, gospodarske in družbene dejavnike, da zagotovi dolgoročno blaginjo.
Emisije CO₂	Sproščanje ogljikovega dioksida, predvsem pri izgorevanju fosilnih goriv. Prispevajo k podnebnim spremembam z ujetjem toplote v ozračju.
Socialna neenakost	Neenakomerna porazdelitev virov in priložnosti, kar vodi do razlik v bogastvu, izobraževanju in zdravju.
Obnovljiva energija	Energija, ki prihaja iz virov, kot sta sonce in veter, ki sta naravno dopolnjena in okolju prijazna, kar zmanjšuje odvisnost od fosilnih goriv.
Krožno gospodarstvo	Osredotoča se na zmanjševanje odpadkov s ponovno uporabo, recikliranjem in popravilom izdelkov, s čimer spodbuja trajnosten in z viri gospodaren sistem.
Onesnaževanje z mikroplastiko	Razširjena uporaba sintetičnih vlaken, kot je poliester, v modi vodi do sproščanja mikroplastike v okolje. Ta mikroplastika, ko se opere, vstopi v vodne sisteme, onesnažuje oceane in škoduje morskemu življenju, hkrati pa vpliva na zdravje ljudi z uživanjem onesnaženih morskih sadežev.

4. IZOBRAŽEVALNI MODULI

SOOČANJE Z RESNIČNOSTJO

4.2. MODUL 2

4.2. MODUL 2 - SOOČANJE Z RESNIČNOSTJO

UČNI CILJI	Udeleženci bodo po koncu modula: • spoznali globalne vplive tekstilne industrije na okolje, družbo in gospodarstvo; • razumeli razmerje med potrošnjo, onesnaževanjem in delovnimi pogoji v modni industriji; • ozavestili človeške in okoljske stroške hitre mode, vključno z vplivom na zdravje, neenakost in pravice delavcev; • razvili sposobnost kritičnega razmišljanja o trajnostnih trditvah modnih blagovnih znamk in prepoznali zavajajoče prakse (greenwashing); • povezali osebne potrošniške navade z globalnimi posledicami ter razumeli vlogo posameznika pri spodbujanju trajnostnih sprememb; • pridobili znanje za etično presojanje vplivov modne industrije in razvili zavest o družbeni odgovornosti pri izbiri in uporabi oblačil.
UČNE METODE	razlaga, pogovor, projektno delo, analiza videa, delavnica, delo z listi ali karticami
UČNE OBLIKE	frontalna oblika: izvajalec vodi delo celotne skupine, skupinsko delo: udeleženci so razdeljeni v manjše skupine individualno delo
UČNA SREDSTVA IN PRIPOMOČKI	PPT predstavitev, video Temna stran mode, fotografije, tabele, spletni viri računalnik, projektor, zvočnik, platno, tiskalnik, tabla, flomastri, lepilo, škarje, tkanine
UPORABLJENA LITERATURA	• Program Združenih narodov za okolje (UNEP). (n.d.). Moda in okolje. Pridobljeno 7. aprila 2025 iz https://www.unep.org/resources • Choudhury, A. K. R. (2014). Environmental impacts of textile production: Production, processes and protection. Woodhead Publishing. • Program Združenih narodov za okolje (UNEP). (n.d.). Moda in okolje. Pridobljeno 7. aprila 2025 iz https://www.unep.org/resources

UPORABLJENA LITERATURA	• Choudhury, A. K. R. (2014). Environmental impacts of textile production: Production, processes and protection. Woodhead Publishing. • Trajnost (MDPI). (n.d.). Odprto dostopna revija o trajnostni modi in tekstilu. Pridobljeno 7. aprila 2025 iz https://www.mdpi.com/journal/sustainability • Revija za modno tehnologijo in tekstilno inženirstvo. (n.d.). Članki z odprtim dostopom o trajnosti tekstila. Pridobljeno 7. aprila 2025 iz https://www.longdom.org/fashion-technology-textile-engineering.html
TRAJANJE	3 učne ure

POTEK IZVEDBE
Aktivnosti
1. Uvod: Ogled video posnetka: Temna stran mode (30 minut)   Na kratko ponovite vsebine iz predhodnega modula.   Oglejte si video, ki jasno prikazuje okoljsko škodo, zdravstvene posledice za delavce in potrošnike in globalne izzive, s katerimi se srečujemo. Video z naslovom Temna stran mode je dosegljiv na povezavi.   Pogovor lahko podkrepite s teoretično vsebino, ki je podrobneje predstavljena v nadaljevanju tega modula.   Nepoštene delovne prakse in socialna vprašanja predstavite s pomočjo naloge: Razrez bombažne majice. Podrobnejši potek naloge najdete v poglavju 6. pod naslovom 4. učni pripomoček: Delež zaslužka na majici   2. Najpogosteje uporabljeni materiali v tekstilni industriji (45 min, prezentacija)   V teoretičnem delu tega modula so podrobneje predstavljene različne vrste materialov in njihova vloga v trajnostni modi.   Udeleženci lahko pripravijo primerjavo med organskim in konvencionalnim bombažem, s čimer ponazorijo, kako izbira materiala vpliva na ljudi, zdravje, okolje in družbo.   Na srečanje lahko prinesete različne vzorce tkanin, da jih udeleženci spoznajo tudi z otipom. Spodbudite jih, da prinesejo lastne primerke tekstila in skupaj raziskujete, iz katerih materialov so izdelani.   Pri predstavitvi vam lahko pomagajo naslednja video gradiva: • Nylon,   • Rami,   • Pozitivna zgodba - recikliranje materialov-Prato,

- Izdelava oblačil iz [recikliranega poliestra](#)

Dodatne strokovne razlage o vplivu materialov na trajnostno modo so predstavljene v nadaljevanju tega modula.

3. Zeleno zavajanje in Certifikati (45 min)

Predstavite glavne certifikate trajnostne mode, ki so podrobneje opisani v teoretičnem delu tega modula.

Sledi obravnava primerov promocije trajnosti v modni industriji ter analiza pojavov zelenega zavajanja.

Udeleženci lahko pripravijo primerjalno tabelo zelenih trditev in predstavijo primere resnično trajnostnih praks ter tistih, ki pomenijo zavajanje potrošnikov.

Kot primer dobre prakse predstavite [Vrečka za pranje perila proti mikroplastiki](#), ki ponazarja resnično trajnostno rešitev.

Za dodatno ilustracijo si oglejte video [Trajnostne slovenske znamke](#), ki prikazuje primere odgovornega in inovativnega delovanja na področju mode.

Podrobnejši opis aktivnosti in navodila za predstavitev zelenega zavajanja so na voljo v poglavju 6, pod naslovom [7. učni pripomoček: Zeleno zavajanje](#).

Strokovna vsebina o trajnostnih certifikatih in zavajajočih praksah je predstavljena v nadaljevanju tega modula.

5. Refleksija (10 min)

Drugi modul zaključite s pogovorom in napovedjo vsebine naslednjega modula.

Primeri vprašanj za refleksijo:

- Kaj me je v videoposnetku ali razpravi najbolj presenetilo o vplivu modne industrije na okolje in ljudi? (Udeleženci ozavešajo, kako malo informacij običajno prejmejo kot potrošniki.)
- Kako lahko kot posameznik prepoznam, ali je blagovna znamka res trajnostna ali gre le za zavajajoče "zelene" trditve (greenwashing)? (Spodbuja razmišljanje o kritičnem presojanju informacij, ki jih podjetja posredujejo.)
- Kako bi se počutil/-a, če bi vedel/-a, da je oblačilo, ki ga nosim, nastalo v slabih delovnih pogojih? Bi to spremenilo moje nakupovalne navade? (Osebna refleksija, ki vodi k notranji motivaciji za spremembo vedenja.)

Kratka predstavitev vsebine za MODUL

RAZUMEVANJE TRENUTNEGA STANJA TEKSTILNE INDUSTRIJE NA SVETOVNI RAVNI

Svetovna modna industrija je ocenjena na več kot 25 bilijonov dolarjev in zagotavlja zaposlitev za več kot 75 milijonov ljudi po vsem svetu (ZN), vendar ima pomembne okoljske in družbene učinke.

Tekstilna industrija je odgovorna za približno 8-10% vseh emisij ogljika iz človekovih dejavnosti, povezanih z modnim sektorjem. To presega emisije iz vseh svetovnih letov in kombiniranega pomorskega prometa (UNEP). Moda prispeva k približno 20 % svetovnega onesnaževanja industrijskih odpadnih voda (WRI).^[13]

Tekstilna industrija vsako leto porabi približno 79 milijard kubičnih metrov vode letno vode, kar je približno toliko vode da bi z njo lahko zadovoljila potrebe približno 5 milijonov ljudi (UNCTAD).^[14]

Od leta 2002 do leta 2016 se je svetovna proizvodnja oblačil podvojila, vendar se je povprečno število oblačil, ki jih nosimo zmanjšalo z 200 na približno 120 nošenj.^[15] To poudarja vpliv modela hitre mode, kjer prevladujejo poceni, kratkotrajni tekstili, ki potrošnike spodbujajo, da pogosto zamenjajo svojo garderobo.

Sprejetje novih materialov, tehnologij in praks, da bi industrija postala okolju prijaznejša, je ključnega pomena za zaščito planeta in zagotavljanje zdravja posameznikov, hkrati pa gradi bolj trajnostno prihodnost.

VPLIV POTROŠNJE TEKSTILA V EU NA NARAVO IN PODNEBJE

V Evropi je poraba tekstila četrti največji dejavnik onesnaževanja okolja in podnebnih sprememb, takoj za stanovanji, hrano in mobilnostjo.

Poraba tekstila vodi do:

- Znatne rabe zemljišč in vode v celotni vrednostni verigi.
- Največje porabe materialnih virov.
- Je eden največjih virov emisij toplogrednih plinov.
- Onesnaževanja in tveganja za zdravje zaradi kemikalij, ki se uporabljajo v tekstilu.

[13] <https://www.modaes.com/global/markets/fashion-raises-emissions-for-first-time-since-2019-according-to-apparel-impact-institute>

[14] <https://news.un.org/en/story/2019/03/>

[15] <https://www.weforum.org/stories/2019/01/fast-fashion-is-unsustainable-heres-what-we-need-to-do/>

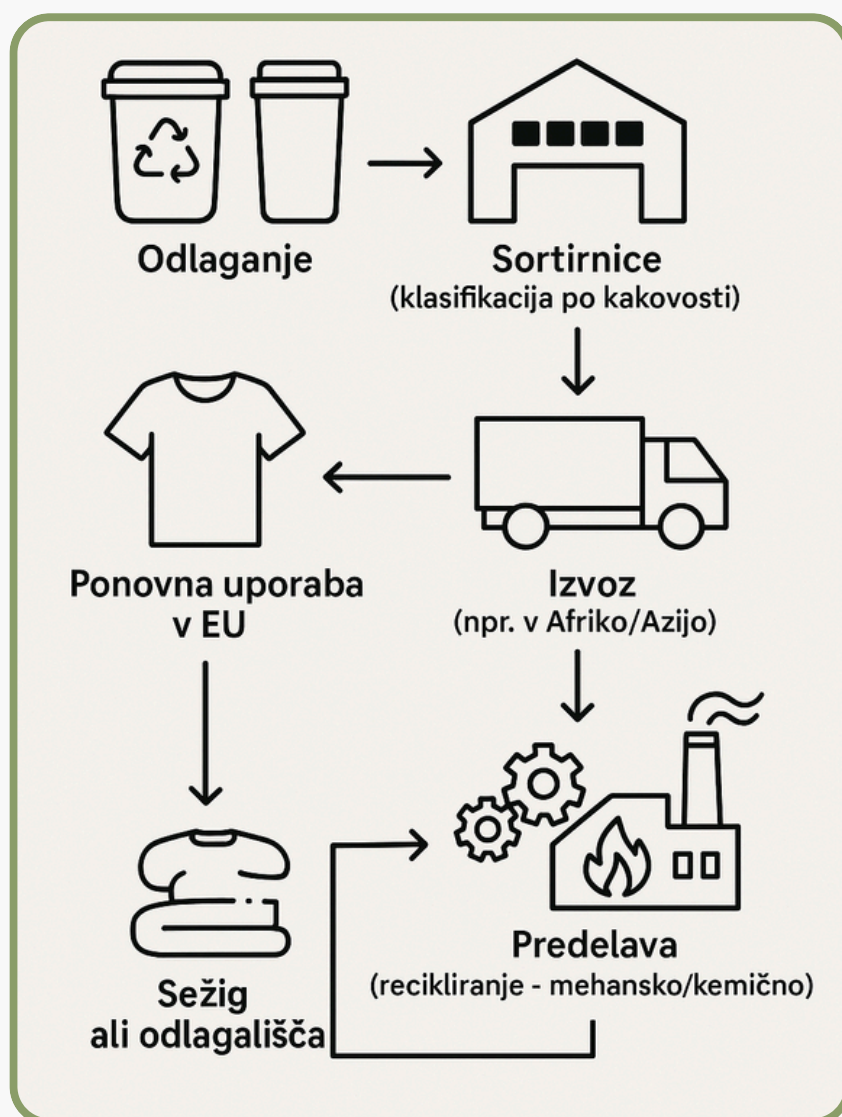

KAJ SE ZGODI Z OBLAČILI, KI SE ZAVRŽEJO V EU?

Izvoz rabljenega tekstila iz EU se je v dveh desetletjih potrojil in leta 2019 dosegel skoraj 1,7 milijona ton na leto. Vendar pa se reciklira le 13 % materialov, ki se uporabljajo v celotni dobavni verigi oblačil.^[16] Približno 46 % tega tekstila se izvozi v afriške države, kjer se več kot polovica ponovno uporabi, preostanek pa konča na odlagališčih ali se zavrže.

Približno 41 % rabljenega tekstila se pošlje v Azijo, kjer se nekateri mehansko reciklirajo, drugi pa se ponovno izvozijo v druge države v Aziji in Afriki.

Usoda teh rabljenih tekstilij, zlasti v Afriki in Aziji, ostaja negotova in je področje vse večje medijske in politične pozornosti. Od leta 2025 morajo vse države članice EU ločeno zbirati tekstil, kar naj bi povečalo količino tekstila, ki se ponovno uporabi.^[17]

[17] <https://ec.europa.eu/newsroom/env/items/>

[16] <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/eu-exports-of-used-textiles>

KAKO NETRAJNOSTNE PRAKSE PRISPEVAJO K GLOBALNIM VPRAŠANJEM?

Netrajnostne prakse v različnih panogah, vključno z modnim sektorjem, igrajo ključno vlogo pri globalnih izzivih, s katerimi se soočamo danes, kot so podnebne spremembe, izčrpavanje virov, degradacija okolja in družbene neenakosti. Ta vprašanja presegajo okoljska vprašanja in vplivajo tudi na zdravje ljudi, ekosisteme in prihodnje generacije.

Podrobno si oglejmo, kako netrajnostne prakse prispevajo k tem globalnim problemom:

Podnebne spremembe

Prekomerne emisije toplogrednih plinov: netrajnostne dejavnosti, kot je zanašanje na fosilna goriva za proizvodnjo in prevoz, zlasti v panogah, kot so moda, kmetijstvo in proizvodnja energije, pomembno prispevajo k emisijam CO₂. To stopnjevanje emisij vodi v globalno segrevanje, kar povzroča ekstremne vremenske vzorce, kot so poplave, suše in naraščajoča morska gladina, ki ogrožajo kmetijstvo, zdravje ljudi, infrastrukturo in biotsko raznovrstnost.

Izguba shranjevanja ogljika: netrajnostne prakse rabe zemljišč, kot je krčenje gozdov za širitev kmetijstva in mest, uničujejo vitalne ponore ogljika, kot so gozdovi, in zmanjšujejo sposobnost Zemlje, da absorbira CO₂. To pospešuje podnebne spremembe in zmanjšuje kakovost zraka.

Izčrpavanje naravnih virov

Prekomerna poraba vode: prekomerna poraba vode v panogah, kot sta kmetijstvo in proizvodnja, negativno vpliva na sladkovodne vire. Ta prekomerna uporaba v kombinaciji z izčrpanjem podtalnice in onesnaževanjem vode ogroža ekosisteme, zmanjšuje biotsko raznovrstnost in ustvarja geopolitične napetosti zaradi pomanjkanja vode.

Prekomerno izkoriščanje mineralnih virov: netrajnostne rudarske prakse, skupaj s prekomerno uporabo nafte, plina in drugih neobnovljivih virov, hitro izčrpajo dragocene zaloge mineralov. To vodi v večjo odvisnost od škodljivih, onesnažujočih in dragih virov, kar destabilizira ekosisteme in gospodarstvo.

Onesnaževanje okolja

Kemično onesnaženje: škodljive kemikalije, ki se uporabljajo v kmetijstvu in industriji, kot so pesticidi, herbicidi in sintetična gnojila, onesnažujejo tla in vodne vire. Ta onesnaževala vstopajo v prehranjevalno verigo, kar škoduje zdravju ljudi in živali ter moti biotsko raznovrstnost ekosistemov. Podobno tekstilna industrija prispeva k onesnaževanju vode s sproščanjem barvil in sintetičnih kemikalij, ki imajo dolgotrajne negativne učinke na okolje.

Onesnaževanje z mikroplastiko: sintetična vlakna, kot sta poliester in najlon, iz oblačil pri pranju izločajo mikroplastiko. Ta mikroplastika onesnažuje morsko okolje in sčasoma vstopi v prehranjevalno verigo prek vodnih organizmov. To onesnaževanje škoduje morskim ekosistemom in ima lahko škodljive učinke na zdravje ljudi, ki uživajo morske sadeže, onesnažene z mikroplastiko.

Onesnaževanje zraka: izgorevanje fosilnih goriv v industrijskih procesih in prometu je pomemben vir onesnaževal zraka, kot so ogljikov dioksid in dušikovi oksidi. Ta onesnaževala povzročajo slabo kakovost zraka, kar prispeva k boleznim dihal in povečanju stopnje umrljivosti, zlasti na mestnih območjih z visoko stopnjo industrijske dejavnosti.

Izguba biotske raznovrstnosti in degradacija ekosistemov

Uničevanje habitatov: netrajnostne prakse, kot so krčenje gozdov, intenzivno kmetijstvo in širjenje mest, vodijo v uničevanje naravnih habitatov, kar ogroža številne vrste.

Izumrtje: Z izgubo gozdov in drugih ekosistemov se biotska raznovrstnost zmanjšuje, kar ogroža stabilnost ekosistemov, ki zagotavljajo hrano, zdravila in druge vitalne vire.

Prekomerni ribolov: netrajnostne ribolovne prakse in prelov izčrpajo morsko življenje, motijo prehranjevalno verigo in ogrožajo zdravje oceanskih ekosistemov. Prekomerni ribolov zmanjšuje staleže rib, ki so bistvenega pomena za prehrano ljudi, kar vpliva na milijone ljudi po vsem svetu.

Družbeni in gospodarski učinki

Izkoriščanje in neenakost: številni delavci v državah, ki so glavni proizvajalci tekstila, se soočajo s slabimi delovnimi pogoji, nizkimi plačami in pomanjkanjem varnosti zaposlitve. Te izkoriščevalske prakse povečujejo socialno neenakost in delavcem preprečujejo dostop do osnovnih pravic, kot so zdravstveno varstvo, izobraževanje in socialne storitve. Ti pogoji spodbijajo sposobnost posameznikov, da živijo dostojanstveno.

Dostop do virov: netrajnostne kmetijske metode, kot je monokulturno kmetovanje, zmanjšujejo biotsko raznovrstnost in omejujejo dostop do naravnih virov, ki so bistvenega pomena za preživetje lokalnih skupnosti.

Poleg tega lahko nesreče, povezane s podnebnimi spremembami, prisilijo ljudi v begunske situacije, kar še dodatno omeji dostop do osnovnih potrebščin.

Zdravstvene posledice za ljudi

Strupene kemikalije v prehranjevalni verigi: pesticidi in herbicidi, ki se uporabljajo v netrajnostni kmetijski proizvodnji, lahko ostanejo v pridelkih in prodrejo v prehranjevalno verigo. Uživanje hrane, kontaminirane s temi kemikalijami, lahko povzroči resne zdravstvene težave, vključno s hormonskim neravnovesjem, rakom in nevrološkimi motnjami.

Zdravstvena tveganja zaradi onesnaževanja: onesnaževanje zraka in vode, ki je posledica netrajnostnih industrijskih in kmetijskih praks, prispeva k porastu bolezni, kot so astma, kardiovaskularne težave in rak. Ta zdravstvena stanja dolgoročno vplivajo na kakovost življenja in znatno povečajo stroške zdravstvenega varstva.

Okoljska škoda, ki jo povzroča modna industrija

Modna industrija je eden največjih dejavnikov onesnaževanja okolja po vsem svetu. Njegovo poslovanje zajema širok spekter dejavnosti, od proizvodnje in proizvodnje surovin do prevoza, porabe in odstranjevanja odpadkov, ki imajo pomemben negativen vpliv na planet. V nadaljevanju so predstavljene glavne okoljske posledice, povezane z modno industrijo:

Visoka poraba virov in energije

Prekomerna poraba vode: modna industrija, zlasti pri gojenju bombaža, je znana po visoki porabi vode. Za proizvodnjo samo enega kilograma bombaža je potrebnih približno 10.000 litrov vode. Gojenje bombaža se pogosto pojavlja v regijah, kjer so vodni viri omejeni, kar povzroča pomanjkanje vode in sušne razmere, ki vplivajo na lokalne skupnosti.^[18]

Poraba energije: Tekstilna industrija porabi znatne količine energije tako v proizvodnji kot pri prevozu. Energija, ki se uporablja za izdelavo in prevoz oblačil, se v veliki meri pridobiva iz fosilnih goriv, kar prispeva k emisijam toplogrednih plinov in poslabšanju podnebnih sprememb.^[19]

Onesnaževanje vode in tal

Kemikalije in pesticidi: pri gojenju bombaža se pogosto uporabljajo pesticidi in herbicidi, ki lahko prodrejo v podtalnico in lokalne reke, kar predstavlja veliko tveganje za vodne ekosisteme. Te kemikalije lahko onesnažijo tudi pitno vodo in predstavljajo nevarnost za zdravje ljudi.

Toksini iz proizvodnje in barvanja: postopek barvanja v tekstilnih tovarnah pogosto vključuje škodljive kemikalije, ki lahko onesnažijo bližnje vodne vire. Poleg tega pranje oblačil sprošča strupene snovi in mikroplastiko v vodne sisteme, kar povzroča trajno škodo vodni biotski raznovrstnosti.

Mikroplastika: Sintetični materiali, kot sta poliester in najlon, sproščajo mikroplastiko v vodo, kadar koli se operejo, ki potuje po vodnih poteh in konča v oceanih. Ta mikroplastika lahko vstopi v morske prehranjevalne verige, kar vpliva na vodno življenje in navsezadnje na zdravje ljudi^[20]

[18] <https://textilelearner.net/water-footprint-in-textile-and-fashion-industry/>

[19] <https://www.ifc.org/en/insights-reports/2023/strengthening-sustainability-in-the-textile-industry>

[20] <https://www.unep.org/news-and-stories/story/microplastics-long-legacy-left-behind-plastic-pollution>

Tekstilni odpadki in onesnaževanje

Prekomerno nastajanje odpadkov: modna industrija pomembno prispeva k svetovnim tekstilnim odpadkom, saj vsako leto proizvede približno 92 milijonov ton odpadkov. Večina teh odpadkov konča na odlagališčih, kjer lahko traja desetletja, da se razgradijo. Zlasti sintetična vlakna so odporna na razgradnjo in ostanejo v okolju več kot stoletje.^[21]

Hitra moda: poslovni model hitre mode spodbuja prekomerno proizvodnjo poceni oblačil s kratkotrajno življenjsko dobo, kar vodi do več odpadkov. Ta oblačila so pogosto izdelana iz materialov, ki jih ni mogoče reciklirati, in se počasi razgrajujejo, kar prispeva k nenehni okoljski škodi.

Biološko nerazgradljivi materiali: materiali, kot je poliester, pridobljeni iz nafte, so ne-biorazgradljiva. Ko takšna oblačila postanejo odpadki, ostanejo v okolju in poslabšujejo dolgoročne težave z onesnaževanjem.

Emisije toplogrednih plinov

Visoke emisije CO₂: modna industrija predstavlja približno 10% svetovnih emisij ogljikovega dioksida – več kot vsa mednarodna letalska in pomorska potovanja skupaj. Te emisije so posledica več faz proizvodnega procesa, vključno s pridelavo surovin, prevozom in proizvodnjo. Precejšen del teh emisij prihaja iz energije, potrebne za izdelavo in pošiljanje oblačil.^[22]

Fosilna goriva: prevoz oblačil iz nizkocenovnih proizvodnih držav (kot so Kitajska, Bangladeš in Indija) na zahodne trge je močno odvisen od fosilnih goriv, ki sproščajo dodatne emisije z vsako pošiljko, običajno z ladjo ali letalom.^[23]

Nepoštene delovne prakse in socialna vprašanja

Slabi delovni pogoji: delavci v številnih državah, ki proizvajajo oblačila, se pogosto soočajo z nevarnimi in slabo plačanimi delovnimi mesti. Ti delavci so pogosto izpostavljeni nevarnim kemikalijam brez ustrezne zaščite, kar predstavlja resno tveganje za zdravje.

Otroško delo: modna industrija je kritizirana tudi zaradi dela otrok, saj otroci v nekaterih državah delajo v nevarnih pogojih in ravna s škodljivimi kemikalijami in materiali.

Prekomerna poraba naravnih virov

Neobnovljivi viri: sintetična vlakna, kot sta poliester in najlon, so proizvedena iz neobnovljivih virov, kot je nafta. Proizvodnja teh vlaken izčrpava dragocene naravne vire, hkrati pa sprošča strupene kemikalije v okolje.

Uničenje ekosistemov: gojenje surovin, kot je bombaž, lahko povzroči uničenje ekosistemov. Gojenje bombaža v suhih regijah lahko na primer povzroči erozijo tal, izgubo biotske raznovrstnosti in izčrpavanje kakovosti tal, zlasti kadar se ne uporabljajo trajnostne kmetijske prakse.

[21] <https://www.unep.org/news-and-stories/press-release/unsustainable-fashion-and-textiles-focus-international-day-zero>

[22] <https://unfccc.int/news/un-helps-fashion-industry-shift-to-low-carbon>

[23] <https://www.fashiondive.com/news/fashion-industry-fossil-fuels-carbon-emissions-mapping/645992/>

Modna industrija igra pomembno vlogo pri okoljski škodi. Od prekomerne porabe vode in energije do onesnaževanja s kemikalijami, mikroplastiko in ogromnimi količinami tekstilnih odpadkov industrija pomembno prispeva k podnebnim spremembam, onesnaževanju in izčrpanju virov. Poleg tega neetične delovne prakse pogosto spremljajo proizvodnjo oblačil, kar povzroča socialne krivice. S spreminjanjem naših potrošniških navad, podpiranjem trajnostne mode in povečanjem ozaveščenosti o teh okoljskih vprašanjih lahko zmanjšamo te škodljive vplive.

POSLEDICE ZA ZDRAVJE DELAVCEV IN POTROŠNIKOV V TEKSTILNI INDUSTRIJI

Tekstilna industrija predstavlja veliko tveganje za zdravje delavcev, ki sodelujejo v proizvodnji, in potrošnikov, ki nosijo oblačila. Od izpostavljenosti škodljivim kemikalijam do telesnih poškodb so učinki na zdravje obsežni in potencialno hudi. Tukaj je podrobnejši pregled teh vplivov:

ZDRAVSTVENA TVEGANJA ZA DELAVCE V TEKSTILNI INDUSTRIJI

Izpostavljenost strupenim kemikalijam

Pesticidi in herbicidi: delavci, zlasti pri gojenju bombaža, so pogosto izpostavljeni škodljivim pesticidom in herbicidom. Dolgotrajna izpostavljenost tem kemikalijam lahko povzroči različne zdravstvene težave, kot so rak, nevrološke težave (npr. Glavoboli, omotica, izguba spomina), hormonske motnje, bolečine v sklepih in kožne reakcije.^[24]

Kemikalije v obdelavi materialov: tekstilna industrija uporablja različne kemikalije pri predelavi materialov, vključno z barvili, belili in trdilci, od katerih mnogi vsebujejo težke kovine in formaldehid. Delavci v tekstilnih tovarnah, ki vdihujejo te snovi, se soočajo s povečanim tveganjem za bolezni dihal, zastrupitev in celo raka dihal.

Težave z dihanjem

Izpostavljenost prahu: tovarne, ki predelujejo naravna vlakna, kot je bombaž, lahko ustvarijo prašne delce, ki lahko pri vdihavanju povzročijo dihalne bolezni, kot so astma, bronhitis ali kronična obstruktivna pljučna bolezen. Mikroskopska vlakna, ki se sproščajo med predelavo, lahko dražijo pljuča in poslabšajo ta stanja.

[24] <https://www.microbiochemjournal.com/articles/jcmbt-aid1025.php>

Težave s kožo in alergije

Draženje kože: mnogi delavci v tekstilnih tovarnah pridejo v neposreden stik s kemikalijami, kot so barvila, sredstva, odporna na gube, in čistila, ki lahko povzročijo alergijske reakcije in draženje kože. Simptomi vključujejo izpuščaje, srbenje, ekcem ali suho kožo.

Fizične poškodbe

Nesreče in poškodbe: delavci, ki ravnaajo s težkimi stroji, so izpostavljeni telesnim poškvdbam, vključno z urezninami, modricami in nesrečami. Poleg tega lahko ponavljajoče se naloge in dolgotrajno sedenje, povezano z nekaterimi delovnimi mesti, povzročijo mišično-skeletne težave, vključno z bolečinami v hrbtu in sklepih.

Nevrološki učinki

Izpostavljenost težkim kovinam: nekateri tekstilni procesi vključujejo uporabo težkih kovin, kot so svinec, kadmij in živo srebro, ki lahko povzročijo znatne nevrološke poškodbe. Dolgotrajna izpostavljenost tem snovem lahko povzroči izgubo spomina, težave s pozornostjo, glavobole in razdražljivost.

ZDRAVSTVENA TVEGANJA ZA POTROŠNIKE

Izpostavljenost strupenim kemikalijam v oblačilih

Formaldehid in kemična obdelava: mnoga oblačila, zlasti tista z obdelavo proti gubam ali moljem, vsebujejo formaldehid, rakotvorno snov. Ta kemikalija lahko povzroči draženje kože, solzne oči, vneto grlo in težave z dihanjem. Dolgotrajna izpostavljenost formaldehidu je povezana s povečanim tveganjem za razvoj raka dihal.^[25]

Kožne alergije in draženja

Sintetične tkanine: oblačila iz sintetičnih vlaken, kot so poliester, najlon in akril, pogosto vsebujejo kemikalije, ki lahko sprožijo alergijske reakcije. Potrošniki lahko občutijo rdečico, srbenje, izpuščaje ali ekcem, zlasti tisti z občutljivo kožo. Barvila in kemikalije: tudi nizke koncentracije barvil in drugih kemikalij, ki se uporabljajo v oblačilih, lahko ostanejo v tkanini, kar povzroči draženje kože ali alergijske reakcije ob daljšem stiku. Nošenje slabo izdelanih oblačil iz barvil nizke kakovosti lahko poveča tveganje za razvoj kožnih težav.

Učinki mikroplastike na zdravje

Mikroplastika v oblačilih: sintetične tkanine, kot je poliester, pri pranju odvajajo mikroplastiko v okolje. Ti drobni delci se lahko absorbirajo skozi kožo ali zaužijejo, če vstopijo v oskrbo s hrano ali vodo. Prisotnost mikroplastike v telesu je povezana z vnetjem, hormonskimi motnjami in potencialnim razvojem raka.

[25] <https://www.casazemljo.si/beseda-o-zemlji/kemikalije-v-oblacilih-kako-se-izogniti-tveganjem.html>

Strupena obremenitev s tekstilom

Kemično kopičenje: stalna izpostavljenost oblačilom, obdelanim s škodljivimi kemikalijami (kot so pesticidi, barvila in formaldehid), lahko privede do postopnega kopičenja teh toksinov v telesu. Sčasoma lahko to povzroči kronična stanja, kot so hormonska neravnovesja, nevrološke motnje in povečano tveganje za raka.

Mehanske poškodbe zaradi slabo prilegajočih se oblačil

Nelagodje in poškodbe kože: nošenje slabo prilegajočih se oblačil - ne glede na to, ali je pretesno ali preveč ohlapno - lahko povzroči poškodbe kože, kot so drgnjenje, vnetje ali prekomerno znojenje. Nošenje oblačil iz trajnostnih materialov, kot je organski bombaž, lahko zmanjša te težave in spodbuja boljše zdravje kože.

SKUPNA ZDRAVSTVENA TVEGANJA ZA DELAVCE IN POTROŠNIKE

Tako delavci kot potrošniki se soočajo z resnimi zdravstvenimi tveganji zaradi tekstilne industrije, od izpostavljenosti kemikalijam in draženja kože do težav z dihalni in dolgotrajnih bolezni, kot je rak. Potreba po varnejših in bolj trajnostnih praksah je ključnega pomena za varovanje zdravja ljudi, bodisi z izboljšanjem delovnih pogojev bodisi z okoljsko odgovornimi odločitvami v vedenju potrošnikov.^[26]

ŽIVLJENJSKI CIKEL IZDELKA (MAJICE):

Primarni material, ki ga uporabljamo za našo majico, je bombaž, ki je že stoletja ključna tkanina za oblačila. Bombaž uspeva v tropskih in subtropskih podnebjih, na območjih, kjer so temperature stalno tople, med 18 in 28 stopinj Celzija, in je dovolj vode. Tradicionalno gojenje bombaža vključuje uporabo velikih količin gnojil in pesticidov, ki lahko škodujejo okolju. Te kemikalije lahko prodrejo v tla, onesnažijo podtalnico in predstavljajo tveganje za zdravje kmetijskih delavcev. Vendar pa se bombaž lahko goji tudi ekološko, kjer se namesto kemikalij uporabljajo naravne metode kmetovanja. To ne koristi le okolju, ampak tudi delavcem. Ekološko gojenje bombaža predstavlja približno en odstotek svetovne ponudbe bombaža, vendar nenehno narašča.

Nabiranje bombaža:

Bombažna rastlina proizvaja stroke, napolnjene s semeni, prekritimi z drobnimi, belimi vlakni. Ko je bombaž popolnoma zrel, se stroki odprejo in vlakna so pripravljena za žetev.

[26] <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10934529.2025.2514406>

V velikih monokulturah stroji pogosto opravijo delo, običajno po tem, ko je bombaž obdelan s kemikalijami, da listi odpadejo. Vendar pa se na manjših, ekoloških poljih bombaž običajno pobira ročno. Čeprav je to delovno intenzivno, se izogiba uporabi škodljivih kemikalij. Ročno nabran bombaž je ponavadi bolj kakovosten, saj delavci izberejo le popolnoma zrele plodove. Na žalost je to delo pogosto slabo plačano, otroško delo pa je včasih vključeno v tradicionalno žetev bombaža.

Da bi se majica tesno prilegala, se bombažu doda majhna količina elastana. Elastan, tako kot poliester, je pridobljen iz nafte. Kljub praktičnim prednostim - kot so hitro sušenje, ohranjanje oblike in enostavna oskrba - je njegova proizvodnja povezana z okoljsko škodo zaradi pridobivanja in transporta nafte. Poleg tega je surova nafta omejen vir. Bolj trajnostna alternativa je razvoj tekstilnih vlaken iz celuloze, ki je pridobljena iz lesa.

Predenje in tkanje:

Po pobiranju bombaža se vlakna očistijo in predelajo v bale, ki se nato pošljejo v predilnice. V mlinu se bombažna vlakna kombinirajo z elastanom in predejo v prejo. Postopek predenja, ki se običajno izvaja z uporabo naprednih strojev, ima za posledico fine bombažne niti. Te niti se nato vtakajo v tkanino. Na pravični trgovini so kmetje plačani več za bombaž, delavci pa prejemajo poštene plače in dobre delovne pogoje. Na žalost številne tovarne ne sledijo tem praksam. Obdelava tkanin:

Preden lahko tkanino zašijemo v majico, je podvržena več končnim postopkom, kot so beljenje, barvanje ali obdelava s kemičnimi sredstvi, da se izboljša njen videz, tekstura in trajnost. Nekatera barvila vsebujejo težke kovine, ki so škodljive za okolje in zdravje ljudi. Poleg tega te kemikalije pogosto končajo v neočiščeni odpadni vodi zaradi nezadostnih predpisov v nekaterih državah. Vendar pa so naravna barvila, čeprav manj živahna in trajna, bolj okolju prijazna in varnejša možnost.

Krojenje in šivanje:

V zaključnih fazah proizvodnje se tkanina razreže in sešije v sestavne dele majice. To je delovno intenziven proces, ki predstavlja pomemben del proizvodnih stroškov. Mnoga podjetja se odločijo za proizvodnjo svojih izdelkov v državah, kjer je delovna sila poceni, kot sta Bangladeš ali Kitajska, kjer delavci, pogosto mlade ženske, prenašajo dolge ure za nizko plačo. V nekaterih primerih tovarne ne izpolnjujejo osnovnih varnostnih standardov, varnost zaposlitve pa je minimalna. Oblačila pravične trgovine zagotavljajo, da so delavci plačani s pravično plačo in varnejšimi delovnimi pogoji.

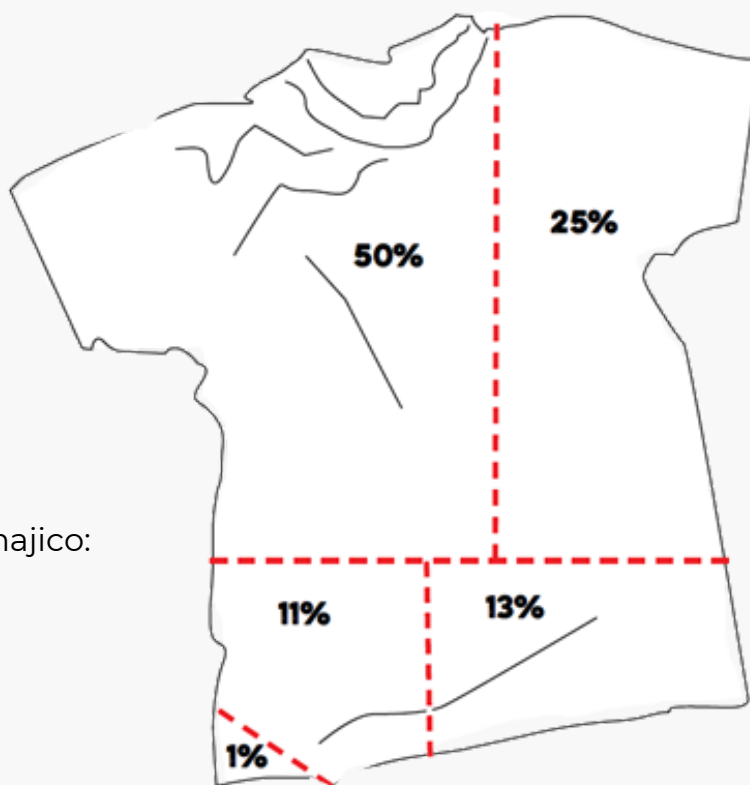
Prevoz:

Ko je majica v celoti izdelana, jo zapakiramo in pošljemo na cilj. Potovanje vključuje več stopenj, vključno s prevozom bombaža od polja do predilnice, ta dolga pot porabi veliko nafte in prispeva k emisijam toplogrednih plinov, ki so delno odgovorni za podnebne spremembe. Ladijski promet, ki predstavlja več kot 90 % svetovnega prevoza blaga, ima velik okoljski odtis, zato so za zmanjšanje njegovega vpliva še vedno potrebne izboljšave.

Maloprodaja:

Končno majica doseže trgovino, pripravljena za prodajo. Kljub številnim fazam se potrošniki pogosto ne zavedajo pogojev, pod katerimi je bil izdelek izdelan. V zadnjih letih so podjetja postala bolj pozorna na zagotavljanje poštenih delovnih praks in varstva okolja v svojih proizvodnih procesih. Oznake za ekološko in pravično trgovino so zdaj na voljo za identifikacijo takšnih izdelkov in številnih večjih blagovnih znamk

so se zavezali k okoljski trajnosti. Čeprav je to pomemben prvi korak, je nadaljnje spremljanje bistvenega pomena za zagotovitev spoštovanja teh obljub.

PRIMER:

Porazdelitev dobička za majico:

Trgovina na drobno, uprava in DDV: 50 % Blagovna znamka, administracija in oglaševanje: 25 %

Materialni stroški in dobički tovarn v državah z nizkimi stroški dela: 13% Stroški prevoza in davki: 11%

Plače šivilj in krojačev: ^[27]

[27] <https://www.statista.com/chart/34514/breakdown-of-the-retail-price-of-a-t-shirt/>

MATERIALI, KI SE UPORABLJAJO V TEKSTILNI INDUSTRIJI

Tekstilna industrija uporablja različne materiale, ki jih lahko razvrstimo v naravne, sintetične ali mešane vrste. Vsak material ima različne lastnosti, prednosti in različne učinke na okolje in zdravje ljudi.

Tekstilni sektor je pomemben vir onesnaževanja, saj sintetična vlakna, kot so poliester, najlon in viskoza, pomembno prispevajo k onesnaženju z mikroplastiko in emisijam ogljika. Čeprav je bombaž naravno vlakno, predstavlja tudi okoljske izzive zaradi velike porabe vode in odvisnosti od pesticidov. Da bi zmanjšali negativne vplive, mora industrija sprejeti bolj trajnostne metode, kot so recikliranje, uporaba okolju prijaznih materialov in izboljšanje proizvodnih praks.

Glavni vir mikroplastike predstavlja poliester, ki je eno najpogostejše uporabljenih vlaken, ki predstavlja približno 62% svetovne proizvodnje tekstila. Je glavni vir mikroplastike (drobnih plastičnih delcev, ki se sproščajo med pranjem) v oceanu in pomembno prispeva k emisijam ogljika med proizvodnjo.

Konvencionalni bombaž predstavlja približno 30% svetovne proizvodnje tekstila, vendar povzroča visoke okoljske in družbene posledice zaradi prekomerne porabe vode, uporabe pesticidov in krčenja gozdov, povezanih z njegovo pridelavo.^[28]

Sintetična vlakna, kot so poliamidi in akrili, predstavljajo manjši del tekstilnega trga, vendar imajo še vedno znaten vpliv na okolje, predvsem zaradi onesnaževanja z mikroplastiko.

Naravna vlakna, kot je svila, imajo na splošno manjši okoljski odtis v smislu onesnaževanja, čeprav lahko vzbujajo etične pomisleke v zvezi z dobrim počutjem živali.

[28] <https://fashion.sustainability-directory.com/question/what-are-the-environmental-impacts-of-cotton-and-polyester-production/>

NAJPOGOSTEJE UPORABLJENI MATERIALI V TEKSTILNI INDUSTRIJI

Poliester je najpogostejše uporabljeno sintetično vlakno v tekstilni industriji, ki predstavlja več kot 62% vseh tekstilnih izdelkov po vsem svetu.

Ogljični odtis: Poliester je pridobljen iz fosilnih goriv (derivati na osnovi nafte), zaradi česar ni biološko razgradljiv in pomembno prispeva k emisijam ogljika. Odgovoren je za oddajanje približno 3,6 milijarde ton CO₂ letno med proizvodnjo.^[29]

Biološko nerazgradljiv: Poliester se v naravi razgradi stoletja, kar vodi do povečanja dolgotrajnih tekstilnih odpadkov.

Mikroplastika: Ko se poliestrske tkanine operejo, sproščajo delce mikroplastike v vodne sisteme, ki onesnažujejo oceane in vodne ekosisteme. Tekstilna industrija vsako leto prispeva približno 700.000 ton mikroplastike (drobnih plastičnih delcev, ki se sproščajo med pranjem), predvsem iz sintetičnih vlaken.^[30]

[29] <https://changingmarkets.org/wp-content/uploads/2021/02/CM-Fossil-Fashion-online-reports-layout.pdf>

[30] <https://www.europarl.europa.eu/topics/en/article/20201208STO93327/fast-fashion-eu-laws-for-sustainable-textile-consumption>

Bombaž ostaja eden najbolj razširjenih materialov v tekstilni industriji, saj predstavlja približno 30% vsega tekstila, proizvedenega po vsem svetu.

Poraba vode: Za proizvodnjo enega kilograma bombaža je potrebnih približno 10.000 litrov vode, kar je velika skrb, zlasti na suhih območjih, saj izčrpa dragocene vodne vire.

Uporaba pesticidov: Gojenje bombaža predstavlja približno 25% svetovne porabe pesticidov v kmetijstvu, ki lahko onesnažijo vodne vire in škodujejo zdravju ljudi in okolju.^[31]

Erozija tal: Intenzivno gojenje bombaža lahko povzroči degradacijo in erozijo tal, zmanjša rodovitnost tal in biotsko raznovrstnost.

Socialni pomisleki: V regijah, kjer pridelujejo bombaž, se kmetje pogosto soočajo s slabimi delovnimi pogoji, kar povečuje socialno neenakost.

Viskoza ali rajon je priljubljena zaradi svoje svilene teksture in stroškovne učinkovitosti, zaradi česar je priljubljena izbira v modi.

Kemična uporaba: Proizvodnja viskoze vključuje strupene kemikalije, kot je ogljikov disulfid, ki predstavljajo tveganje za okolje in zdravje ljudi. Nekateri proizvodni procesi povzročijo onesnaženje lokalnih vodnih virov.

Krčenje gozdov: Viskoza se pogosto proizvaja iz drevesne kaše, vključno s tropskimi gozdovi, kar prispeva h krčenju gozdov. To lahko povzroči dolgoročno škodo občutljivim ekosistemom.^[32]

[31] <https://www.forbes.com/sites/brookeroberthslam/2021/12/06/silenced-data-means-we-dont-know-global-impacts-of-cotton-pesticides/>

[32] https://www.epa.gov/sites/default/files/2015-10/documents/cellulose-products_prelim_study_2011.pdf

Najlon, znan po svoji vzdržljivosti in odpornosti proti obrabi, je še ena sintetična tkanina, ki se pogosto uporablja, čeprav je manj razširjena kot poliester.

Ogljični odtis: Tako kot poliester je najlon pridobljen iz fosilnih goriv, kar ima za posledico znaten ogljični odtis med njegovo proizvodnjo.

Mikroplastika: Najlon med pranjem sprošča tudi delce mikroplastike, ki vstopajo v vodne ekosisteme in prispevajo k onesnaževanju morja, podobno kot poliester.

Nizka biorazgradljivost: Najlon se razgrajuje zelo počasi, kar ima dolgoročne posledice za okolje, saj ostane v naravi dlje časa.

TRAJNOSTNI TEKSTILNI MATERIALI

Trajnostni materiali so tisti, ki so ustvarjeni s skrbjo za okolje in zdravje ljudi. Ti materiali pogosto ne vsebujejo škodljivih kemikalij, so obdelani na okolju prijazen način in imajo na splošno veliko manjši negativni vpliv na okolje in dobro počutje ljudi v primerjavi s konvencionalnimi materiali, ki se uporabljajo v številnih industrijah, vključno z oblačili. Izbira trajnostnih tkanin ima številne koristi za zdravje in pozitivne učinke na okolje.

OKOLJSKE IN ZDRAVSTVENE KORISTI TRAJNOSTNIH MATERIALOV:

- **Zmanjšajte porabo virov**: trajnostni materiali porabijo manj virov in potrebujejo manj energije in vode med predelavo, kar ima za posledico manjši ogljični odtis.
- **Izogibajte se škodljivim kemikalijam**: trajnostni tekstil ne vsebuje strupenih kemikalij, kar pomaga ohranjati biotsko raznovrstnost in zdravje ljudi.
- **Zmanjšajte količino tekstilnih odpadkov**: izdelki iz trajnostnih materialov so zasnovani tako, da trajajo dlje, kar zmanjšuje potrebo po nenehnih zamenjavah in dolgoročno prihrani denar.
- **Povečana zvestoba blagovni znamki**: podjetja, ki dajejo prednost trajnosti, pogosto pridobijo večje zaupanje in zvestobo strank.
- **Spodbujanje inovacij**: razvoj novih trajnostnih materialov spodbuja inovacije, ohranja napredek industrije in zmanjšuje okoljsko stagnacijo.
- **Dolgoročna stabilnost**: podjetja, ki sprejmejo trajnostne prakse, so bolj pripravljena na prihodnje izzive trajnosti, kar zagotavlja dolgoročni uspeh.

SPODAJ JE NEKAJ NAJPOGOSTEJE UPORABLJENIH TRAJNOSTNIH TEKSTILNIH MATERIALOV:

Naravna vlakna

Pri gojenju in predelavi z okolju prijaznimi metodami so lahko naravna vlakna zelo trajnostna izbira.

Organski bombaž	Gojenje organskega bombaža, ki se goji brez sintetičnih pesticidov in gnojil, pomaga zmanjšati onesnaženje tal in vode.
Lan (lan)	Zahteva bistveno manj vode in manj kemikalij kot običajni bombaž, hkrati pa ostaja trpežen in biološko razgradljiv.
Konoplja	Hitro rastoča rastlina z majhnim vplivom, ki uspeva z minimalno vodo in brez pesticidov.
Volna	Če je volna etično pridobljena z odgovornim kmetovanjem, je obnovljiv in biološko razgradljiv material.
Svila	Če jo pridobimo z etičnimi metodami, kot je svila Ahimsa (ki preprečuje škodovanje sviloprejkam), je svila lahko trajnostna izbira.

Regenerirana vlakna

Ta vlakna izvirajo iz naravnih surovin, vendar so kemično obdelana za izdelavo tekstilnih vlaken.

Tencel™ (Lyocell)	Pridobljen™ iz celuloze evkaliptusa ali bukovega lesa, se proizvaja v sistemu zaprte zanke, ki zmanjšuje odpadke in onesnaževanje.[33]
Modal	Vlakno, podobno Tencelu™, ki izvira predvsem iz bukovega lesa.
Cupro	Narejen iz bombažnih odpadkov, ki ponuja alternativo deviškim bombažnim vlaknom z majhnim vplivom.

[33] <https://www.tencel.com/fibers>

Reciklirani materiali

Recikliranje obstoječega tekstila in plastike pomaga ohranjati vire in zmanjšuje količino tekstilnih odpadkov.

Reciklirani poliester	Ustvarjen iz plastenk ali tekstilnih ostankov, kar zmanjšuje odvisnost od nedotaknjenih sintetičnih vlaken.
Reciklirana volna	Predelana volnena vlakna se predelajo in ponovno uporabijo za nove tekstilne izdelke.
Reciklirani bombaž	Narejen iz zavrženih bombažnih tkanin ali oblačil, kar pomaga zmanjšati odpadke in porabo energije.

Inovativni in alternativni materiali

Novi napredek v proizvodnji tekstila uvaja rastlinska in regenerirana vlakna , zasnovana za trajnost.

Piñatex®	Usnjena alternativa iz odpadkov ananasovih listov.
Econyl®	Regenerirano najlonsko vlakno, pridobljeno iz zavrženih ribiških mrež, preprog in drugih plastičnih odpadkov.
Kaktusovo	Rastlinski nadomestek za živalsko usnje, proizveden iz kaktusovih vlaken.
Rastlinska	Ustvarjena iz kmetijskih stranskih proizvodov, kot so koruzne lupine in odpadki sladkornega trsa. Naravna barvila in nestrupena obdelava.

Uporaba naravnih barvil in izogibanje strupenim kemikalijam med obdelavo tekstila zmanjšuje vpliv na okolje in podpira bolj trajnostno modno industrijo. Z izbiro okolju prijaznih materialov se lahko tekstilna industrija premakne k bolj odgovornim proizvodnim metodam, hkrati pa zmanjša onesnaževanje, odpadke in porabo virov.

KAKO TRAJNOSTNI MATERIALI VPLIVAJO NA ZDRAVJE LJUDI:

Trajnostni materiali koristijo zdravju ljudi, saj zmanjšujejo izpostavljenost škodljivim kemikalijam, ki jih običajno najdemo v sintetičnih in tradicionalnih tkaninah. Gojenje in proizvodnja teh materialov porabi manj toksinov, kar prispeva k bolj zdravi koži, pljučem in splošnemu počutju.

1. Brez strupenih kemikalij

Manj kemikalij v oblačilih: običajne tkanine, kot je bombaž, pogosto vsebujejo pesticide, herbicide, barvila in formaldehid, ki lahko dražijo kožo, pljuča in druge organe. Nasprotno pa se trajnostni materiali, kot so organski bombaž, konoplja, bambus in lan, gojijo brez teh kemikalij, kar zmanjšuje tveganje za alergije, draženje kože, težave z dihanjem in celo dolgotrajne bolezni, kot je rak.

Brez mikroplastike: materiali, kot je poliestar, med pranjem sproščajo mikroplastiko, ki je lahko škodljiva za okolje in naše telo. Trajnostna vlakna, kot so bombaž, volna in svila, ne sproščajo teh onesnaževal, kar pomaga zmanjšati zdravstvena tveganja, povezana z izpostavljenostjo mikroplastiki.

2. Zmanjšana izpostavljenost alergijam in težavam s kožo

Manj draženja kože: ostre kemikalije, ki se uporabljajo v običajni proizvodnji tekstila, lahko povzročijo izpuščaje, srbenje in druge težave s kožo. Trajnostni materiali pa so nežnejši do kože.

Organski bombaž, konoplja in bambus so hipoalergeni in manj verjetno povzročajo reakcije, zaradi česar so idealni za ljudi z občutljivo kožo ali stanji, kot je ekcem.

Boljše za občutljivo kožo: mnoga naravna vlakna so mehka in brez dražilnih snovi, zaradi česar so odlična izbira za posameznike s kožnimi boleznimi, ki nudijo udobje in varnost.

3. Boljše za dihala

Manj onesnaževal v zraku: običajna proizvodnja tekstila, zlasti sintetičnih tkanin, lahko sprošča škodljive hlape, ki dražijo dihala. Trajnostni materiali, kot so organski bombaž, volna in lan, med predelavo sproščajo manj onesnaževal, kar pomeni manjše tveganje za težave z dihanjem za tiste, ki delajo v proizvodnji ali nosijo oblačila.

Naravna vlakna: izbira tkanin, kot so perilo, konoplja in bambus, zagotavlja, da so vaša oblačila narejena iz vlaken, za katera je manj verjetno, da bodo sproščala škodljive snovi v zrak, kar spodbuja boljše zdravje pljuč.

4. Podpiranje bolj zdravega okolja

Zmanjšanje onesnaževal okolja: trajnostne metode kmetovanja preprečujejo škodljive kemikalije in zmanjšujejo onesnaževanje tal, vode in zraka.

Nasprotno pa se konvencionalne kmetijske prakse, zlasti pri proizvodnji bombaža, zanašajo na pesticide in sintetična gnojila, ki lahko onesnažijo lokalne ekosisteme in prehranjevalne verige. Z izbiro trajnostnih materialov prispevamo k zmanjšanju teh onesnaževal, kar na koncu koristi javnemu zdravju.

5. Izboljšanje zdravja delavcev in proizvajalcev

Varnejši delovni pogoji: delavci v konvencionalni tekstilni industriji so pogosto izpostavljeni škodljivim kemikalijam. Trajnostni materiali z odstranjevanjem teh toksinov zagotavljajo varnejša in bolj zdrava delovna okolja, kar zmanjšuje tveganje za bolezni, povezane s kemikalijami, za tiste, ki so vključeni v proizvodnjo.

Spodbujanje etične proizvodnje: trajnostne proizvodne metode se ne osredotočajo le na vpliv na okolje, temveč tudi na izboljšanje dobrega počutja delavcev in spodbujanje boljšega zdravja vseh vpletenih.

6. Zmanjšanje tveganja za kronične bolezni

Manjša izpostavljenost kroničnim tveganjem za zdravje: trajnostne tkanine z zmanjšanjem stika s škodljivimi kemikalijami pomagajo zmanjšati tveganje za kronične bolezni, kot so bolezni srca, bolezni dihal, rak,

In hormonska neravnovesja. Organska in naravna vlakna, brez umetnih obdelav in barvil, so bolj zdrava možnost za vsakodnevna oblačila.

7. Spodbujanje zdravja z etično porabo

Manj stresa in več miru: izbira trajnostnih materialov prispeva k bolj zdravemu okolju in podpira etične prakse, ki lahko pozitivno vplivajo na vaše duševno in čustveno zdravje. Poznavanje vaših odločitev koristi tako vašemu zdravju kot planetu, zmanjšuje tesnobo, povezano s škodljivim onesnaževanjem in neetično proizvodnjo.

Z izbiro trajnostnih materialov ne izboljšujete le svojega zdravja, temveč prispevate tudi k zdravju planeta in tistih, ki proizvajajo vaša oblačila. Trajnostni materiali pomagajo ustvariti boljšo prihodnost za vse, saj združujejo modo z odgovornostjo.

NAVADEN BOMBAŽ VS. ORGANSKI BOMBAŽ: VPLIVI NA ZDRAVJE

Organski bombaž je bistveno prijaznejši do okolja in zdravja kot navaden bombaž.

Pri njegovi pridelavi se uporablja do 90 % manj vode, saj je večina namakanja naravna (deževnica). Pridelava poteka brez pesticidov, herbicidov in sintetičnih gnojil, kar zmanjšuje onesnaževanje tal, rek in podtalnice.

V primerjavi z navadnim bombažem organska pridelava povzroča manjši ogljični odtis, ohranja rodovitnost tal in spodbuja biotsko raznovrstnost. Poleg tega zahteva do 60 % manj energije, saj se ne uporabljajo kemikalije, katerih proizvodnja je energijsko intenzivna.

Tudi vpliv na ljudi je pozitiven: delavci niso izpostavljeni nevarnim pesticidom, kar pomeni varnejše delovne pogoje in manj zdravstvenih tveganj v lokalni skupnosti. Izdelki iz organskega bombaža pa so pogosto mehkejši, bolj kakovostni in obstojnejši.

Skupna prednost organskega bombaža: manjša poraba virov, bolj zdrava pridelava in kakovostnejši izdelki, ki prispevajo k trajnostni tekstilni industriji.

Zmanjšana izpostavljenost strupenim kemikalijam

Brez sintetičnih pesticidov ali herbicidov: organski bombaž se goji brez uporabe škodljivih kemikalij, kot so organofosfati in karbamati, ki se običajno uporabljajo pri konvencionalnem gojenju bombaža. Ti pesticidi so povezani z različnimi zdravstvenimi težavami, vključno z rakom, nevrološkimi motnjami, hormonskimi neravnovesji in alergijami. Z izbiro organskega bombaža potrošniki zmanjšajo tveganje, da te strupene snovi vstopijo v telo s stikom s kožo ali zaužitjem.

Brez kemičnih gnojil: organski bombaž se goji brez sintetičnih gnojil, ki lahko onesnažijo tla in vodne vire. Odsotnost teh kemikalij pomeni manj toksinov v našem okolju, kar na koncu zmanjša možnost izpostavljenosti škodljivim snovem.

Zmanjšano tveganje za alergije in draženje kože

Manj kemikalij v oblačilih: običajni bombaž se pogosto obdeluje s kemikalijami, kot so formaldehid, različna barvila, bleščice in pesticidi. Te kemikalije se lahko sproščajo v zrak ali pridejo v stik s kožo, kar vodi do alergijskih reakcij, izpuščajev in drugih draženja kože. Po drugi strani pa se organski bombaž predela brez teh škodljivih kemikalij, zaradi česar je manj verjetno, da bo povzročil težave s kožo.

Nežnejši do občutljive kože: organski bombaž se pogosto priporoča posameznikom z občutljivo kožo ali stanji, kot sta ekcem in luskavica. Brez ostrih kemikalij je organski bombaž mehkejši in manj dražilec, kar ponuja varnejšo in udobnejšo možnost za tiste, ki so nagnjeni k kožnim reakcijam.

Boljše za dihala

Manj kemikalij v zraku: predelava običajnega bombaža sprošča strupene kemikalije v zrak, kar lahko predstavlja tveganje za delavce na bombažnih poljih in v tovarnah. Organski bombaž zaradi bolj naravnih metod predelave zmanjšuje količino škodljivih snovi v zraku. To ne pomaga le zaščititi zdravja dihal tovarniških delavcev, temveč tudi zmanjšuje možnost dihalnih težav v skupnostih v bližini bombažnih kmetij.

Bolj zdravi delovni pogoji za delavce v bombažu

Varnejši za delavce

Delavci na običajnih bombažnih poljih so pogosto izpostavljeni škodljivim pesticidom in herbicidom, ki se lahko vdihnejo ali absorbirajo skozi kožo. Ta izpostavljenost lahko povzroči takojšnje zdravstvene težave, kot so zastrupitve, pa tudi dolgotrajne težave, kot so zmanjšana plodnost in kronične bolezni. Ekološko gojenje bombaža, ki preprečuje uporabo teh strupenih snovi, zagotavlja varnejše delovne pogoje in izboljšuje zdravje delavcev in okoliških skupnosti.

Poleg tega se pri proizvodnji organskega bombaža močno zmanjša tveganje onesnaženja vode zaradi kemičnega odtoka.

Zmanjšanje izpostavljenosti mikroplastiki

Brez sintetičnih dodatkov

Za razliko od običajnih bombažnih oblačil, ki pogosto vsebujejo sintetična vlakna, kot sta poliester in akril, je organski bombaž popolnoma naraven. Znano je, da sintetična vlakna pri pranju izločajo mikroplastiko, ki prispeva k onesnaževanju okolja in lahko vstopi v telo s stikom s kožo ali vdihavanjem. Organski bombaž, ki ne vsebuje takšnih sintetičnih materialov, pomaga zmanjšati izpostavljenost mikroplastiki. Pozitivni učinki na zdravje okolja

Zmanjšano onesnaževanje vode in tal

Ker se organski bombaž goji brez škodljivih kemikalij, je manj verjetno, da bodo tla in voda onesnaženi. To vodi do manjšega števila toksinov, ki vstopajo v prehranjevalno verigo, kar lahko sicer dolgoročno vpliva na zdravje ljudi in prostoživečih živali. Prakse ekološkega kmetovanja pomagajo ohranяти celovitost naravnih ekosistemov in zmanjšujejo negativne učinke na zdravje, ki jih povzroča kemično onesnaževanje.

Zdravstvene koristi za otroke in dojenčke

Varnejše za občutljivo kožo: dojenčki in majhni otroci imajo bolj občutljivo kožo kot odrasli, zaradi česar so bolj dovzetni za draženje in alergijske reakcije. Organski bombaž, ki ne vsebuje škodljivih kemikalij, je odlična izbira za otroška oblačila. Zmanjšuje tveganje draženja kože, zaradi česar je varnejša in udobnejša možnost za dojenčke in majhne otroke.

KAJ JE LAŽNO ZELEN OGLAŠEVANJE ALI GREENWASHING

Ker potrošniki vse bolj iščejo okolju prijazne možnosti, nekatera podjetja izkoriščajo to povpraševanje z lažnim zelenim oglaševanjem oziroma greenwashingom. Ta izraz se nanaša na prakso podjetij, ki dajejo pretirane ali zavajajoče trditve o okoljskih koristih svojih izdelkov ali praks, da se zdijo bolj trajnostne, kot v resnici so. Medtem ko lahko podjetja oglašujejo oblačila ali izdelke kot biološko razgradljive, trajnostne ali okolju prijazne, pogosto ne podprejo teh obljub s smiselnimi ukrepi.^[34]

[34] <https://www.un.org/en/climatechange/science/climate-issues/greenwashing>.

Kako deluje greenwashing?

Greenwashing ima lahko različne oblike, od očitnih laži do nejasnih ali zavajajočih izjav. V modni industriji je greenwashing še posebej razširjen.

Ena od pogostih taktik vključuje uvedbo nove linije izdelkov, ki se zdijo okolju prijazni - kot so kavbojke, narejene z manj vode - hkrati pa še naprej zanemarjajo večje okoljske težave v drugih proizvodnih linijah podjetja. To ustvarja iluzijo splošne trajnosti, čeprav druga pomembna okoljska vprašanja ostajajo nerešena.

NEKAJ GLAVNIH CERTIFIKATOV, DA SE IZOGNEMO GREENWASHINGU

Greenwashing deluje le, če uspešno zavaja potrošnike. Da bi se temu izognili, regulativni organi, zlasti v Evropi, zaostrejujejo pravila glede okoljskih trditev in oznak trajnosti. Potrošniki lahko sprejmejo tudi proaktivne ukrepe, da se izognejo zavajanju s skrbnim pregledom oznak, certifikatov in opisov izdelkov.

Nekateri zaupanja vredni certifikati, ki jih je treba iskati pri nakupu trajnostnih oblačil, vključujejo:

Glavni certifikati

Gobalni standard za organski tekstil (GOTS)

GOTS certifikat je vodilni standard za organske tekstilije, ki zagotavlja, da je vsaj 95% izdelka narejenega iz certificiranih organskih vlaken. Izdelki s certifikatom GOTS izpolnjujejo tudi stroga merila glede varnih delovnih pogojev in pravičnih plač, prepovedi prisilnega dela in zagotavljanja pravic delavcev do svobode združevanja in zdravega delovnega okolja.^[35]

[35] <https://global-standard.org/certification-and-labelling/certification>

Globalni reciklirani standard (GRS)

Globalni standard za recikliranje potrjuje izdelke, izdelane iz vsaj 20 % recikliranih materialov. Zagotavlja, da proizvajalci zmanjšujejo škodljive vplive na okolje in ohranjajo etične delovne pogoje. Ta certifikat spodbuja tudi preglednost v proizvodnih procesih in odgovorno pridobivanje.^[36]

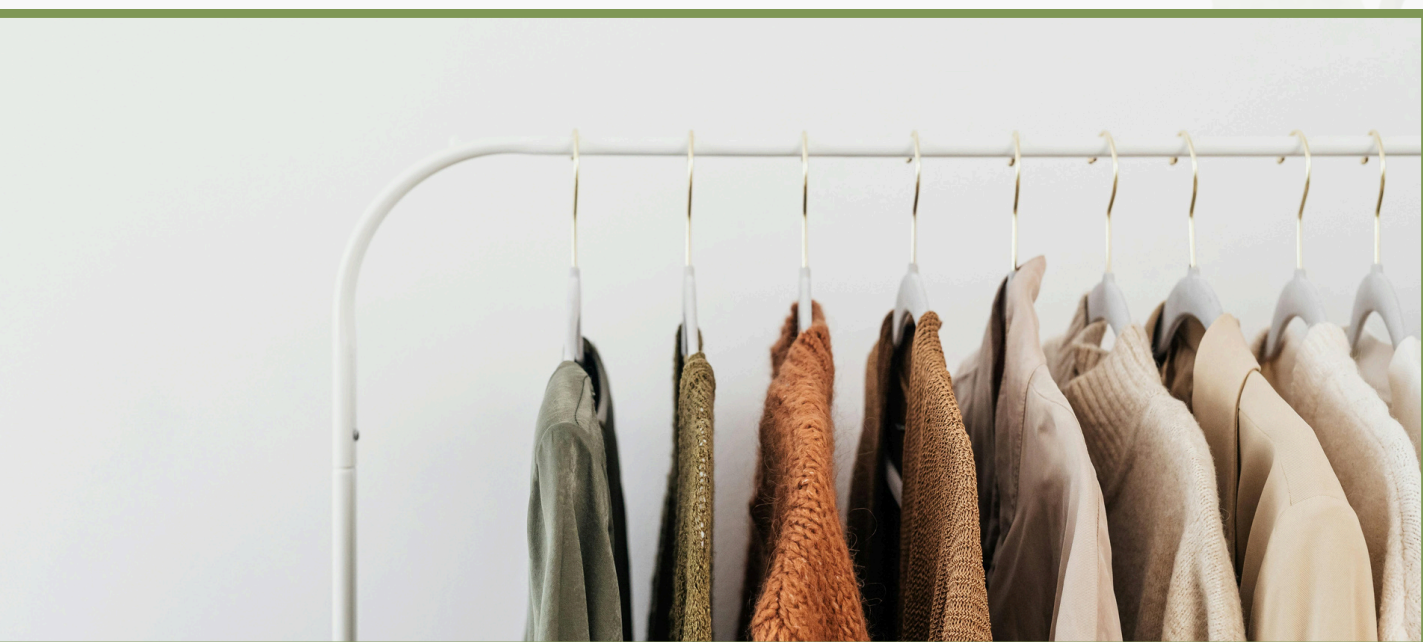
PETA - Odobrena veganka

Logotip PETA, ki ga je izdala organizacija za pravice živali, je znak odobritve za izdelke, ki so veganski in brez krutosti. Ta certifikat uporablja več kot 1.000 podjetij po vsem svetu, ki proizvajajo veganska oblačila in dodatke, vključno s predmeti, ki ne vključujejo uporabe živalskih materialov, kot so usnje, svila in krzno.^[37]

Fundacija za poštena oblačila

Fair Wear Foundation je neprofitna organizacija, ki spodbuja pravice delavcev v svetovni oblačilni industriji, zagotavlja varnost, dostojanstvo in poštene plače. Osredotočajo se na izboljšanje delovnih pogojev, zlasti za milijone žensk, ki delajo v sektorju oblačil. Pristop fundacije temelji na človekovih pravicah in nenehnih prizadevanjih za reševanje vprašanj, kot so slabi delovni pogoji.^[38]

Ker povpraševanje po trajnostnih proizvodih narašča, je bistveno, da se potrošniki zavedajo lažnega zelenega oglaševanja in njegovega vpliva na trg. Z obveščanjem in iskanjem verodostojnih certifikatov lahko posamezniki sprejemajo bolj izobražene odločitve o nakupu in pomagajo spodbujati bolj pregledno, etično in okoljsko odgovorno modno industrijo.

[36] <https://www.scsglobalservices.com/services/global-recycled-standard>

[37] <https://petaapprovedvegan.peta.org/>

[38] <https://www.fairwear.org/resources/>

RAZLAGA NOVIH KONCEPTOV:

Trajnostni materiali	Modna industrija se premika k uporabi trajnostnih materialov, kot so organski bombaž, konoplja in reciklirana vlakna. To zmanjšuje okoljski odtis z zmanjšanjem potrebe po škodljivih pesticidih in zmanjšanjem odpadkov z recikliranjem.
Okolju prijazno barvanje in končna obdelava	Napredek v okolju prijaznih tehnikah barvanja, kot so barvanje brez vode in barvila na rastlinski osnovi, zmanjšujejo škodljive učinke tradicionalnih kemičnih barvil. Ta inovacija zmanjšuje onesnaževanje vode in zmanjšuje izpust strupenih snovi v okolje.
Poštene delovne prakse	Več podjetij izvaja poštene delovne prakse in zagotavlja boljše delovne pogoje v tekstilnih tovarnah. To vključuje zagotavljanje varnejšega okolja, poštenih plač in odpravljanje zdravstvenih tveganj, ki jih predstavlja izpostavljenost strupenim kemikalijam, kar izboljšuje dobro počutje delavcev in trajnost.
Ozaveščenost o greenwashingu	Greenwashing se pojavi, ko blagovne znamke lažno trdijo, da so okolju prijazne, da bi pritegnile ekološko ozaveščene potrošnike. Ta praksa zavaja javnost in spodkopava resnična prizadevanja za trajnost, kar prispeva k nezaupanju potrošnikov in okoljski škodi.
Zdravstvena tveganja zaviralcev gorenja v oblačilih	Nekateri zaviralci gorenja, ki se uporabljajo v otroških oblačilih in tekstilu, so povezani s hormonskimi motnjami, razvojnimi zamudami in rakom. Te kemikalije pogosto ostanejo v tkaninah tudi po pranju in se lahko izperejo v okolje, kar predstavlja dolgoročno tveganje za zdravje potrošnikov in delavcev.
Vpliv prekomerne proizvodnje hitre mode na okolje	Blagovne znamke hitre mode pogosto prekomerno proizvajajo oblačila, kar vodi do prekomernih tekstilnih odpadkov in netrajnostnih odlagališč. Stalno povpraševanje po novih zbirkah prispeva tudi h krčenju gozdov, pomanjkanju vode in izkoriščanju nizko plačane delovne sile, kar krepi okoljska in socialna vprašanja po vsem svetu.

4. IZOBRAŽEVALNI MODULI

ODGOVORNA IZBIRA

4.3. MODUL 3

4.3. MODUL 3 – ODGOVORNA IZBIRA

UČNI CILJI	Udeleženci bodo po zaključku modula: • poznali trajnostne materiale, certifikate in dobre prakse v modni in tekstilni industriji ter razumeli njihov pomen za varovanje okolja in zdravja; • prepoznali zavajajoče okoljske trditve (greenwashing) ter razvili sposobnost kritične presoje trajnostnih oglasov, etiket in promocijskih sporočil; • ozavestili vpliv osebnih odločitev na okolje, družbo in gospodarstvo ter razumeli vlogo posameznika pri prehodu v bolj trajnostno potrošnjo; • spoznali, kako lahko vedenje posameznih potrošnikov vpliva na trajnost in znali prepoznati konkretne spremembe v lastnem vsakdanu; • pridobili praktična orodja in ideje za zmanjšanje tekstilnih odpadkov in podaljšanje življenjske dobe oblačil; razvili občutek osebne odgovornosti in pripravljenost za prenos trajnostnih praks v skupnost (npr. izmenjave oblačil, delavnice, skupnostne akcije).
UČNE METODE	razlaga, pogovor, analiza videa, delavnica
UČNE OBLIKE	frontalna oblika: izvajalec vodi delo celotne skupine, skupinsko delo: udeleženci so razdeljeni v manjše skupine, delo v paru: udeleženci delajo v dvojicah, individualno delo: samostojno delo
UČNA SREDSTVA IN PRIPOMOČKI	PPT predstavitev, video posnetki, fotografije, tabele, spletni viri, zloženka, Kvadratni meter (gradivo), Video: Počasna moda in novi trendi računalnik, projektor, zvočnik, platno, tiskalnik, tabla, flomastri, lepilo, škarje
UPORABLJENA LITERATURA	• de[BK1] Castro, O. (2021). Loved Clothes Last: How the Joy of Rewearing and Repairing Your Clothes Can Be a Revolutionary Act. Penguin

UPORABLJENA LITERATURA	• Fundacija Ellen MacArthur. (2017). Novo tekstilno gospodarstvo: preoblikovanje prihodnosti mode. Pridobljeno 7. aprila 2025 iz https://ellenmacarthurfoundation.org/a-novo-tekstilno-gospodarstvo • Modna revolucija. (2024). Indeks preglednosti mode. Pridobljeno 7. aprila 2025 s https://www.modna-revolucija.org/o/preglednost/ • Minney, S. (2016). Slow fashion: Inspirational stories for a sustainable future. HotHive Books. • Remake. (n.d.). Zgodbe, kampanje in izobraževanje za trajnostno modo. Pridobljeno 7. aprila 2025 iz https://remake.svet • Koalicija za trajnostna oblačila. (n.d.). Orodja Higgovega indeksa. Pridobljeno 7. aprila 2025 iz https://apparelcoalition.org/the-higg-index/ • Thomas, D. (2019). Fashionopolis: The price of fast fashion and the future of clothes. Penguin Press. • Zaveznštvo Združenih narodov za trajnostno modo.(n.d.). Spodbujanje trajnostne modne industrije. Pridobljeno 7. aprila 2025 iz https://unfashionalliance.org - Skupni cilj. (n.d.). Trajnostni modni viri in orodja. Pridobljeno 7. aprila 2025 s https://www.skupni.cilj.co
TRAJANJE	3 učne ure

POTEK IZVEDBE
Aktivnosti
1. Uvod: Ogled video posnetka POČASNA MODA IN NOVI TRENDI (25 minut) Na kratko ponovite vsebine iz predhodnega modula. Sledi ogled videa z naslovom Počasna moda in novi trendi, ki je dosegljiv na povezavi.   2. naslovom v tekstilni industriji in njihov vpliv na zdravje (30 min) Predstavite posledice uporabe različnih kemikalij v tekstilni industriji ter njihove vplive na zdravje delavcev in potrošnikov. V teoretičnem delu tega modula so podrobneje predstavljene vrste kemikalij, njihova uporaba in vplivi na okolje in človeka. Udeleženci naj pripravijo primerjalno tabelo najpogostejše uporabljenih kemikalij, v katero vključijo njihov namen, vpliv na zdravje ter možne trajnostne alternative.

Podrobnejši opis aktivnosti je na voljo v **poglavju 6, pod naslovom [5. učni pripomoček: Razprava o kemikaljah v oblačilih](#)**

Dodatne informacije o kemikalijah v tekstilu so dostopne na naslednjih povezavah:

- Neželeni kemikalije v športnih oblačilih in opremi – ZPS
- Okoljski odtis različnih vrst vlaken
- Kemikalije v spodnjem perilu

3. Odgovorno nakupovanje in vzdrževanje tekstila (40 min)

V teoretičnem delu tega modula so predstavljene ključne informacije o **odgovornem nakupovanju tekstila, vzdrževanju oblačil ter branju in razumevanju tekstilnih etiket.**

Predstavitev lahko obogatite z **izdelavo nakupovalne vrečke brez šivanja**, ki udeležencem omogoča praktičen vpogled v ponovno uporabo tekstila.

Navodila za izdelavo vrečke so na voljo na [povezavi](#)

DODATNO:

Če imate na voljo ustrezne pogoje (npr. šivalni stroj), lahko k izvedbi tega modula povabite tudi **šiviljo ali drugega strokovnjaka za tekstil.**

Na srečanju lahko skupaj z udeleženci izvajate praktične aktivnosti, kot so **popravilo oblačil, krpanje, krajšanje, menjava elastike ter izdelava vrečk, prevlek za blazine** ali drugih enostavnih tekstilnih izdelkov.

Takšen pristop udeležencem omogoča neposredno izkušnjo s ponovnim oživljanjem oblačil in spodbuja bolj trajnostne navade v vsakdanjem življenju.

4. Primeri dobrih praks v tekstilni industriji (15 min)

Predstavite primere dobrih praks trajnostnega ravnanja s tekstilom, ki ponazarjajo inovativne, odgovorne in okolju prijazne pristope v modni industriji ter širši družbi.

Podrobnejši opis posameznih primerov je na voljo **v poglavju 5 [5. PRIMERI DOBRIH PRAKS](#)**

5. Refleksija in priprava na samostojno delo (15-20 min)

Tretji modul zaključite s pogovorom in napovedjo vsebine naslednjega modula.

Primeri vprašanj za refleksijo:

- **Katera ideja ali primer dobre prakse me je najbolj navdihnil in zakaj?**

(Spodbuja prepoznavanje lastne motivacije in povezavo z realnimi zgledi.)

- **Katere spremembe bi lahko sam/-a uvedel/-a v svojem vsakdanjem življenju, da bi podaljšal/-a življenjsko dobo svojih oblačil in zmanjšal/-a količino odpadkov?** *(Usmerja k praktičnim dejanjem – popravilo, izmenjava, odgovorno pranje, izbira kakovosti.)*

• **Kako kemikalije, ki se uporabljajo pri obdelavi tekstila (barvila, mehčalci, sredstva proti mečkanju ipd.), lahko vplivajo na naše zdravje – in kaj lahko naredim, da se jim izognem?** (*Spodbuja razmišljanje o osebni odgovornosti, zdravju in pomenu izbire naravnih, certificiranih materialov.*)

Predstavite knjižico TEORIJA KVADRATNEGA METERA, ki jo najdete na tej [povezavi](#)

- Podate navodila za izvajanje samostojnega dela v okviru MODULA 4 ali predstavite vsebino spletnega dela izobraževanja.

KEMIKAJIJE V TEKSTILNI INDUSTRIJI IN NJIHOV VPLIV NA ZDRAVJE

Kemikalije, ki se uporabljajo v proizvodnji tekstila, lahko predstavljajo resno tveganje za zdravje ljudi, zlasti pri dolgotrajni ali ponavljajoči se izpostavljenosti. Delavci, ki se ukvarjajo s proizvodnjo tekstila, in potrošniki, ki nosijo kemično obdelana oblačila, so izpostavljeni številnim zdravstvenim težavam, od draženja kože in alergij do hujših stanj, kot so rak in bolezni dihal.

TUKAJ JE PREGLED NAJPOGOSTEJE UPORABLJENIH KEMIČALIJ V TEKSTILNI INDUSTRIJI IN Z NJIMI POVEZANIH TVEGANJ ZA ZDRAVJE:

Pesticidi

Pesticidi se običajno uporabljajo pri gojenju bombaža in drugih tekstilnih pridelkih za zaščito pridelkov pred škodljivci.

Akutna zastrupitev: kratkotrajna izpostavljenost pesticidom lahko povzroči akutno zastrupitev, ki povzroča simptome, kot so glavoboli, slabost, omotica, tresenje in povečan srčni utrip.

Kronični učinki: dolgotrajna izpostavljenost pesticidom lahko poveča tveganje za nevrološke motnje, hormonska neravnovesja, raka in težave z dihanjem.

Tveganje za raka: nekateri pesticidi, zlasti organofosfati, so povezani z večjo pojavnostjo raka, kot so rak prostate, pljuč in kože.^[39]ku.^[41]

Formaldehid

Formaldehid se običajno uporablja kot sredstvo proti gubam in konzervans v tkaninah, kot so bombaž, poliester in najlon.

Težave z dihanjem: formaldehid je močno dražilno za dihalne poti. Kratkotrajna izpostavljenost lahko povzroči kašelj, zasoplost, pekoč občutek v očeh in vneto grlo.

Kancerogenost: formaldehid je razvrščen kot rakotvoren in je povezan s povečanim tveganjem za raka, zlasti v nosni votlini, grlu in pljučih.

Kožne reakcije: dolgotrajna izpostavljenost lahko povzroči kožne alergije, dermatitis in draženje oči in sluznice.^[40]

Klor

Klor se pogosto uporablja v procesu beljenja tkanin, zlasti bombaža, in za namene sterilizacije.

Težave z dihanjem: izpostavljenost klorovemu plinu ali klorovim spojinam lahko draži dihalni sistem, kar vodi do simptomov, kot so kašelj, zasoplost in pekoč občutek v očeh. Kronična dihalna stanja: dolgotrajna izpostavljenost lahko povzroči kronične bolezni, kot so astma, bronhitis in druge pljučne bolezni.

Poškodbe kože: klor je agresivna kemikalija, ki lahko povzroči kemične opekline ali draženje kože v neposrednem stiku.^[41]

[39] <https://mesec.si/nevarnosti-v-vodi-pesticidi/>

[40] <https://nijz.si/wp-content/uploads/2024/01/UCBENIK-JZ-KONCNA.pdf>

[41] <https://www.prvagim.si/wp-content/uploads/2020/05/Kemikalije.pdf>

Azo barvila

Azo barvila se pogosto uporabljajo za barvanje tekstila, ker so poceni in proizvajajo živahne barve. Nekatera od teh barvil se lahko razgradijo v škodljive spojine.

Kancerogenost: azo barvila se lahko razgradijo v strupene spojine, kot sta benzen in anilin, ki sta rakotvorni. Delavci, ki so izpostavljeni tem barvilom, so izpostavljeni povečanemu tveganju za razvoj nekaterih vrst raka.

Kožne reakcije: azo barvila lahko povzročijo draženje kože in alergijske reakcije, vključno z dermatitisom in rdečino.^[42]

Perfluorirane in polifluorirane alkilne snovi (PFAS)

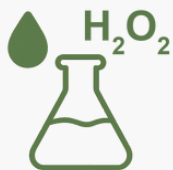
Kemikalije PFAS se uporabljajo v tekstilni industriji za izdelavo tkanin, ki so odporne na vodo in madeže, zlasti v vrhnjih oblačilih, športnih oblačilih in zaščitnih oblačilih.

Hormonske motnje: PFAS so znani endokrini motilci, ki vplivajo na hormonsko ravnovesje, zlasti spolne hormone in delovanje ščitnice.

Povišan krvni tlak: dolgotrajna izpostavljenost PFAS je povezana s povišanim krvnim tlakom, povečanim tveganjem za bolezni srca in ožilja in višjimi ravni holesterola.

Kancerogenost: študije kažejo, da lahko dolgotrajna izpostavljenost kemikalijam PFAS poveča tveganje za nekatere vrste raka.^[43]

Kislinsko beljenje (vodikov peroksid)

Kisle spojine, kot je vodikov peroksid, se običajno uporabljajo v procesu beljenja za odstranjevanje barve s tkanin, kot so bombaž, volna in svila.

Draženje kože in oči: močne kisline lahko povzročijo resne opekline kože in hude poškodbe oči ob stiku.

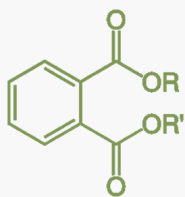
Težave z dihanjem: vdihavanje hlapov, ki nastanejo med postopkom beljenja, lahko draži dihala, kar povzroči kašelj in težave z dihanjem.^[44]

[42] https://health.ec.europa.eu/other-pages/health-sc-basic-page/opinion-azo-colorants-toys-writing-inks-and-paper-products_en

[43] <https://pugnalom.io/sl/studie-pfas-im-blut-allgegenwartig/>

[44] <https://www.gov.uk/government/publications/hydrogen-peroxide-properties-incident-management-and-toxicology/hydrogen-peroxide-toxicological-overview>

Ftalati

Ftalati se uporabljajo pri proizvodnji fleksibilne plastike, vključno s tistimi, ki se uporabljajo v oblačilih in dodatkih, kot so čevlji, dežni plašči in torbe.

Hormonske motnje: ftalati so endokrini motilci in lahko vplivajo na proizvodnjo hormonov, zlasti testosterona. To ima lahko dolgoročne učinke na reproduktivno zdravje. Zdravstvene težave: izpostavljenost ftalatom je povezana s povečanim tveganjem za astmo, alergije, razvojne težave pri otrocih in celo raka.^[45]

Kemikalije, ki se običajno uporabljajo v tekstilni industriji, imajo lahko širok spekter škodljivih učinkov na zdravje ljudi. Od akutnih reakcij, kot so zastrupitev ali draženje kože, do dolgoročnih tveganj, kot so rak, bolezni dihal in hormonske motnje, vpliva teh snovi ni mogoče spregledati.

Zdravstvena tveganja, povezana s temi kemikalijami, poudarjajo nujno potrebo po prehodu industrije na varnejše in bolj trajnostne prakse - kot so uporaba naravnih barvil, ekološke kmetijske prakse in zmanjšanje ali odprava strupenih kemikalij iz tekstilne proizvodnje.

Tako delavci kot potrošniki imajo koristi od čistejše in bolj zdrave tekstilne industrije z manj škodljivimi kemikalijami in okolju prijaznejšimi alternativami.

KAKO NAKUPUJEMO ODGOVORNO?

Odgovorno nakupovanje je ključni korak pri podpiranju trajnostnega razvoja. Z ozaveščenimi odločitvami lahko potrošniki zmanjšajo svoj okoljski odtis, spodbujajo etične delovne prakse in prispevajo k bolj zdravim in trajnostnim skupnostim.

Odgovorno nakupovanje vključuje:

- Izbira izdelkov z manjšim vplivom na okolje
- Podpora podjetjem, ki spoštujejo etične delovne standarde
- Zmanjšanje odpadkov z vlaganjem v visokokakovostne izdelke z dolgo življenjsko dobo
- Prepoznavanje trajnostnih tekstilnih blagovnih znamk, ki dajejo prednost okoljski in družbeni odgovornosti.^[46]

[45] <https://www.tavcarjevi.si/wp-content/uploads/66td-2024-ipim.pdf>

[46] <https://premiumferme.com/sl/pages/sustainability>

PRAKTIČNI NASVETI ZA ODGOVORNO NAKUPOVANJE

Odgovorno nakupovanje vključuje:

**Vpliv na
okolje**

**Pregled
nalepk**

**Preverite
certifikate**

**Podpora
lokalnemu**

**Etična
proizvodnja**

**Ocenitev
embalaže**

**Transparentna
komunikacija**

**Krožni
modeli**

**Zdravje
in trajnost**

Pregled nalepk materiala

Preglejte nalepke na izdelkih in ugotovite, kateri materiali so uporabljeni. Poiščite naravna ali reciklirana vlakna in se izogibajte predmetom iz sintetičnih materialov, ki so škodljivi za okolje.

Preverite certifikate

Poiščite ugledne certifikate, kot so Global Organic Textile Standard (GOTS), Fair Trade ali Global Recycled Standard (GRS). Te oznake zagotavljajo, da izdelek izpolnjuje posebne okoljske in socialne standarde.

Raziščite etične proizvodne prakse

Naredite nekaj raziskav, da boste razumeli etične standarde blagovne znamke. Ugotovite, ali sledijo poštenim delovnim praksam, ponujajo varne delovne pogoje in plačujejo poštene plače svojim delavcem.

Podpora lokalnim in malim proizvajalcem

Trajnostne blagovne znamke pogosto sodelujejo z lokalnimi obrtniki in ustvarjajo manjše serije izdelkov, ki so manj potratni. Podpora lokalnim podjetjem zmanjšuje tudi okoljske stroške prevoza in spodbuja pravičnejše plače za delavce.

Preverite krožne modele

Blagovne znamke, ki sprejemajo krožno gospodarstvo, se osredotočajo na podaljšanje življenjske dobe izdelkov z: Ponujanjem programov vračanja ali recikliranja.

[46] <https://premiumferme.com/sl/pages/sustainability>

Ocenite embalažo

Trajnostne blagovne znamke običajno uporabljajo minimalno ali reciklirano embalažo. Če izdelek prispe v pretirani ali plastični embalaži, lahko predlaga manj okolju prijazne prakse.

Poiščite transparentno komunikacijo

Resnično trajnostne blagovne znamke se ponašajo s preglednostjo. Zagotavljajo informacije, kot so: sestava izdelkov, poreklo surovin in podatki o vplivu na okolje, kot je ogljični odtis njihovih proizvodov.

Zdravje in trajnost

Trajnostno nakupovanje upošteva tudi učinke izdelkov na zdravje. Poiščite blagovne znamke, ki se izogibajo škodljivim kemikalijam in se osredotočajo na porabo naravnih vlaken, kot so organski bombaž, volna in lan. Ti materiali so bolj zdravi tako za ljudi kot za planet.

Poiščite mnenja skupnosti

Preverite spletne ocene, forume in bloge o trajnosti, da slišite od drugih potrošnikov o praksah določenih blagovnih znamk. Resnično trajnostna blagovna znamka bo imela močan, pozitiven ugled, zgrajen na preglednosti in družbeni odgovornosti.

Vzdrževanje in popravilo za podaljšanje življenjske dobe izdelka

Poglejte ali nudi blagovna znamka popravilo oblačil. Redno vzdrževanje in pravočasna popravila lahko zmanjšajo potrebo po novih nakupih, prihranijo denar in zmanjšajo vpliv na okolje. Vlaganje v kakovostne izdelke in dobra skrb zanje zmanjšuje količino odpadkov.

Prilagodite svoj osebni slog za trajnostno garderobo

Trajnostna garderoba ne zahteva opuščanja sloga ali mode. Namesto tega spodbuja premišljen pristop k nakupu: osredotočite se na izbiro visokokakovostnih, večnamenskih kosov, ki so usklajeni z vašim osebnim slogom in imajo pozitiven vpliv na okolje.

Poiščite mnenja skupnosti

Preverite spletne ocene, forume in bloge o trajnosti, da slišite od drugih potrošnikov o praksah določenih blagovnih znamk. Resnično trajnostna blagovna znamka bo imela močan, pozitiven ugled, zgrajen na preglednosti in družbeni odgovornosti.

Vzdrževanje in popravilo za podaljšanje življenjske dobe izdelka

Poglejte ali nudi blagovna znamka popravilo oblačil. Redno vzdrževanje in pravočasna popravila lahko zmanjšajo potrebo po novih nakupih, prihranijo denar in zmanjšajo vpliv na okolje. Vlaganje v kakovostne izdelke in dobra skrb zanje zmanjšuje količino odpadkov.

Prilagodite svoj osebni slog za trajnostno garderobo

Trajnostna garderoba ne zahteva opuščanja sloga ali mode. Namesto tega spodbuja premišljen pristop k nakupu: osredotočite se na izbiro visokokakovostnih, večnamenskih kosov, ki so usklajeni z vašim osebnim slogom in imajo pozitiven vpliv na okolje.

KAKO VZDRŽUJEMO TEKSTIL?

Trajnostno vzdrževanje oblačil vključuje skrb za oblačila na način, ki podaljša njihovo življenjsko dobo, zmanjša potrebo po pogostih zamenjavah in zmanjša vpliv na okolje.

Pravilno pranje, shranjevanje, popravilo in obnova lahko pomaga zmanjšati porabo virov in onesnaževanje okolja. Z vključitvijo teh praks v svojo rutino lahko pomagate zmanjšati svoj splošni ekološki odtis.

PRAKTIČNI NASVETI ZA TRAJNOSTNO VZDRŽEVANJE TEKSTILA:

Pravilno pranje oblačil

Pravilna nega oblačil je ključna za njihovo dolgo življenjsko dobo in zmanjšanje negativnega vpliva na okolje. S premišljenim pranjem in vzdrževanjem lahko oblačila ohranite dlje lepa in funkcionalna, hkrati pa zmanjšate porabo vode, energije in sproščanje mikroplastike.

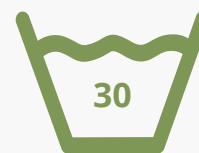

Upoštevajte nalepke za nego: vedno preverite nalepke za nego za navodila za pranje. Ti vas vodijo o nastavitvah temperature in idealnih načinih pranja za ohranitev oblačil.

PRAKTIČNI NASVETI ZA TRAJNOSTNO VZDRŽEVANJE TEKSTILA:

Pranje pri nižjih temperaturah: pranje pri 30-40 °C prihrani energijo in zmanjša obrabo tkanin. Pomaga tudi pri preprečevanju krčenja in bledenja.

Ločene barve in tkanine: razvrstite oblačila po barvi in vrsti tkanine, da preprečite poškodbe in zagotovite temeljito pranje brez nepotrebne obrabe.^[47]

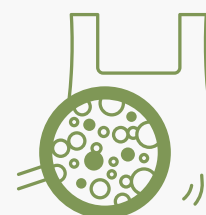
Perite manj pogosto: Pogosto pranje oblačil povzroča obrabo tkanin in pri sintetičnih materialih sprošča mikroplastiko, ki onesnažuje vodne ekosisteme. Če oblačila niso vidno umazana ali neprijetno dišijo, jih lahko večkrat oblečete, preden jih operete. To ne le ščiti materiale, ampak tudi varčuje z vodo in energijo.

Uporabite okolju prijazne detergente: Izbirajte detergente, ki ne vsebujejo škodljivih kemikalij in so biorazgradljivi. Takšni detergenti zmanjšujejo onesnaževanje okolja in hkrati ohranjajo tkanine mehke in barve obstojne dlje časa.

Lovite mikroplastiko: Pri pranju sintetičnih tkanin, kot so poliester ali najlon, uporabljajte posebne vrečke za perilo ali filtre, ki ujamejo mikrododelce plastike. Tako preprečite, da bi mikroplastika končala v rečnih in morskih ekosistemih.

[47] <https://www.aeg.si/discover/blog/sustainability/the-30-degree-washing-guide-for-energy-savings-and-clothing-care/>

PRAKTIČNI NASVETI ZA TRAJNOSTNO VZDRŽEVANJE TEKSTILA:

Pravilna nega za daljšo življenjsko dobo:

- Perite oblačila pri nižjih temperaturah, kadar to dopušča vrsta tkanine.
- Sušite oblačila na zraku namesto v sušilnem stroju, saj visoke temperature poškodujejo vlakna.
- Shranjujte oblačila na način, ki preprečuje deformacije in obrabo – na primer obesite puloverje in tkanine, ki se raztegnejo, ter zložite občutljive kose.
- Redno preverjajte gumbe, zadrge in šive ter jih po potrebi popravite, da preprečite večje poškodbe.

Premišljeno pranje: Pred vsakim pranjem ocenite, ali je res potrebno. Če oblačilo ni umazano, ga lahko nosite še enkrat ali uporabite osveževalce za tkanine, ki zmanjšajo potrebo po pranju. Tako oblačila dlje ohranijo kakovost, vi pa zmanjšate porabo virov.

Z upoštevanjem teh preprostih navodil lahko bistveno podaljšate življenjsko dobo oblačil, zmanjšate vpliv na okolje in pripomorete k bolj trajnostni garderobi.

Širjenje ozaveščenosti je ključni korak – pogovarjajte se s prijatelji in družino ter jih spodbudite, da premislijo o okoljskih in etičnih posledicah svojih modnih odločitev. Sprejetje trajnostne modne miselnosti je proces, ki se ne zgodi čez noč, a vsaka premišljena odločitev prispeva k zmanjšanju vpliva naših garderob na planet. Tako ne le varujemo okolje, temveč tudi podpiramo bolj etično in trajnostno naravnano modno industrijo, ki lahko služi kot vzor prihodnjim generacijam.

PRAKTIČNI NASVETI ZA TRAJNOSTNO VZDRŽEVANJE TEKSTILA:

Uporabljajte okolju prijazne detergente

Izogibajte se ostrim kemikalijam: izberite biorazgradljive detergente brez fosfatov in drugih škodljivih snovi, ki lahko onesnažujejo vodo.

Odločite se za naravne detergente: uporaba detergentov iz naravnih sestavin zagotavlja, da je vaše pranje nežno do oblačil in manj škodljivo za okolje.

Mikroplastične vrečke za sintetične tkanine: pri pranju sintetičnih oblačil, kot so poliester, najlon ali akril, uporabljajte vrečke, namenjene ujetju mikroplastike in preprečevanju vstopa v vodne poti.

Sušenje

Oblachila posušite na zraku: kadar je mogoče, obesite oblačila, da se naravno posušijo, namesto da uporabite sušilni stroj. Sušenje na zraku porabi manj energije in je nežnejše do tkanin.

Izogibajte se sušilnim strojem: čeprav so priročni, lahko sušilni stroji poškodujejo občutljive tkanine in prispevajo do povečane porabe energije. Sušenje na zraku ohranja kakovost tkanine.

Pravilno shranjevanje

Pravilno shranjevanje oblačil: pravilno shranjevanje je bistvenega pomena za dolgoročno ohranitev stanja vaših oblačil. Oblachila shranjujte na hladnem in suhem mestu, stran od neposredne sončne svetlobe in vlage. To pomaga preprečiti poškodbe tkanine, razbarvanje in obrabo. Uporabite trajnostne obešalnike: namesto plastike uporabite obešalnike iz lesa, bambusa ali drugih okolju prijaznih materialov, ki lahko škodujejo tkaninam.

PRAKTIČNI NASVETI ZA TRAJNOSTNO VZDRŽEVANJE TEKSTILA:

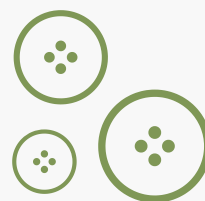
Popravilo: podaljšanje življenjske dobe vašega tekstila

Popravila igrajo ključno vlogo pri trajnostnem upravljanju tekstila, saj zmanjšujejo količino odpadkov in zmanjšujejo potrebo po novih oblačilih. S podaljšanjem življenjske dobe oblačil popravila prispevajo k zmanjšanju vpliva na okolje in ohranjanju virov.

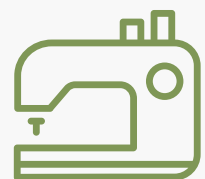
Tukaj je več ključnih strategij popravil manjših poškodb, ki vam lahko pomagajo skrbeti za oblačila in zmanjšati količino odpadkov:

Šivanje majhnih lukenj: majhne luknje v oblačilih lahko enostavno zakrpate z osnovnim šivanjem. To je preprost in stroškovno učinkovit način, da oblačila rotirate, ne da bi morali kupovati nove predmete.

Zamenjava gumbov: ko gumbi odpadejo, jih je enostavno zamenjati. Ta majhen popravek lahko podaljša življenjsko dobo srajc, jaken in hlač.

Zamenjava zadrg: zlomljena zadrga ne pomeni konca oblačila. Zamenjava zadrg na jakni, torbi ali obleki je enostavno popravilo, ki lahko povrne njeno funkcionalnost in videz.

Rob: oblačila z obrabljenimi robovi se lahko enostavno zarobijo ali celo predelajo z dekorativnimi šivi. To ne samo popravi obrabo, ampak daje oblačilu osvežen, osebni videz.

Predelava oblačil

Recikliranje ali sprememba namena: namesto da zavržete stara oblačila, jih spremenite v nekaj novega. Na primer, stara majica lahko postane nakupovalna vreča za večkratno uporabo, ostanki tkanin pa se lahko uporabijo za ustvarjanje manjših predmetov, kot so prevleke za blazine ali dodatki.

Uporaba odpadne tkanine za popravila: če je oblačilo poškodovano na večjih površinah, razmislite o uporabi tkanine iz drugega kosa oblačila, da ga zakrpate. Dodate lahko tudi dekorativne elemente, kot so vezenine, obliži ali zakovice, da obrabljenim kosom vdihnete novo življenje.

PRAKTIČNI NASVETI ZA TRAJNOSTNO VZDRŽEVANJE TEKSTILA:

Bodite pozorni na izbiro tkanin

Izberite naravne materiale: naravna vlakna, kot so bombaž, volna, lan, svila in konoplja, so biološko razgradljiva in imajo manjši okoljski odtis. Če se odločite za te materiale, zagotovite, da bodo vaša oblačila trajala dlje.

Izogibajte se nerazgradljivi sintetiki: tkanine, kot so polyester, najlon in akril, se pri pranju ne razgradijo in izločajo mikroplastike. Če morate kupiti sintetična oblačila, se odločite za tista, izdelana iz recikliranih materialov.

Popravilo in vzdrževanje pletenin

Nega pletenin: pletenine, znane po svoji fleksibilnosti in vzdržljivosti, so enostavne za vzdrževanje. Naravna elastičnost pomaga preprečevati poškodbe, zaradi lastnosti absorpcije vlage pa so bolj odporne na madeže.

Popravilo pletenin: če se pleteni predmeti poškodujejo, poskusite s preprostimi popravki s šivanjem, lepilom za tkanine ali celo kvačkanje. Popravila so manj opazna zaradi raztegljivosti tkanine.

Šivanje in krpanje

Osnovne šivalne veščine: naučite se popraviti majhne luknje in solze z osnovnimi tehnikami šivanja. Ta preprosta spretnost vam lahko prihrani zamenjavo poškodovanih oblačil.

Uporabite tkanine: za večje luknje ali solze razmislite o uporabi tkanin kot načina za podaljšanje življenjske dobe oblačil.

Trajnostne blagovne znamke in recikliranje

Podpirajte trajnostne blagovne znamke: izberite blagovne znamke, ki dajejo prednost dolgotrajnim, visokokakovostnim oblačilom iz okolju prijaznih materialov in zagotavljajo etične proizvodne procese.

Donirajte ali reciklirajte: podarite oblačila, ki jih ne nosite več, tistim, ki jih potrebujejo, ali jih reciklirajte prek blagovnih znamk in trgovin, ki ponujajo programe recikliranja. To pomaga zmanjšati odpadke in ohranja oblačila dlje časa v obtoku.

PRAKTIČNI NASVETI ZA TRAJNOSTNO VZDRŽEVANJE TEKSTILA:

Prednosti podaljšanja življenjske dobe tekstila

Zmanjšana poraba virov: z vzdrževanjem oblačil zmanjšate povpraševanje po novih tekstilih in ohranite dragocene naravne vire.

Varčevanje z denarjem: popravilo oblačil je bolj stroškovno učinkovito kot nenehno nakupovanje novih.

Zmanjšanje odpadkov: manj oblačil konča na odlagališčih, kar pomaga ublažiti vse večji problem odpadkov.

Dodatni nasveti za trajnostne tekstilne prakse

Zamenjava oblačil: organizirajte ali sodelujte pri zamenjavi oblačil, da osvežite svojo garderobo, ne da bi porabili nove vire.

Kreativno recikliranje: preoblikujte stara oblačila v nove predmete, kot so torbe, blazine ali celo dekor za dom.

Z upoštevanjem teh trajnostnih praks vzdrževanja tekstila lahko znatno podaljšate življenjsko dobo svojih oblačil, zmanjšate vpliv na okolje in prispevate k bolj trajnostnemu življenjskemu slogu. Vsak majhen korak pomaga zmanjšati količino odpadkov, ohraniti vire in zaščititi okolje za prihodnje generacije.

KAKO BEREMO ETIKETE?

Trajnostno vzdrževanje oblačil vključuje skrb za oblačila na način, ki podaljša njihovo življenjsko dobo, zmanjša potrebo po pogostih zamenjavah in zmanjša vpliv na okolje.

Pravilno pranje, shranjevanje, popravilo in obnova lahko pomaga zmanjšati porabo virov in onesnaževanje okolja. Z vključitvijo teh praks v svojo rutino lahko pomagate zmanjšati svoj splošni ekološki odtis.

Tukaj je vodnik za učinkovitejše razumevanje oznak:

Sestava materialov

Na etiketi so običajno navedeni materiali, uporabljeni za izdelavo oblačila, kar lahko razkrije veliko o njegovem vplivu na okolje in o tem, kako se počuti pri nošenju.

Iščite: naravne materiale, med njimi bombaž, lan, volna, konoplja in svila. Naravna vlakna pogosto bolje dihalo, se počutijo bolj udobno na koži in imajo manjši vpliv na okolje, če so organsko pridobljena.

Vpliv na okolje: poiščite materiale, kot so organski bombaž, reciklirani poliestri ali reciklirani bombaž. Ti materiali pomagajo zmanjšati potrebo po deviških virih in zmanjšati onesnaževanje.

Izogibajte se sintetičnim materialom, kot sta poliestri in najlon, kadar je to mogoče, saj so pridobljeni iz fosilnih goriv in prispevajo k dolgotrajnim okoljskim težavam, vključno z onesnaževanjem z mikroplastiko.

Poreklo in proizvodni pogoji

Nekatere etikete vam bodo povedale tudi, kje je bilo oblačilo izdelano, kar vam lahko omogoči vpogled v kakovost proizvodnje in etične standarde:

Made in Country: oznake, kot je "Made in Italy", pogosto označujejo visokokakovostne materiale in stroge proizvodne standarde. Vendar pa lahko oznake, kot je "Made in Bangladesh", vzbujajo zaskrbljenost glede delovnih pogojev in nizkih plač.

Lokalna proizvodnja: lokalno izdelani izdelki imajo običajno manjši ogljični odtis, saj se zmanjšajo emisije iz prometa. Podpiranje lokalne proizvodnje je trajnostna izbira.

Etična proizvodnja: raziskovanje blagovnih znamk s preglednimi proizvodnimi praksami zagotavlja, da je bilo oblačilo izdelano v skladu s poštenimi delovnimi standardi in spoštovanjem okolja.

Certifikati in oznake

Nekatera oblačila imajo certifikate, ki kažejo na spoštovanje okolju prijaznih ali etičnih standardov:

- GOTS (Global Organic Textile Standard): označuje, da je oblačilo izdelano iz organskega bombaža in v proizvodnem procesu izpolnjuje stroga okoljska in družbena merila.
- OEKO-TEX® Standard 100: zagotavlja, da je tkanina preizkušena na škodljive kemikalije in je varna za uporabo pri ljudeh.
- Pravična trgovina: kaže, da so bili delavci pošteno plačani in da se je proizvodni proces držal etičnih delovnih praks.
- Bluesign®: zagotavlja, da je bilo oblačilo izdelano na okolju varen in odgovoren način.
- Cradle® to Cradle: certifikat, ki spodbuja prakse krožnega gospodarstva in zagotavlja, da so izdelki zasnovani z mislijo na trajnost.^[48]

[48] <https://www.zps.si/nasveti-in-vodniki/najpomembnejši-certifikati-na-področju-tekstila-2023-02-02>

Obvestila o recikliranju in trajnosti

Nekatere oznake vsebujejo informacije o tem, kako se oblačilo ujema s krožnim gospodarstvom:

Reciklirani materiali: če je oblačilo izdelano iz recikliranega poliestra, recikliranega bombaža ali drugih ponovno uporabljenih materialov, to pomeni, da izdelek pomaga zmanjšati odpadke in ohranjati naravne vire.

Programi recikliranja: nekatere blagovne znamke spodbujajo recikliranje starih oblačil. Poiščite informacije o programih za vračanje ali navodilih za recikliranje, ki bodo oblačila preprečila odlagališč.

Navodila za pranje in nego

Navodila za pranje in nego pomagajo ohraniti dolgo življenjsko dobo vašega oblačila in zmanjšati vpliv na okolje:

Temperatura pranja: nalepke običajno priporočajo optimalno temperaturo pranja. Pranje pri nižjih temperaturah prihrani energijo in zaščiti vaša oblačila.

Likanje: nekatera oblačila so občutljiva na toploto, zato je na etiketi morda navedeno, ali je potrebno likanje z nizko ali visoko temperaturo.

Sušenje: številna oblačila bodo določila, ali jih je mogoče sušiti v sušilnem pakiranju. Izogibanje sušilniku zmanjša porabo energije in prepreči poškodbe tkanine.

Ročno pranje ali kemično čiščenje: posebne tkanine, kot so svila, volna ali nekatere sintetičke, zahtevajo posebno nego, da se izognejo poškodbam.

Primeri navodil za nego:

Pranje pri 30 °C: perite pri nizki temperaturi, da prihranite energijo in zaščitite tkanino. Likanje pri nizki temperaturi: oblačilo je občutljivo na visoko toploto.

Ne sušite v sušilnici: ščiti tkanino pred krčenjem ali poškodbami v vročem sušilnem stroju.

Simboli za navodila za nego

Simboli za nego so univerzalna okrajšava, ki jo je mogoče razumeti ne glede na jezik. Tukaj je opisano, kako jih beremo:

1. Pranje

- Kadica z vodo: Simbolizira pranje.
- Številke znotraj kadice: Označujejo maksimalno dovoljeno temperaturo pranja v °C.
- Črte pod kadico:
  - Ena črta: Nežen postopek pranja.
  - Dve črti: Zelo nežen postopek pranja.
- Roka v kadici: Ročno pranje.
- Prečrtana kadica: Pranje ni dovoljeno.

2. Beljenje

- Trikotnik brez dodatkov: Lahko belite.
- Trikotnik s črto spodaj: Lahko uporabljate kisikovo belilo.
- Prečrtan trikotnik: Ne belite.

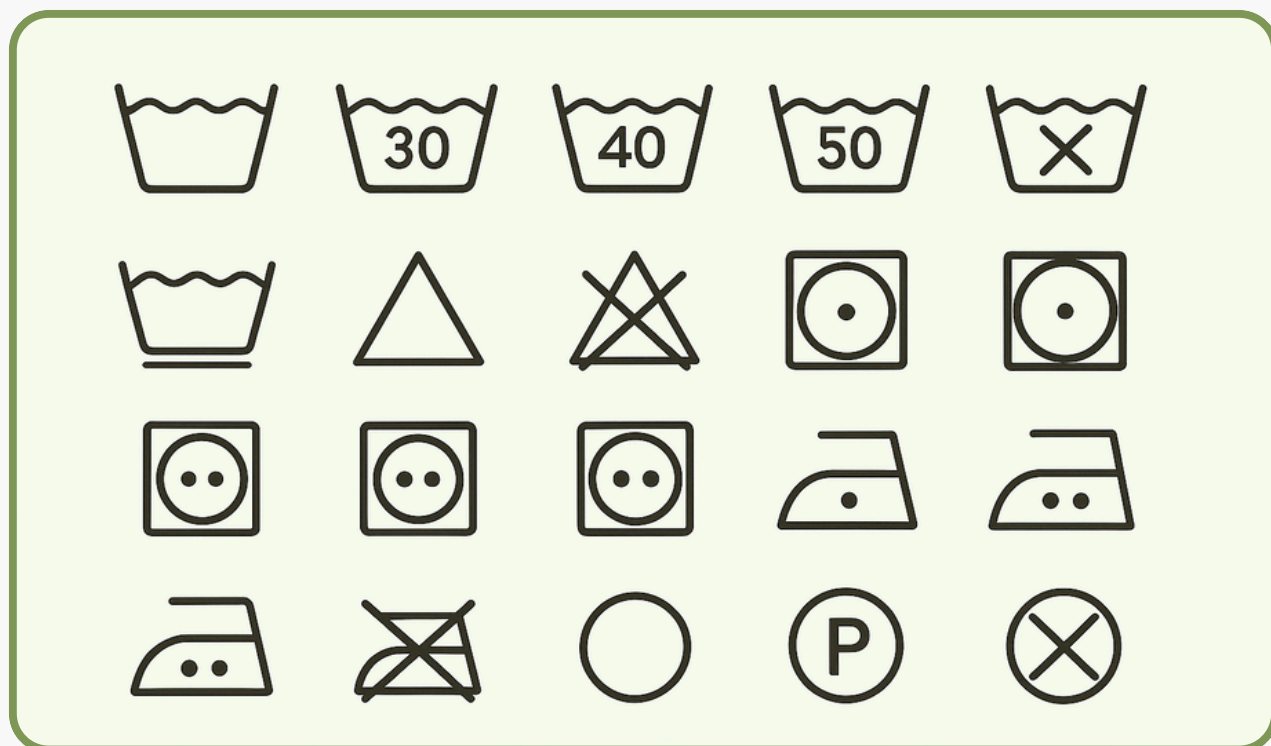
3. Sušenje

- Kvadrat brez dodatkov: Sušenje na zraku.
- Kvadrat s krogom: Sušenje v sušilnem stroju.
- Krog s črko "P": Kemično čiščenje s perkloroetilenom.
- Prečrtan kvadrat: Sušenje ni dovoljeno.

4. Likanje

- Likalnik brez pik: Likanje ni dovoljeno.
- Ena pika: Likanje pri nizki temperaturi (do 110°C).
- Dve piki: Likanje pri srednji temperaturi (do 150°C).
- Tri pike: Likanje pri visoki temperaturi (do 200°C).
- Likalnik s črtami spodaj: Likanje brez pare.^[49]

Pri branju etiket ne gre le za to, da veste, kako skrbeti za svoja oblačila, temveč tudi za sprejemanje informiranih odločitev, ki so v skladu z vašimi vrednotami, pa naj gre za trajnost, zdravje ali etične delovne prakse. Če ste pozorni na sestavo materiala, proizvodne pogoje, certifikate in navodila za nego, lahko izberete oblačila, ki ne le trajajo dlje, ampak tudi zmanjšajo vaš vpliv na okolje in družbo.

[49] https://www.candy-home.com/sl_SI/blog/kaj-pomenijo-simboli-na-etiketah-oblacil/

RAZLAGA NOVIH KONCEPTOV:

Trajnostno vzdrževanje oblačil vključuje skrb za oblačila na način, ki podaljša njihovo življenjsko dobo, zmanjša potrebo po pogostih zamenjavah in zmanjša vpliv na okolje.

Pravilno pranje, shranjevanje, popravilo in obnova lahko pomaga zmanjšati porabo virov in onesnaževanje okolja. Z vključitvijo teh praks v svojo rutino lahko pomagate zmanjšati svoj splošni ekološki odtis.

Počasna moda	Spodbuja bolj premišljen in trajnosten pristop k potrošnji oblačil, ki se osredotoča na kakovost lokalno proizvodnjo in zmanjšuje impulzivno nakupovanje.
Dolgoživost tekstila	Nanaša se na podaljšanje življenjske dobe oblačil z ustrezno nego, popravilom, ponovno uporabo in recikliranjem.
Etično potrošništvo	Vključuje sprejemanje odločitev o nakupu, ki upoštevajo okoljske in etične standarde kot sta pravična trgovina in trajnostna proizvodnja.
Programi vračanja	So pobude, pri katerih potrošniki vrnejo stara oblačila v trgovine ali proizvajalcem za recikliranje, spremembo namena ali odgovorno odstranjevanje.
Preglednost v modnih dobavnih verigah	Pomeni, da podjetja odkrito delijo informacije o svojih dobavnih verigah, vključno z delovnimi pogoji, viri materialov in vplivi na okolje.

4. IZOBRAŽEVALNI MODULI

MOJ PRISPEVEK K SPREMEMBI

4.4. MODUL 4

4.4. MODUL 4 – MOJ PRISPEVEK K SPREMEMBI

Trajnostno vzdrževanje oblačil vključuje skrb za oblačila na način, ki podaljša njihovo življenjsko dobo, zmanjša potrebo po pogostih zamenjavah in zmanjša vpliv na okolje.

Pravilno pranje, shranjevanje, popravilo in obnova lahko pomaga zmanjšati porabo virov in onesnaževanje okolja. Z vključitvijo teh praks v svojo rutino lahko pomagate zmanjšati svoj splošni ekološki odtis.

UČNI CILJI	Udeleženci bodo po zaključku modula: • razumeli pomen osebne odgovornosti in moči posameznika pri spodbujanju družbenih in okoljskih sprememb; • spoznali 8 stebrov trajnostne mode in 100 praktičnih dejanj, ki jih lahko vključijo v svoje vsakdanje življenje; • izbrali in izvedli vsaj 10 konkretnih trajnostnih dejanj na svojem "kvadratnem metru" ter spremljali svoj napredek; • delili znanje in navdih z vsaj tremi drugimi osebami, s čimer bodo širili zavedanje o trajnostni modi v svojem okolju.
UČNE METODE	razlaga, pogovor, projektno delo
UČNE OBLIKE	individualno delo: vsak udeleženec dela samostojno virtualno delo: sodelovanje prek spleta ali digitalnih orodij
UČNA SREDSTVA IN PRIPOMOČKI	računalnik in internetna povezava, tiskalnik
UPORABLJENA LITERATURA	Knjižica: Teorija kvadratnega metra
TRAJANJE	3 učne ure

POTEK IZVEDBE

Aktivnosti

Izvedba četrtega modula je fleksibilna in se lahko izvede **spletno** ali kot **samostojno delo udeležencev**, odvisno od dogovora in organizacijskih možnosti.

Osrednja dejavnost modula je **predstavitve knjižice** *Teorija kvadratnega metra*, ki vsebuje 100 praktičnih dejanj, s katerimi lahko posameznik prispeva k bolj trajnostnemu ravnanju v vsakdanjem življenju. Temeljno sporočilo knjižice je, da se **družbena in okoljska odgovornost začneta pri osebnih odločitvah**.

Z majhnimi koraki – kot so popravilo oblačil, ponovna uporaba, odgovorna izbira materialov ter podpora etičnim proizvajalcem – lahko vsak posameznik pomembno zmanjša onesnaževanje in količino tekstilnih odpadkov.

Knjižica predstavlja **8 stebrov trajnostne mode**:

1. Kupujte manj, a bolj premišljeno.
2. Izogibajte se hitri modi.
3. Izbirajte okolju prijazne materiale.
4. Podpirajte odgovorne proizvajalce.
5. Popravljajte in podaljšujte življenjsko dobo oblačil.
6. Zmanjšujte količino odpadnih oblačil.
7. Skrbite za oblačila na okolju prijazen način.
8. Nakupujte oblačila iz druge roke.

Knjižica je dosegljiva [na povezavi](#).

Po predstavitvi knjižice udeleženci prejmejo **nalogo za samostojno delo**:

1. Izberejo **10 trajnostnih dejanj** iz nabora 100 predlogov ter do zadnjega srečanja beležijo svojo izvedbo in napredek.
  2. Knjižico predstavijo **vsaj trem osebam**, ki niso vključene v izobraževanje, ter z njimi delijo idejo osebne odgovornosti za trajnostne spremembe.
- V primeru **spletnega izvajanja** lahko dodatno obravnavate teme, ki jih udeleženci izpostavijo, ali pa nadgradite že obravnavano vsebino. K modulu lahko povabite tudi **strokovnjaka s področja trajnostnega ravnanja s tekstilom**, ki lahko poglobljeno predstavi posamezne vidike trajnostnih praks.

4. IZOBRAŽEVALNI MODULI

SPREMEMBA JE MOGOČA

4.5. MODUL 5

4.5. MODUL 5 - SPREMEMBA JE MOGOČA

Trajnostno vzdrževanje oblačil vključuje skrb za oblačila na način, ki podaljša njihovo življenjsko dobo, zmanjša potrebo po pogostih zamenjavah in zmanjša vpliv na okolje.

Pravilno pranje, shranjevanje, popravilo in obnova lahko pomaga zmanjšati porabo virov in onesnaževanje okolja. Z vključitvijo teh praks v svojo rutino lahko pomagate zmanjšati svoj splošni ekološki odtis.

UČNI CILJI	Udeleženci bodo po zaključku modula: •prepoznali ključne elemente trajnostne garderobe ter razložili, kako osebne modne odločitve vplivajo na okolje in družbo; •znali izbrati kakovostna in okolju prijazna oblačila, pri čemer bodo razlikovali med naravnimi, recikliranimi in sintetičnimi materiali; •kritično presodili trajnostnost blagovnih znamk in prepoznali primere zelenega zavajanja; •uporabili praktične strategije za podaljšanje življenjske dobe oblačil, vključno s pravilnim pranjem, vzdrževanjem, popravilom in ponovno uporabo; •sestavili načrt za trajnostno organizacijo lastne garderobe, ki temelji na kakovosti, vsestranskosti, minimalizmu in odgovorni potrošnji.
UČNE METODE	razlaga, pogovor, diskusija, analiza videa, demonstracija, delavnica
UČNE OBLIKE	frontalna oblika: izvajalec vodi delo celotne skupine skupinsko delo: udeleženci so razdeljeni v manjše skupine delo v paru: udeleženci delajo v dvojicah individualno delo: vsak udeleženec dela samostojno
UČNA SREDSTVA IN PRIPOMOČKI	video posnetki, tabele, spletni viri, knjižica Teorija kvadratnega metra, Video z naslovom Sprememba je mogoča: skupaj spreminjamo prihodnost mode, kviz za preverjanje znanja, evalvacijski vprašalnik, <u>potrdilo o udeležbi</u> računalnik, projektor, zvočnik, platno, tiskalnik, tabla

UPORABLJENA LITERATURA	• Cline, E. L. (2019). The Conscious Closet: The Revolutionary Guide to Looking Good While Doing.Plume - Vodnik za izgradnjo trajnostne garderobe ob sprejemanju sloga, s poudarkom na zavestni potrošnji in etičnih modnih praksah. • de Castro, O. (2021). Loved Clothes Last: How the Joy of Rewearing and Repairing Your Clothes Can Be a Revolutionary Act. Penguin - Ponuja vpogled v to, kako podaljšati življenjsko dobo oblačil in zmanjšati količino odpadkov z nego, popravilom in zavestnim nakupom. • Minney, S. (2017). Slow Fashion: Aesthetics Meets Ethics. New Internationalist Publications Ltd. - Raziskuje povezavo med estetiko, trajnostjo in etiko v modni industriji. • Thomas, D. (2019). Fashionopolis: The price of fast fashion and the future of clothes. Penguin Press. - Raziskuje okoljske in družbene vplive hitre mode ter kako sprejeti bolj trajnostno modno prihodnost. • Gonen, R. (2021). The waste-free world: How the circular economy will take less, make more, and save the planet. Portfolio/Penguin. - Osredotoča se na to, kako lahko podjetja in posamezniki zmanjšajo količino odpadkov, tudi v modni industriji in sprejmejo prakse krožnega gospodarstva. • Spivack, E. (2014). Worn Stories. Princeton Architectural Press. Zbirka osebnih zgodb, ki raziskujejo čustveni in zgodovinski pomen oblačil, ki sčasoma krepijo vrednost oblačil. • Woodward, S. (2015). Ekologija mode. Springer. - Kritično raziskovanje odnosa med modno potrošnjo in okoljem s praktičnimi vpogledi v bolj trajnostne odločitve. • Snaije, O. (2021). Dobra omara: Kako zgraditi premišljeno, trajnostno garderobo.Založba Greenleaf. - Ponuja strategije za izgradnjo bolj trajnostne in premišljene garderobe s poudarkom na kakovosti in dolgoživosti.
TRAJANJE	3 učne ure

POTEK IZVEDBE

Aktivnosti

1. Uvod (30 minut)

Srečanje začnite s pogovorom o izvedbi samostojnih nalog, ki so jih udeleženci opravili na podlagi knjižice Teorija kvadratnega metra. Udeleženci delijo svoje izkušnje, izzive in opažanja ter skupaj ovrednotite njihov napredek.

2. Ogled video posnetka **SPREMEMBA JE MOGOČA: skupaj spreminjamo prihodnost mode. (30 min)**

Skupaj si oglejte video posnetek, ki je dostopen [na povezavi](#). Video ponazarja, kako lahko posamezne odločitve vplivajo na prihodnost modne industrije. Po ogledu vsak udeleženec pripravi en primer dobre prakse iz svojega okolja (lokalne trgovine, popravljalnice, izmenjevalnice, posamezniki ali iniciative), o katerih se pogovorite v skupini.

3. Prilagoditev garderobe za bolj trajnostno uporabo tekstila in koncept počasne mode (60 min)

Predstavite ključna načela trajnostne uporabe tekstila in koncept počasne mode. Pri tem se opirajte na teoretično vsebino modula. Udeleženci nato oblikujejo osebni načrt za trajnostno organizacijo garderobe, ki temelji na:

- kakovosti in dolgoživosti oblačil,
- vsestranskosti in premišljenem kombiniranju,
- minimalizmu in zmanjševanju odvečnih nakupov,
- odgovorni potrošnji ter izbiri trajnostnih in etičnih blagovnih znamk.

4. Preverjanje znanja s pomočjo kviza, evalvacija izobraževanja in podelitev potrdil o izobraževanju (25 min)

Ob zaključku izobraževanja preverite znanje udeležencev.

V poglavju 6.2 so na voljo že pripravljena [vprašanja v obliki kviza](#), ki ga lahko izvedete na različne načine:

- z uporabo spletnega orodja Mentimeter,
- z razdelitvijo vprašanj na listih in skupnim preverjanjem odgovorov,
- z branjem vprašanj, na katera udeleženci sproti odgovarjajo.

Po preverjanju znanja udeleženci izpolnijo [evalvacijski vprašalnik](#), ki se nanaša na izvedbo in kakovost programa. Vprašalnik je dostopen [v poglavju 6.3](#).

Srečanje zaključite **s podelitvijo potrdil o udeležbi**.

Vzorčni obrazec potrdila je na voljo [v poglavju 6.4](#) (dostopen tudi na [povezavi](#)).

PRILAGODITEV GARDEROBE ZA BOLJ TRAJNOSTNO UPRAVLJANJE TEKSTILA

Prilagajanje garderobe za bolj trajnosten življenjski slog vključuje premišljene odločitve, ki prispevajo k zmanjšanju vpliva mode na okolje, hkrati pa še vedno sprejemajo osebni slog. Trajnostna moda ne pomeni žrtvovanja sloga za etiko, temveč sprejetje zavestnega pristopa k nakupu, nošenju in skrbi za oblačila. Če se osredotočite na kakovost, vsestranskost in dolgoživost, lahko ustvarite garderobo, ki je elegantna in prijazna do planeta.

Kako oblikovati trajnostno garderobo?

Vsak majhen ukrep, ki ga sprejmemo, lahko prispeva k večjemu pozitivnemu vplivu tako na okolje kot na družbo. Tukaj je nekaj načinov, kako lahko osebno prispevate k odgovornemu upravljanju tekstila:

1. Kakovost nad količino

Pri gradnji trajnostne garderobe je ključnega pomena, da se osredotočite na kakovost namesto na količino. Namesto, da kupujete veliko poceni oblačil, ki hitro izgubijo obliko, barvo ali funkcionalnost, vlagajte v premišljeno izbrane kose, ki bodo trajali več sezon.

Oblačilo je tako dolgoživno, kot je njegova izdelava. Bodite pozorni na:

- Močne šive in dobro pritrjene šive na kritičnih mestih.
- Kakovostne zadrge, gumbe in druge detajle, ki se pogosto obrabijo.
- Gostoto in trdnost tkanine, ki preprečuje hitro obrabo ali deformacijo.

Oblačila z dobro izdelavo se lažje popravljajo in popravila lahko bistveno podaljšajo njihovo življenjsko dobo.

2. Izberite okolju prijazne materiale

Izberite naravna, obnovljiva in reciklirana vlakna, kot so organski bombaž, lan, konoplja, merino volna, Tencel, organska svila ali reciklirani poliestri in najlon. Takšni materiali so bolj odporni, in prijetni za nošenje, hkrati pa imajo manjši vpliv na okolje. Kakovosten material je osnova za oblačilo, ki bo ohranilo svojo vrednost skozi čas, ne glede na pogostost nošenja ali pranja.

Pri izbiri oblačil lahko veliko prispevate k trajnostni modi, če se osredotočite na materiale, ki so prijazni do okolja in imajo manjši vpliv na naravne vire.

Naravna vlakna: Naravna vlakna, kot so bombaž, lan, svila, konoplja in volna, so biološko razgradljiva, kar pomeni, da se po koncu življenjske dobe oblačila lažje razgradijo v naravi. Poleg tega so običajno bolj zračna, udobna in prijetna za nošenje. Pri bombažu je priporočljivo iskati organske različice, saj tradicionalna pridelava pogosto uporablja veliko pesticidov in vode. Volna in konoplja sta odlični izbiri za trajnejše in odpornejše kose, medtem ko je svila primerna za lahke, prestižne kose.

Reciklirani materiali: Reciklirani poliester, najlon in drugi materiali postajajo vse bolj priljubljeni, saj zmanjšujejo potrebo po novih naravnih virih in zmanjšujejo količino odpadkov. Takšni materiali omogočajo, da obstoječi plastični odpadki dobijo novo življenje kot oblačila, s čimer se podaljša njihov življenjski cikel in zmanjša negativni vpliv na okolje.

Sintetični materiali in mikroplastika: Sintetične tkanine, kot so poliester, najlon in akril, med pranjem sproščajo mikroplastiko, ki onesnažuje reke, jezera in morja ter se kopiči v prehranski verigi. Čeprav so sintetični materiali pogosto cenejši in enostavno dostopni, njihov dolgoročni vpliv na okolje ni zanemarljiv.

3. Večnamenskost in vsestranskost

Kakovostna garderoba ni le o materialih in izdelavi – pomembno je tudi, da izbirate kose, ki jih lahko kombinirate na različne načine in za različne priložnosti. Klasični, brezčasni kosi omogočajo platenje, mešanje in prilagajanje stilom, kar zmanjšuje potrebo po stalnem nakupovanju novih trendovskih oblačil.

Za trajnostno in premišljeno garderobo je ključno, da najprej oblikujete trdno osnovo. Najprej ustvarite garderobo iz vsestranskih in brezčasnih kosov, kot so kakovostne kavbojke, kratka bela majica, bela srajca, nevtralen pullover, klasična jakna, mala črna obleka, elegantne črne hlače, kakovosten plašč, torba srednje velikosti, kakovostni čevlji, itd.

Pri izbiri oblačil se držite nevtralne barvne palete, kot so črna, bela, siva, mornarska modra in bež. Takšne barve se zlahka kombinirajo med seboj, kar omogoča ustvarjanje številnih različnih videzov iz manj kosov in zmanjšuje potrebo po prekomernem nakupovanju.

Osredotočite se na brezčasne kroje in modele, ki ostanejo aktualni skozi več sezon. S tem se boste izognili nenehnemu sledenju trendom hitre mode in zgradili garderobo, ki bo trajna, funkcionalna in odporna na hitro spreminjajoče se modne smernice.

4. Izogibajte se hitri modi

Hitra moda je fenomen, ki spodbuja množično proizvodnjo poceni oblačil, pogosto izdelanih iz sintetičnih materialov, ki ne izpolnjujejo okoljskih standardov. Takšni izdelki so običajno kratkotrajni, slabe kakovosti in namenjeni enkratni uporabi. Posledice tega načina proizvodnje so velike: velika poraba naravnih virov, povečanje odpadkov in negativni vpliv na delavce v proizvodnih verigah.

Zmanjšajte nepotrebno nakupovanje: Ena najučinkovitejših strategij proti hitri modi je, da nakupujete manj, a premišljeno. Pred vsakim nakupom se vprašajte, ali resnično potrebujete nov kos oblačila, ali ga boste pogosto nosili in ali je kakovosten. S tem zmanjšate povpraševanje po hitri modi in prispevate k zmanjšanju prekomerne proizvodnje, ki škoduje okolju in delavcem.

5. Izberite trajnostne in etične blagovne znamke

Pri oblikovanju trajnostne garderobe je pomembno, da se osredotočite na blagovne znamke, ki postavljajo trajnost in etiko v ospredje. Takšna podjetja uporabljajo okolju prijazne materiale, kot so organski bombaž, konoplja ali reciklirani poliester, ter si prizadevajo za preglednost svojih proizvodnih procesov. Prav tako zagotavljajo etične delovne pogoje in spoštujejo socialne in okoljske standarde, kar prispeva k bolj pravični in trajnostni modni industriji.

Preverite certifikate: Certifikati, kot so GOTS (Global Organic Textile Standard), Fair Trade, OEKO-TEX®, B Corp ali Cradle to Cradle, so zanesljivi kazalniki, da so izdelki proizvedeni trajnostno in etično. Ti certifikati pomagajo prepoznati blagovne znamke, ki skrbijo tako za okolje kot za ljudi, ki izdelujejo oblačila.^[50]

Podpirajte odgovorna podjetja: Vaša izbira lahko spodbuja pozitivne spremembe v industriji. S podporo trajnostnim in etičnim blagovnim znamkam prispevate k zmanjšanju negativnih vplivov proizvodnje oblačil in krepitvi podjetij, ki skrbijo za okolje in delavce. Posebej vredno je podpirati manjše in lokalne blagovne znamke, ki imajo pogosto večji nadzor nad proizvodnjo in bolj poudarjajo trajnostne in etične prakse v primerjavi z velikimi podjetji hitre mode.

Dolgoročni vpliv: Z odgovornimi odločitvami pri nakupu ne le, da podaljšujete življenjsko dobo oblačil in zmanjšujete odpadke, ampak tudi spodbujate premik industrije proti bolj trajnostnim in etičnim standardom. S premišljenim nakupovanjem lahko vsak posameznik prispeva k bolj pravični, trajnostni in okolju prijazni prihodnosti mode.

6. Zmanjšajte odpadke oblačil

Oblčila predstavljajo velik del gospodinjskih odpadkov, zato je pomembno, da razmislimo o trajnostnih načinih njihove uporabe.

Popravite poškodovana oblačila: Namesto da oblačila zavržete, poskusite popraviti manjše poškodbe. Zamenjava gumbov, popravilo zadrg ali šivanje majhnih lukenj lahko občutno podaljša življenjsko dobo vaših oblačil in prepreči nepotrebno odpadanje.

Recikliranje oblačil: Ko oblačil ni mogoče več popraviti ali nositi, je recikliranje odlična rešitev. Veliko trgovin in blagovnih znamk danes ponuja programe, kjer lahko oddate stara oblačila. Ta oblačila se nato predelajo v nove materiale ali druge uporabne izdelke, kar zmanjšuje potrebo po novih surovinah in pripomore k manjši obremenitvi okolja.

[50] <https://global-standard.org/>

Ponovna uporaba: Preden oblačila zavržete, premislite, kako jih lahko ponovno uporabite. Stare majice ali brisače lahko na primer postanejo čistilne krpe, kavbojke lahko predelate v torbice ali vrečke, ostale kose pa uporabite za ustvarjalne projekte doma. S tem ne le zmanjšate odpadke, ampak tudi podaljšate življenjsko dobo oblačil in ustvarite praktične ali unikatne izdelke.

Doniranje: Če so oblačila še vedno v dobrem stanju, jih lahko podarite dobrodelnim organizacijam ali prijateljem, ki jih bodo z veseljem nosili naprej. Tako dobijo oblačila novo življenje, vi pa prispevate k zmanjšanju odpadkov in podpori skupnosti.

S preprostimi spremembami, kot so recikliranje, ponovna uporaba ali doniranje, lahko vsak od nas prispeva k manjši obremenitvi okolja in bolj trajnostni prihodnosti.

7. Izberite trajnostne pletenine

Pletenine so vsestranski in funkcionalni del trajnostne garderobe. Pri izbiri in uporabi pletenin lahko sledite nekaj preprostim, a učinkovitim smernicam:

Vlagajte v kakovost: Izberite pletenine iz naravnih materialov, kot je organski bombaž, in se izogibajte sintetičnim vlaknom, kot je akril, ki so manj prijazna do okolja. Kakovostni materiali zagotavljajo daljšo življenjsko dobo oblačil.

Nevtralne barve in minimalističen dizajn: Pletenine v nevtralnih tonih in preprostih modelih se lažje kombinirajo z drugimi kosi oblačil. Takšne oblike so časovno neobčutljive, kar pomeni, da jih lahko nosite dlje in v različnih priložnostih.

Večnamenskost: Izberite pletenine, ki jih je mogoče plastiti ali nositi za različne priložnosti – od vsakodnevnih opravkov do bolj svečanih dogodkov. S tem povečate njihovo uporabnost in zmanjšate potrebo po dodatnih kosih garderobe.

Pravilna nega: Pletenine nežno perite in jih ustrezno shranjujte, da ohranite obliko in mehkost. Pravilna nega podaljšuje njihovo življenjsko dobo in omogoča, da dolgo ostanejo del vaše garderobe.

8. Odgovorna izbira obutve in dodatkov

Trajnostni čevlji: Vlagajte v obutev iz naravnih ali okolju prijaznih materialov, kot so organsko usnje, reciklirane tkanine ali biološko razgradljive možnosti. Izberite kakovostne čevlje, ki jih je mogoče popraviti, namesto da jih po krajšem obdobju zavržete.

Brezčasni dodatki: Namesto da sledite kratkotrajnim trendom, se odločite za klasične dodatke, ki bodo ostali elegantni skozi leta. Takšni kosi niso le trajnejši, ampak se tudi lažje kombinirajo z različnimi oblačili in stili.

9. Nakup rabljenih oblačil

Nakup rabljenih oblačil je trajnostna izbira, ki pomaga zmanjšati potrebo po proizvodnji novih kosov in s tem razbremeniti okolje. Z obiskom trgovin z rabljenimi oblačili, vintage trgovin ali spletnih platform za prodajo rabljenih izdelkov lahko oblačilom podarimo drugo življenje ter zmanjšamo porabo naravnih virov, energije in ustvarjanje tekstilnih odpadkov.

Poleg nakupa je odlična možnost tudi organizacija **menjave oblačil** s prijatelji, družino ali sodelavci. Takšna izmenjava je preprost, zabaven in družaben način, da osvežimo svojo garderobo, ne da bi morali kupovati nove predmete. S tem ne le prihranimo denar, ampak tudi prispevamo k bolj krožnemu in trajnostnemu načinu potrošnje.

PREDNOSTI NAKUPA RABLJENIH OBLAČIL

- **Manjši vpliv na okolje** – zmanjšuje se poraba vode, energije in surovin, potrebnih za izdelavo novih oblačil.
- **Zmanjšanje tekstilnih odpadkov** – oblačilom podarimo drugo življenje in s tem upočasnimo njihovo pot na odlagališča.
- **Prihranek denarja** – kakovostne kose je možno kupiti po bistveno nižjih cenah.
- **Edinstven slog** – v trgovinah z rabljenimi oblačili pogosto najdemo unikatne in vintage kose, ki jih ni mogoče kupiti v običajnih trgovinah.

KORISTI POČASNE MODE

Počasna moda je alternativni pristop k množični proizvodnji poceni oblačil za enkratno uporabo. Osredotoča se na visokokakovostne materiale, etične delovne prakse in modele, ki trajajo več let. Namesto da bi lovili trende, počasna moda spodbuja brezčasne, vsestranske kose, ki so usklajeni z individualnim slogom in trajnostjo.

Okoljske koristi počasne mode:

Zmanjšanje odpadkov: Počasna moda se osredotoča na vzdržljivost in dolgoživost, zmanjšuje količino oblačil, ki končajo na odlagališčih.

Nižji ogljični odtis: S poudarkom na lokalni proizvodnji in kakovostnih materialih počasna moda zmanjšuje emisije ogljika, povezane s proizvodnjo in prevozom.

Ohranjanje virov: Uporaba naravnih, obnovljivih in recikliranih materialov ohranja vire in zmanjšuje potrebo po okolju škodljivih sintetičnih vlaknih.^[51]

Nastajajoči trendi v minimalizmu, trajnostnih garderobah in etični modi

Minimalizem v modi spodbuja posedovanje manjšega števila, vendar kakovostnejših kosov, ki se dobro ujemajo in nikoli ne izginejo iz mode. Ta trend je usklajen z načeli trajnostnih garderob, kjer je poudarek na dolgoživosti, kakovosti in vsestranskosti, ne pa na nenehnem nakupu novih izdelkov.

Trajnostne garderobe: Modne blagovne znamke so vse bolj osredotočene na preglednost, trajnost in etične proizvodne metode, ki potrošnike spodbujajo, da sprejmejo zavestno potrošnjo. To vključuje uporabo organskih materialov, zmanjšanje odpadkov ter zagotavljanje poštenih plač in delovnih pogojev.

Etična moda: Etična moda zajema tako okoljsko trajnost kot družbeno odgovornost. Zagovarja pravično trgovino, etično pridobivanje in dobavne verige, ki spoštujejo pravice delavcev, hkrati pa dajejo prednost okolju prijaznim praksam.

Družbeni vpliv preoblikovanja modnih navad

Preoblikovanje modnih navad lahko ustvari globok družbeni vpliv. Odmik od hitre mode pomaga zmanjšati izkoriščanje delovne sile, spodbuja poštene plače in podpira pravice delavcev.

Poleg tega osredotočenost na trajnost pomaga ohranjati vire za prihodnje generacije in spodbuja bolj odgovorno vedenje potrošnikov.

Zakaj podpirati lokalne blagovne znamke ali rabljene trgovine?

Podpora lokalnim blagovnim znamkam spodbuja etične prakse in zmanjšuje okoljski odtis mode. Lokalne blagovne znamke pogosto dajejo prednost kakovosti, trajnosti in poštenim delovnim praksam pred množično proizvodnjo, kar je pogostejše v velikih verigah hitre mode.

Rabljene trgovine prispevajo h krožnemu gospodarstvu s ponovno uporabo oblačil, zmanjšanjem odpadkov in zmanjšanjem povpraševanja po novi proizvodnji. Nakup rabljenih izdelkov ne le zmanjšuje vpliv na okolje, temveč ponuja tudi edinstvene, edinstvene izdelke.

[51] <https://www.europarl.europa.eu/topics/en/article/20201208STO93327/fast-fashion-eu-laws-for-sustainable-textile-consumption>

RAZLAGA NOVIH KONCEPTOV:

Minimalizem v modi: Minimalizem se osredotoča na posedovanje manjšega števila kakovostnejših kosov, ki so vsestranski in dolgotrajni. Preusmerja pozornost s trendov na brezčasna, dobro izdelana oblačila, kar zmanjšuje prekomerno proizvodnjo in odpadke.

Trajnostna garderoba: Trajnostna garderoba zmanjšuje vpliv na okolje z izbiro trajnih, okolju prijaznih materialov in premišljenimi odločitvami o nakupu. Podpira dolgoživost in zmanjšuje odvisnost od hitre mode.

Vzdrževanje oblačil: Pravilno vzdrževanje oblačil podaljša življenjsko dobo oblačil in zmanjša količino odpadkov. To vključuje pranje pri nižjih temperaturah in sušenje oblačil na zraku, kar zmanjšuje potrebo po pogostih zamenjavah.

Recikliranje oblačil: Upcycling spremeni stara oblačila v nove, funkcionalne predmete, namesto da bi jih zavrgli. Ta proces zmanjšuje tekstilne odpadke in podpira krožni modni model.

5. PRIMERI DOBRIH PRAKS

PRIMERI DOBRIH PRAKS

Dobra trajnostna praksa v Sloveniji: PremiumFERME

PremiumFERME je zgledna slovenska blagovna znamka, ki trajnost uspešno vključuje v vse vidike svojega modnega poslovanja. Z močnim poudarkom na etiki, okoljski odgovornosti in kakovosti si PremiumFERME prizadeva proizvajati oblačila, ki niso le estetska, temveč tudi etična in brezčasna. Spodaj so ključne trajnostne prakse, ki jih PremiumFERME izvaja za ustvarjanje pozitivnega okoljskega in družbenega vpliva.

Uporaba naravnih in recikliranih materialov

PremiumFERME daje velik poudarek uporabi trajnostnih materialov, kot je organski bombaž. Ta material se goji brez uporabe škodljivih kemikalij, kot so pesticidi in umetna gnojila, kar zmanjšuje vpliv na okolje in morebitno škodo za zdravje proizvajalcev. Blagovna znamka v svojih zbirkah uporablja tudi reciklirane materiale, kar pomaga zmanjšati odpadke in ohranjati naravne vire. Poleg tega PremiumFERME zagotavlja, da je njihova embalaža popolnoma trajnostna. Blagovna znamka uporablja 100-odstotno reciklirane embalažne materiale, ki jih je mogoče reciklirati, pri čemer se izogiba plastiki in nepotrebnim polnilom.

Ta zaveza k trajnostni embalaži zmanjšuje količino odpadkov in zagotavlja, da je vsako oblačilo predstavljeno na okolju prijazen način. Njihovi kosi omejene izdaje so narejeni iz 100% organskega bombaža, kar zagotavlja, da izdelek ni le udoben, temveč tudi biološko razgradljiv in varen za okolje.

Proizvodnja z nizkim ogljičnim odtisom

PremiumFERME se zavzema za zmanjšanje ogljičnega odtisa na vseh stopnjah proizvodnje. S tesnim sodelovanjem z lokalnimi dobavitelji in proizvajalci zmanjšujejo emisije iz prometa in prispevajo k lokalnemu gospodarstvu. Poleg tega blagovna znamka sprejema proizvodne metode z nizkimi emisijami in optimizira procese za zmanjšanje porabe energije in vode, kar pomaga zmanjšati njihov vpliv na okolje in se boriti proti podnebnim spremembam.

Lokalna proizvodnja

Pomembna prednost poslovnega modela PremiumFERME je poudarek na lokalni proizvodnji. S proizvodnjo v Sloveniji lahko podjetje pozorno spremlja celoten proizvodni proces in zagotavlja dosledno izpolnjevanje etičnih in kakovostnih standardov. Lokalna proizvodnja omogoča tudi hitrejši odziv na morebitne proizvodne težave, kar spodbuja močnejšo povezavo med oblikovalcem in proizvajalcem, kar zagotavlja boljši nadzor kakovosti. Zmanjšanje razdalje, ki jo oblačila prepotujejo za proizvodnjo in dostavo, še dodatno zmanjša ogljični odtis blagovne znamke. Ta lokaliziran pristop pomaga zmanjšati vpliv na okolje, povezan s prevozom in pakiranjem, kar prispeva k bolj trajnostni in odgovorni modni industriji.

Pošteni in etični delovni pogoji

Modna industrija je že dolgo povezana s slabimi delovnimi pogoji in izkoriščanjem, vendar je PremiumFERME zavezan prekinitvi tega cikla. S spremljanjem in nadzorom proizvodnega procesa v lokalni skupnosti blagovna znamka zagotavlja, da so delavci obravnavani pošteno in da so jim plačani dostojno plačo. Ta zavezanost etičnim delovnim pogojem spodbuja močnejšo, bolj humano modno industrijo, kjer so delavci spoštovani, podprti in plačani za svoje delo.

Vračanje skupnosti

PremiumFERME razume, da trajnost presega okolje in vključuje prispevanje k blaginji lokalne skupnosti. Z vlaganjem v lokalno proizvodnjo blagovna znamka ustvarja delovna mesta, podpira lokalna podjetja in ustvarja davčne prihodke za državo.

Ta naložba v skupnost pomaga izboljšati življenjski standard, se boriti proti revščini in zagotoviti dolgoročno gospodarsko stabilnost. S tem PremiumFERME dokazuje, da ima lahko trajnostna moda pozitiven učinek na družbo.

Poudarek na brezčasnem oblikovanju in kakovosti

PremiumFERME pripisuje velik pomen ustvarjanju brezčasnih kosov, ki jih je mogoče nositi iz leta v leto, namesto da bi sledili bežnim trendom hitre mode. Z oblikovanjem visokokakovostnih in trpežnih oblačil blagovna znamka spodbuja potrošnike, da vlagajo v dolgotrajna oblačila, ki ne bodo hitro izšla iz mode ali jih zavrgli. Ta osredotočenost na trajnost zmanjšuje potrebo po nenehni zamenjavi, kar pomaga omejiti problem prekomerne porabe in odpadkov v modni industriji.

Zmanjšanje odpadkov in podpora krožnemu gospodarstvu

Kot del svoje zavezanosti trajnosti PremiumFERME aktivno spodbuja zmanjševanje odpadkov z modelom krožnega gospodarstva. Ponujajo storitve popravila oblačil, ki zagotavljajo, da se oblačila lahko popravljajo in nosijo dlje časa. Poleg tega blagovna znamka uporablja posebno tehniko pri proizvodnji pletenin, ki zagotavlja nič odpadkov med proizvodnim procesom. S podaljšanjem življenjskega cikla oblačil in zmanjšanjem proizvodnih odpadkov PremiumFERME prispeva k bolj trajnostni in krožni modni industriji.

Ozaveščenost in izobraževanje potrošnikov

PremiumFERME razume pomen izobraževanja potrošnikov o pomenu trajnostne mode. Blagovna znamka aktivno ozavešča o odgovorni potrošnji in vplivih modne industrije na okolje. S temi prizadevanji PremiumFERME spodbuja potrošnike, da sprejemajo ozaveščene odločitve o svojih nakupih, kar na koncu spodbuja bolj trajnosten in vesten pristop k modi.

PremiumFERME je svetel primer, kako lahko modne blagovne znamke trajnost vključijo v vse vidike svojega delovanja. S poudarkom na etični proizvodnji, lokalnih virih, trajnostnih materialih in izobraževanju potrošnikov PremiumFERME postavlja nov standard za modo, ki daje prednost okolju, družbi in dolgoročni kakovosti. S svojo predanostjo trajnosti ne le zmanjšujejo svoj vpliv na okolje, temveč ustvarjajo tudi pozitivne spremembe v modni industriji in skupnostih, ki jim služijo.

Več o tem na: [Ferne Premium | Praznujte udobje – Premiumferme](https://premiumferme.com/sl/pages/sustainability)^[52]

[52] <https://premiumferme.com/sl/pages/sustainability>

Dobra trajnostna praksa v Ameriki: Patagonija

Patagonia je ena vodilnih trajnostnih in okolju prijaznih modnih blagovnih znamk na svetu. Blagovna znamka, ki jo je leta 1973 ustanovil Yvon Chouinard, je pridobila svetovno priznanje za svojo zavezanost varstvu okolja, trajnosti in etičnim poslovnim praksam. Patagonia ne zagotavlja le visokokakovostnih oblačil in opreme za prosto, temveč si aktivno prizadeva za reševanje in izboljšanje okoljskih izzivov.

Spodaj so ključne značilnosti trajnostnih praks Patagonije:

Trajnostni materiali in inovacije

Patagonia je vodilna pri uporabi trajnostnih in inovativnih materialov:

Reciklirani materiali: Patagonia je pionir pri vključevanju recikliranih materialov v svoje izdelke, vključno z recikliranim poliestrom, bombažem, najlonom in celo neoprenom. To zmanjšuje potrebo po neobdelanih materialih in zmanjšuje okoljski odtis proizvodnje.

Organski materiali: številna oblačila Patagonia so narejena iz organskega bombaža, kar zmanjšuje uporabo škodljivih pesticidov in kemikalij pri njihovi proizvodnji.

Tehnologija DWR: Patagonia nadomešča škodljive kemikalije z okolju prijaznimi alternativami za trajne vodoodbojne premaze (DWR), kar še dodatno zmanjšuje negativni vpliv na naravo.

Etika in odgovornost

Patagonia daje visoko prednost etičnim poslovnim praksam:

Certifikat™ pravične trgovine: kot ena prvih blagovnih znamk, ki ponuja certifikat pravične trgovine, Patagonia zagotavlja, da tovarniški delavci prejemajo poštene plače in delajo v varnih pogojih.

Odgovorno poslovanje: Patagonia natančno spremlja svojo dobavno verigo, da bi zagotovila, da so vsi izdelki izdelani ob spoštovanju človekovih pravic in minimalnega vpliva na okolje. Njihov pristop poudarja družbeno odgovornost in etično odločanje.

Popravila in podaljšanje življenjske dobe izdelkov

Patagonia se osredotoča na trajnost in podaljšanje življenjske dobe svojih izdelkov:

Program Worn Wear: blagovna znamka spodbuja stranke, da popravijo in ponovno uporabijo svoje izdelke prek programa Worn Wear, kjer lahko kupci zamenjajo, popravijo ali prodajo rabljene izdelke Patagonia.

To pomaga zmanjšati odpadke in spodbuja dolgo življenjsko dobo njihovih izdelkov.

Popravila izdelkov: Patagonia ponuja storitve popravila za svoje izdelke, ki zagotavljajo, da trajajo dlje in ostanejo v uporabi, namesto da bi jih zavrgli. Zagotavljajo celo brezplačna popravila za številne predmete, s čimer spodbujajo kulturo trajnosti in ponovne uporabe.

Zavezanost varstvu okolja

Patagonija je predana okoljskim vzrokom in dosledno podpira pobude, namenjene zaščiti planeta:

Donacije: Patagonia nameni 1% svoje celotne prodaje ali 10% svojega dobička (kar je večje) okoljskim organizacijam. V preteklih letih so donirali milijone dolarjev za podporo projektom, ki se osredotočajo na podnebne spremembe, ohranjanje in zmanjšanje prekomerne potrošnje.

Kampanje ozaveščanja: Patagonija uporablja svojo platformo za ozaveščanje o različnih okoljskih vprašanjih, kot so podnebne spremembe, krčenje gozdov in trajnostno upravljanje virov, pogosto pa izvaja kampanje, ki izobražujejo javnost o odgovorni potrošnji.

Preglednost in sledljivost

Patagonia je vodilna v panogi, ko gre za preglednost:

Odprte proizvodne prakse: podjetje zagotavlja jasne in podrobne informacije o tem, kje in kako so izdelani njegovi izdelki, vključno z delovnimi pogoji, uporabljenimi materiali in okoljskim odtisom vsakega izdelka. Ta preglednost pomaga potrošnikom, da so obveščeni izbire, ki temeljijo na njihovih vrednotah in okoljskih vidikih.

Boj proti hitri modi

Patagonia zavrača model hitre mode, ki se osredotoča na poceni, množično proizvedena oblačila, ki prispevajo k odpadkom in prekomerni potrošnji:

Dolgoživost nad količino: namesto množične proizvodnje trendovskih, kratkotrajnih izdelkov, Patagonia oblikuje izdelke, ki so trpežni, funkcionalni in brezčasni. To zmanjšuje potrebo po nenehnem nakupovanju, kar pomaga zmanjšati odpadke in okoljsko škodo, ki jo povzroča hitra moda. Podpora trajnostnim blagovnim znamkam: z odločitvijo za podporo blagovnim znamkam, kot je Patagonia, se potrošniki spodbujajo, da se osredotočijo na kakovost, dolgoživost in trajnost, namesto da sledijo prehodnim trendom.

Zakaj je Patagonija priljubljena med trajnostnimi potrošniki?

Patagonia je veliko več kot le blagovna znamka oblačil - je gibanje, posvečeno varstvu okolja, trajnosti in etičnim poslovnim praksam. Potrošniki, ki so strastni do ohranjanja planeta in spodbujanja družbene odgovornosti, se pogosto obrnejo na Patagonijo zaradi njene neomajne zavezanosti tem ciljem.

Pristop blagovne znamke k odgovorni potrošnji, trajnosti in etičnim delovnim praksam je postal priljubljen med okoljsko ozaveščenimi potrošniki. Filozofija Patagonia odmeva tudi pri ljudeh, ki iščejo visokokakovostne in dolgotrajne izdelke, ki služijo tako funkcionalnim kot etičnim namenom.

Kje je Patagonija še posebej znana?

Oprema na prostem: Patagonija je še posebej priljubljena med ljubitelji narave in pustolovci. Njegova visokokakovostna oprema na prostem, vključno z oblačili za pohodništvo, plezanje, smučanje, kolesarjenje in deskanje, je trpežna in okolju prijazna.

Urbana ulična oblačila: V zadnjih letih je Patagonija pridobila tudi veliko privržencev v urbani modi. Njegovi minimalistični, funkcionalni modeli se dobro ujemajo s trendom ulične mode in so privlačni za tiste, ki iščejo slog in trajnost.

Kako lahko podpremo filozofijo Patagonije?

Potrošniki lahko aktivno podprejo prizadevanja Patagonije za trajnost s sprejetjem miselnosti o odgovorni potrošnji:

Kupujte manj, kupujte bolje: Namesto da kupujete prekomerne količine oblačil, se osredotočite na nakup manj, visokokakovostnih izdelkov, ki podpirajo trajnostne blagovne znamke, kot je Patagonia.

Popravilo oblačil: Namesto da zavržete poškodovane predmete, jih popravite, da podaljšate njihovo življenjsko dobo, kot Patagonia spodbuja s svojimi storitvami popravil in programom Worn Wear.

Recikliraj in zamenjava: Sodelujte v programih, kot je Worn Wear, kjer je mogoče rabljene predmete iz Patagonije reciklirati, zamenjati ali podariti, s čimer oblačilom dajejo drugo življenje, preden jih zavržete.

Patagonija je svetilnik trajnosti v modni industriji. Njegova predanost okolju prijaznim praksam, etičnemu delu in dolgotrajnim izdelkom je pomemben zgled tako za potrošnike kot za druga podjetja. Z izbiro Patagonije potrošniki ne dobijo le visokokakovostne opreme in oblačil, temveč prispevajo tudi k večjemu gibanju v smeri okoljskega upravljanja in družbene odgovornosti. S svojo filozofijo in dejanji je Patagonia postala sinonim za bolj trajnosten in etični življenjski slog, kar dokazuje, da lahko podjetja uspevajo, hkrati pa pozitivno vplivajo na svet.

Če vas zanima več o njihovih trajnostnih praksah, lahko raziščete njihovo spletno stran: [Patagonia Outdoor Clothing & Gear](https://www.patagonia.com/home/)^[52]

[53] <https://www.patagonia.com/home/>

1. UČNI PRIPOMOČEK:

**RAZPRAVA O
OKOLJSKEM IN
DRUŽBENEM
VPLIVU TEKSTILNE
INDUSTRIJE**

6. PODPORNA GRADIVA

1. UČNI PRIPOMOČEK: RAZPRAVA O OKOLJSKEM IN DRUŽBENEM VPLIVU TEKSTILNE INDUSTRIJE

Tekstilna industrija je presenetljivo obsežna in pomembno vpliva na svetovno ekonomijo, na družbo in je eden večjih onesnaževalcev na svetu. Spoznali bomo kako modna industrija vpliva na črpanje naravnih virov in spreminjanje zemeljskega obličja.

Naslov delavnice	Vpliv tekstilne industrije na naš svet.
Trajanje	20 minut
Metoda	Kviz s trditvami. Udeleženci ugotavljajo ali trditev DRŽI/ NE DRŽI. Metoda spodbuja razpravo in medsebojno interakcijo udeležencev. RAZLIČICE IZVAJANJA DELAVNICE: · Metodo lahko izvedemo preko spletne aplikacije Kahoot · Udeleženci sami zase odgovarjajo · Udeležence razdelimo v dve ali več skupin in tekmujejo med seboj. · Če imamo na voljo tablo – jo s črto razdelimo na pol. Na levi strani napišemo DRŽI in na desni NE DRŽI in udeleženci pritrdijo kartice na ustrezno stran. Skupaj preverimo pravilnost odgovorov
Cilji delavnice	Seznanimi udeležence z vplivom modne industrije na naš planet (vse od ekonomskega vpliva, do družbenega in nenazadnje okolijskega vpliva) Spodbuditi razpravo o alternativah in rešitvah Omogočiti udeležencem, da izrazijo svoja stališča in izkušnje
Dodatni pripomočki	Kartice z vprašanji. V primeru izvajanja v živo s pomočjo table: kartice, lepilni trak, pisalo za tablo.

POTEK DELAVNICE:

1. Uvod (5 minut)

Udeležencem predstavite temo in vzpostavite sproščeno vzdušje za diskusijo.

- Predstavimo namen delavnice, ki je zavedanje kako velik vpliv ima modna industrija.
- Udeležence po potrebi razdelimo v dve ali več skupin, jim razdelimo kartice in razložimo potek kviza.
- V primeru uporabe Kahoota (kahoot.com), udeležencem pomagamo, da pridejo do pričetka kviza na svojih mobilnih telefonih.

2. Izvajanje delavnice in ugotavljanje pravih odgovorov (10 min)

Udeleženci odgovorijo na trditve in skupaj preverimo odgovore:

- Vrednost modne industrije je ocenjena na več kot 25 milijard ameriških dolarjev: **DRŽI**
- Svetovna modna industrija zaposluje manj kot 50 milijonov ljudi: **NE DRŽI.**

Pravilni odgovor: Svetovna modna industrija zaposluje več kot 75 milijonov ljudi.

- Tekstilna industrija letno sprosti 1,7 milijona ton CO₂: **DRŽI**
- Modna industrija je odgovorna za približno 10% svetovnega onesnaževanja industrijske odpadne vode: **NE DRŽI.**

Pravilni odgovor: Modna industrija je odgovorna za približno 20% svetovnega onesnaževanja industrijske odpadne vode.

- Poraba tekstila v Evropi v povprečju povzroča 4. največje onesnaženje na okolje in podnebne spremembe: **DRŽI**
- Poraba tekstila povzroča 8 največja raba zemljišč in vode v vrednostni verigi, 8 največja
- poraba materialnih virov in 3 največji vir emisij toplogrednih plinov: **NE DRŽI.**

Pravilni odgovor: Poraba tekstila povzroča 3 največja raba zemljišč in vode v vrednostni verigi, 5 največja poraba materialnih virov in 5 največji vir emisij toplogrednih plinov.

- Recikliranih je 30 % materialov, ki se uporabljajo v celotni vrednostni verigi oblačil: **NE DRŽI** *Pravilni odgovor: Recikliranih je 13 % materialov, ki se uporabljajo v celotni vrednostni verigi oblačil.*
- Približno 46 % celotne količine je bilo izvoženih v afriške države, 41% v Azijo: **DRŽI**

3. Skupinska diskusija in ugotovitve (5 min)

Udeleženci so spoznali vpliv modne industrije. V zaključnem delu delavnice povzamemo glavne ugotovitve in omogočimo dodatna vprašanja.

- Vprašanja za razpravo:

Ali ste vedeli, da je vpliv modne industrije tako velik?

Vas je to spodbudilo k spremembi? Kakšni?

Povzetek ključnih rešitev (poudarite glavne rešitve):

- Bolj preudarno nakupovanje oblačil
- Uporaba lokalnih ali trajnostnih znamk.
- Oblačila popravimo in ne zavržemo

VREDNOST
MODNE
INDUSTRIJE JE
OCENJENA NA
VEČ KOT 25
BILIJONOV USD.

SVETOVNA
MODNA
INDUSTRIJA
ZAPOSLUJE
MANJ KOT 50
MILIJONOV
LJUDI.

TEKSTILNA
INDUSTRIJA
LETNO SPROSTI
1,7 MILIJONA
TON CO2.

MODNA
INDUSTRIJA JE
ODGOVORNA ZA
PRIBLIŽNO 10%
SVETOVNEGA
ONESNAŽEVANJA
INDUSTRIJSKE
ODPADNE VODE.

PORABA
TEKSTILA V
EVROPI V
POVPREČJU
POVZROČA 4.
NAJVEČJE
ONESNAŽENJE
NA OKOLJE.

PORABA TEKSTILA
POVZROČA 8.
NAJVEČJO RABO
ZEMLJIŠČ IN VODE
IN 3. NAJVEČJI
VIR EMISIJ
TOPLOGREDNIH
PLINOV.

RECIKLIRANIH JE
LE 30 %
MATERIALOV, KI
SE UPORABLJAJO
V CELOTNI
VREDNOSTNI
VERIGI OBLAČIL.

PRIBLIŽNO 46%
CELOTNE
KOLIČINE
TEKSTILA JE
BILO IZVOŽENIH
V AFRIŠKE
DRŽAVE, 41% V
AZIJO.

2. UČNI PRIPOMOČEK:

ŽIVLJENJSKI CIKEL KAVBOJK

2.UČNI PRIPOMOČEK: ŽIVLJENJSKI CIKEL KAVBOJK

Življenjski cikel kavboj je relevanten primer kako močno je tekstilna industrija prepletena z globalizacijo. Kavbojke so dober primer, ker je to kos oblačila, ki ga vsak pozna in je v naši oblačilni kulturi zelo priljubljen. Z analizo proizvodnega procesa kavbojk – od surovine do končnega izdelka – udeleženci spoznavajo vpliv kavbojk na gospodarstvo, okolje in delovne razmere.

Naslov delavnice	Življenjski cikel kavbojk
Trajanje	35 minut
Metoda	Prvi del delavnice: udeleženci preučijo etikete na svojih oblačilih in tudi obutvi in odkrivajo od kod izvirajo – iz katere države (Made in ____). Na tabli je zemljevid sveta in skupaj z izobraževalcem označijo točke na zemljevidu od koder izvira njihovo oblačilo/obutev. V primeru, da ni na voljo table lahko natisnjen zemljevid nalepimo na steno ali ga položimo na mizo in ga udeleženci obstopijo, da vsi vidijo zemljevid in označene točke. Mentor lahko točke označi s post-it listki, lahko s fižolčki, lahko s koščki papirja z napisanimi državami – različic je veliko. Drugi del delavnice je namenjen spoznavanju »življenjskega cikla kavbojk« Udeležence razdelimo na dve ali več skupin in jim razdelimo kartice z zapisi poti kavbojk. Skupine zapise preberejo in kartice razporedijo v pravilen vrstni red. RAZLIČICA: pri drugem delu delavnice lahko skupine razdelimo na tiste, ki bodo spremljali pot kavbojk in tiste, ki bodo spremljali pot bombažne majice.
Cilji delavnice	Spodbuditi kritično razmišljanje o vplivih globalizacije in povezati ugotovitve s širšim gospodarskim in družbenim kontekstom. Omogočiti udeležencem, da izrazijo svoja stališča in izkušnje
Dodatni pripomočki	Zemljevid sveta Kartice z zapisi poti Post-it listki, fižolčki ... nekaj za označiti točke na zemljevidu

POTEK DELAVNICE:

1. Prvi del delavnice (10 minut)

Udeležencem predstavite temo in vzpostavite sproščeno vzdušje za diskusijo.

Predstavimo potek delavnice. Udeležencem damo nekaj minut, da na svojih oblačilih in obutvi poiščejo etikete in zapišejo državo izvora.

Skupaj z udeleženci na zemljevidu sveta označimo države, ki so jih našli na svojih etiketah. Opozorimo jih, da država izvora ne nujno odraža dejanske države izvora. Napisi na etiketah, kot so Made in India ali Made in Avstrija ne pomenijo nujno, da je bil izdelek v celoti izdelan v tej državi. Pogosto se tam izvaja le zadnja faza proizvodnje, medtem ko so predhodni koraki, kot so pridelava bombaža, predenje niti, barvanje in krojenje, razporejeni po različnih delih sveta.

To bomo spoznali v sklopu drugega dela delavnice, na primeru življenjskega cikla kavbojk.

2. Drugi del delavnice (15 min)

Drugi del delavnice je namenjen spoznavanju »življenjskega cikla kavbojk«
Zemljevid, ki smo ga imeli pri prvem delu ohranimo. Samo odstranimo označbe.

Udeležence razdelimo na dve ali več skupin in jim razdelimo kartice z zapisi poti kavbojk. Skupine zapise preberejo in kartice razporedijo v pravilen vrstni red.

Rešitev: 1. I, 2. B, 3. A, 4. J, 5. C, 6. K, 7. G, 8. D, 9. E, 10. F, 11. H

Zaporedje odraža celoten proizvodni proces – od pridelave bombaža do končne prodaje. Med aktivnostjo se udeležencem pojasnijo ključni proizvodni koraki ter poudari, kako globalizirana je današnja tekstilna industrija.

Skupaj preverimo pravilnost vrstnega reda in pot kavbojk pokažemo na zemljevidu.

Presenetljivo je, da lahko posamezen kos oblačila prepotuje od 20.000 do 50.000 kilometrov, preden se znajde v lokalni trgovini.

3. Skupinska diskusija in ugotovitve (10 min)

Nato udeleženci v skupinah razpravljajo o ugotovljenem. Izhodišča za razpravo lahko poiščejo v karticah z besedilom ali pa oblikujejo svoja vprašanja na podlagi predhodne aktivnosti.

Po potrebi mentor usmeri pogovor in doda dodatna vprašanja za razmislek, kot na primer:

- V preteklosti je bila večina tekstilne proizvodnje v Evropi. Zakaj so se proizvodne lokacije preselile drugam?
- Kateri dejavniki so omogočili to selitev?
- Kakšne posledice ima globalizacija tekstilne industrije za zaposlovanje, gospodarstvo in okolje?
- Kako proizvodni procesi vplivajo na končno ceno oblačil?

Namen razprave je spodbuditi kritično razmišljanje o vplivih globalizacije in povezati ugotovitve s širšim gospodarskim in družbenim kontekstom.

I

Osnovna surovina, iz katere nastanejo kavbojke, je bombaž. Ta rastlina uspeva predvsem v tropskih in subtropskih regijah, kjer so podnebni pogoji optimalni za njeno rast. Bombaževcu ustrezajo stalne temperature med 18 in 28 stopinjami Celzija, obilica sončne svetlobe ter velika količina vode.

Bombaž, uporabljen za izdelavo naših kavbojk, so pridelali in obrali v Aziji, natančneje v Indiji, kjer so podnebne razmere in kmetijske tradicije omogočile njegovo množično gojenje.

B

Da bi surov bombaž postal uporabno blago, ga je treba najprej predelati v nit. V našem primeru poteka predenje v turških predilnicah.

Za izdelavo kakovostne niti so potrebni sodobni in dragi stroji, zato se ta del proizvodnega procesa običajno odvija v državah, ki razpolagajo z ustrezno infrastrukturo, kapitalom in tehničnim znanjem. Takšne države omogočajo učinkovito industrijsko proizvodnjo in zagotavljajo visoke standarde pri obdelavi surovin.

A

Sledi tkanje džins blaga, ki v našem primeru poteka v tkalnicah na Kitajskem. Tam tekstilna industrija izkorišča obsežno proizvodno infrastrukturo, napredno tehnologijo in cenovno ugodno delovno silo, kar omogoča množično izdelavo džins tkanin za svetovni trg.

C

Proces barvanja poteka v Tuniziji, v Severni Afriki. Ta regija ima razvito tekstilno industrijo, specializirano za obdelavo in dodelavo tkanin. Barvanje zahteva velike količine vode, kemikalij in ustrezno tehnologijo, zato se pogosto izvaja v državah, kjer so ti viri dostopni, hkrati pa proizvodni stroški ostajajo relativno nizki.

G

Kroj za kavbojke izvira iz ZDA, kjer ga oblikujejo strokovnjaki za modni dizajn in tekstilno industrijo. Zahvaljujoč digitalni tehnologiji in globalnemu povezovanju se lahko kroji enostavno in hitro pošljejo po elektronski pošti v proizvodne obrate po vsem svetu. To omogoča fleksibilno prilagajanje modnim trendom ter optimizacijo proizvodnega procesa brez potrebe po fizičnem transportu načrtov.

J

Da bi džins tkanina dobila svojo prepoznavno modro barvo, je v naslednji fazi potrebna dodatna obdelava z barvilom. V našem primeru barvilo prihaja s Poljske, kjer imajo razvito kemično industrijo, specializirano za proizvodnjo tekstilnih barvil. Ta barvila so ključna za doseganje obstojne in intenzivne barve, ki je značilna za kavbojke.

K

Po končanem barvanju sledi zaključna obdelava blaga, ki poskrbi, da je mehko in brez gub. V našem primeru ta proces poteka v Bolgariji, kjer imajo specializirane obrate za tekstilno dodelavo.

Ko je blago pripravljeno, ga pošljejo v proizvodne obrate za krojenje in šivanje. Tam morajo poleg blaga zbrati še vse druge sestavne dele, kot so kroj, gumbi, zadrge, etikete z navodili za pranje ter druge potrebne dodatke, ki bodo skupaj tvorili končni izdelek – kavbojke.

D

Navodila za pranje, ki so pomemben del končnega izdelka, prihajajo iz Francije. Tam jih oblikujejo in natisnejo v skladu z mednarodnimi standardi za označevanje tekstilnih izdelkov. Nato jih pošljejo v Bangladeš, kjer bodo skupaj z ostalimi sestavnimi deli vključena v proizvodni proces kavbojk.

E

Gumbe in zakovice, ki so ključni dodatki za kavbojke, izdelajo v Italiji, znani po visoki kakovosti kovinskih dodatkov za tekstilno industrijo. Po izdelavi jih pošljejo v Bangladeš, kjer bodo vključeni v proizvodni proces skupaj z ostalimi sestavnimi deli kavbojk.

F

V naslednji fazi se posamezni deli kavbojk sestavijo in sešijejo skupaj. Ta proces je izjemno delovno intenziven in zahteva natančnost ter veliko fizičnega napora. Večinoma ga opravljajo mlade ženske, ki delajo v tekstilnih tovarnah.

Ker je cilj čim bolj zmanjšati proizvodne stroške, se šivanje pogosto izvaja v državah z najnižjimi stroški dela, kjer so plače delavcev zelo nizke. V našem primeru poteka ta faza v Bangladešu, ki je eno izmed globalnih središč za množično tekstilno proizvodnjo.

H

Ko so kavbojke dokončno sešite, jih s tovornimi ladjami prepeljejo v Evropo. Tam sledi še zadnja faza obdelave – v specializiranih obratih jim prišijejo našitke, jih ponovno operejo ter pripravijo za distribucijo.

Ko so kavbojke ustrezno obdelane, jih premestijo v osrednja skladišča, od koder se razpošiljajo v prodajne centre evropskih držav, kjer čakajo na svoje kupce. Ta logistični proces zagotavlja, da izdelek ustreza pričakovanim standardom in je pripravljen za prodajo na trgu.

3. UČNI PRIPOMOČEK:

**ŽIVLJENJSKI CIKEL
BOMBAŽNE
MAJICE**

3. UČNI PRIPOMOČEK: ŽIVLJENJSKI CIKEL BOMBAŽNE MAJICE

Življenjski cikel bombažne majice je dodatni primer kako močno je tekstilna industrija prepletena z globalizacijo. V prejšnjem učnem pripomočku smo obravnavali kavbojke. Ta učni pripomoček je lahko dodatna vaja ali pa se izbere ali/ali z učnim pripomočkom Življenjski cikel kavbojk.

Kratka bombažna majica ali po angleško T-shirt je namreč še en dober primer, ker je to tudi kos oblačila, ki ga vsak pozna in je v naši oblačilni kulturi zelo priljubljen.

Naslov delavnice	Življenjski cikel bombažne majice
Trajanje	35 minut
Metoda	Skupinska diskusijska metoda, ker udeleženci s pomočjo kartic in fotografij spremljajo pot od bombaža do kratke majice. RAZLIČICA VAJE: Skupine razdelimo na tiste, ki bodo spremljali pot kavbojk in tiste, ki bodo spremljali pot bombažne majice. Svoje ugotovitve ena skupina predstavi drugi in nato sledi skupinska diskusija.
Cilji delavnice	Spodbuditi kritično razmišljanje o vplivih globalizacije in povezati ugotovitve s širšim gospodarskim in družbenim kontekstom. Omogočiti udeležencem, da izrazijo svoja stališča in izkušnje.
Dodatni pripomočki	Kartice za zapis poti. Ustrezne fotografije, ki dopolnjujejo besedila na karticah.

POTEK DELAVNICE:

1. Uvod v delavnico (5 minut)

Predstavimo potek delavnice in po potrebi udeležence razdelimo v več manjših skupin.

2. Izvajanje delavnice (20 min)

Skupini (ali več njih) razdelimo kartice in fotografije. Udeležence se spodbuja k sprotni diskusiji o ugotovitvah.

Udeleženci sodelujejo v skupini. V primeru, da je udeležencev več kot 12 jih lahko razdelimo na dve manjši skupini.

Udeležencem razdelimo kartice z besedilom in fotografije. Prvi udeležence prebere besedilo kartice in skupaj poiščejo ustrezno fotografijo.

Nato naslednji udeleženec prebere drugo kartico in skupaj poiščejo naslednjo ustrezno fotografijo in tako naprej.

Skupina tako dobi vpogled v proizvodnjo bombažne majice.

Že med samim iskanjem ustreznih parov med besedilom in fotografijo je dobrodošlo, da se spodbuja razprava.

3. Zaključne misli (10 min)

Nato udeleženci v skupinah razpravljajo o ugotovljenem. Izhodišča za razpravo lahko poiščejo v karticah z besedilom ali pa oblikujejo svoja vprašanja na podlagi predhodne aktivnosti. Po potrebi mentor usmeri pogovor in doda dodatna vprašanja za razmislek, kot na primer:

- V preteklosti je bila večina tekstilne proizvodnje v Evropi. Zakaj so se proizvodne lokacije preselile drugam?
- Kateri dejavniki so omogočili to selitev?
- Kakšne posledice ima globalizacija tekstilne industrije za zaposlovanje, gospodarstvo in okolje?
- Kako proizvodni procesi vplivajo na končno ceno oblačil?

Namen razprave je spodbuditi kritično razmišljanje o vplivih globalizacije in povezati ugotovitve s širšim gospodarskim in družbenim kontekstom.

O

Osnovna surovina za izdelavo naše majice je bombaž, ki se že stoletja uporablja v tekstilni industriji. Uspeva v tropskih in subtropskih podnebnih območjih, kjer prevladuje toplo in vroče podnebje brez zmrzali. Za optimalno rast potrebuje veliko sončne svetlobe, stalne temperature med 18 in 28 stopinjami Celzija ter obilico vode.

Tradicionalno gojenje bombaža pogosto vključuje intenzivno uporabo gnojil in insekticidov, kar ima negativne posledice za okolje. Kemična sredstva lahko проникnejo v zemljo in onesnažijo podtalnico, kar predstavlja tveganje ne le za ekosisteme, temveč tudi za zdravje kmetijskih delavcev, ki so redno izpostavljeni škodljivim snovem.

R

Bombaževец razvije plodove, ki so podobni glavicam, v katerih se nahajajo semena velikosti graha, obdana z gostimi belimi vlakni. Ko bombaž dozori, se stroki razprejo, bela vlakna pa se sprostijo iz plodu. V tem trenutku je ključnega pomena, da se bombaž hitro pobere, saj lahko v nasprotnem primeru postane pretrd in neuporaben za nadaljnjo predelavo.

V velikih monokulturnih nasadih se žetev običajno izvaja strojno. Najprej se rastline poškopijo s kemičnimi sredstvi, ki povzročijo odpadanje listov, kar omogoča lažje mehansko pobiranje bombažnih vlaken. Ta praksa sicer povečuje učinkovitost obiranja, a hkrati prinaša negativne okoljske in zdravstvene posledice zaradi uporabe strupenih kemikalij.

M

Ker bo naša majica oprijeta, se bombažni tkanini doda majhna količina elastana. Elastan je sintetično vlakno, pridobljeno iz nafte, podobno kot poliester. Njegova uporaba v tekstilu je nepogrešljiva zaradi edinstvenih lastnosti – omogoča elastičnost tkanine, hitro sušenje, dobro ohranjanje oblike in enostavno vzdrževanje. Zaradi teh lastnosti elastan izboljšuje udobje in funkcionalnost oblačil, še posebej pri oprijetih krojih, kjer je pomembna prilagodljivost in raztegljivost materiala.

S

Po pravilu se bombažna vlakna ločijo od semen, očistijo in stisnejo v bale, ki se nato pošljejo v predilnice. Tam se bombažna vlakna skupaj z elastanom predejo v prejo. Prvi korak v tem procesu so široke bombažne vrvice, ki se nato skozi več predenih faz preoblikujejo v zelo tanko bombažno nit, primerno za nadaljnjo obdelavo.

Predenje se večinoma izvaja s pomočjo visokotehnoloških in dragih strojev, ki zagotavljajo natančnost in konsistenco v kakovosti niti. Ko je preja pripravljena, se premesti v tkalnico, kjer se iz nje s tkanjem oblikuje končna tkanina, ki bo služila kot osnova za izdelavo naše majice.

L

Preden lahko majico zašijemo, mora biti proizvodnja blaga popolnoma zaključena. To vključuje beljenje, barvanje in obdelavo s kemičnimi sredstvi, ki blagu dajejo želeno mehkobo, sijaj in odpornost proti umazaniji.

Za doseganje intenzivnih barv se pogosto uporabljajo barvila, ki vsebujejo težke kovine. Ta barvila niso le okoljsko problematična, temveč lahko predstavljajo resno tveganje za zdravje, saj so nekatera povezana celo z rakotvornimi učinki.

Končna obdelava blaga pogosto poteka v državah, kjer regulacija odpadnih voda ni ustrezno urejena, kar pomeni, da nevarne kemikalije pogosto končajo neprečiščene v okolju, onesnažujejo vodne vire in ogrožajo ekosisteme. Poleg tega so delavci, ki prihajajo v stik s temi kemikalijami, pogosto izpostavljeni nevarnim snovem brez ustrezne zaščite, kar dodatno prispeva k zdravstvenim tveganjem v tekstilni industriji.

P

Zdaj je naša majica končno prispela v trgovino, kjer čaka na svojega kupca. Za nami je dolga in kompleksna proizvodna pot, ki je vključevala številne faze – od pridelave bombaža do končne distribucije.

Kljub temu imajo potrošniki pogosto zelo malo informacij o dejanskih pogojih, v katerih je bila majica proizvedena. Na etiketah običajno piše le država končne izdelave, ne pa celotna zgodba o delovnih pogojih, vplivu proizvodnje na okolje in izvoru uporabljenih surovin. Ta pomanjkanje transparentnosti potrošnikom otežuje ozaveščene odločitve pri nakupu oblačil, kar še dodatno poudarja potrebo po trajnostni in etični proizvodnji v tekstilni industriji.

T

Ko so vsi sestavni deli pripravljeni, sledi njihovo izrezovanje in sestavljanje. Kosi blaga se izrežejo glede na krojne predloge, nato pa se strojno obdelajo ali ročno sešijejo skupaj. Ta faza, znana kot končna proizvodnja, je ena izmed najbolj delovno intenzivnih v celotnem procesu, saj zahteva veliko natančnosti in ročnega dela.

Zaradi visokih stroškov dela v razvitih državah številna podjetja proizvodnjo selijo v države, kjer so plače delavcev nizke. Najpogosteje poteka šivanje v azijskih državah, kot sta Bangladeš in Kitajska, kjer množična tekstilna industrija omogoča nizke proizvodne stroške, vendar pogosto na račun delovnih pogojev in pravičnega plačila delavcev.

N

Zdaj je naša majica popolnoma dokončana. Sledi pakiranje in transport na končno destinacijo. V našem primeru se najprej odpravi na pot s tovornimi ladjami, ki omogočajo množičen prevoz tekstilnih izdelkov.

Vendar pa to ni prvo potovanje naše majice. Njena pot se je začela že z bombažem, ki je moral prepotovati dolgo verigo predelave – od polja do predilnice, tkalnice, barvalnice in končne proizvodnje. V celotnem procesu je majica prepotovala več kot 20.000 kilometrov, pri čemer je bila poraba nafte izjemno visoka, kar je prispevalo k veliki emisiji okolju škodljivih toplogrednih plinov. Ta dolg in kompleksen proizvodni proces poudarja vpliv globalizirane tekstilne industrije na okolje ter odpira vprašanja trajnostne in etične proizvodnje oblačil.

4. UČNI PRIPOMOČEK:

DELEŽ ZASLUŽKA NA MAJICI

4. UČNI PRIPOMOČEK: DELEŽ ZASLUŽKA NA MAJICI

Pri nakupu majice se večinoma osredotočamo na izgled, na našo lastno potrebo po novi majici, po kvaliteti. Le redko kdo se vpraša kam gre zaslužek posamične majice.

Naslov delavnice	Delež zaslužka na majici
Trajanje	20 minut
Metoda	Individualno delo, ki mu sledi skupinska diskusija
Cilji delavnice	Seznanimi udeležence z vplivom zahodnih družb na našo potrošnjo in kako so končni kupci velikokrat zavedeni in ne poznajo ozadja procesa. Spodbuditi razmislek o možnih ukrepih, ki jih na ravni posameznika naredimo.
Dodatni pripomočki	Na A4 formatu natisnjen učni pripomoček Izrez majice Pisala in/ali škarje

POTEK DELAVNICE:

1. Uvod (5 minut)

Udeležencem predstavimo temo.

Glede na to, da smo v prejšnjih učnih pripomočkih spoznali pot bombažne majice in/ali kavbojk imajo udeleženci že nekaj znanj. Poudarimo, da govorimo o majici, ki je nastala v deželi z nizkimi stroški dela kot npr. Bangladeš, Tajska ...

Razložimo, da so zaslužki posamične bombažne majice razdeljeni na več kategorij in sicer:

- maloprodaja;
- blagovna znamka, administracija, oglaševanje;
- stroški materiala in dobiček tovarne;
- strošek prevoza, davki;
- plača šivilj/krojačev.

2. Izvajanje delavnice in ugotavljanje pravih odgovorov (10 min)

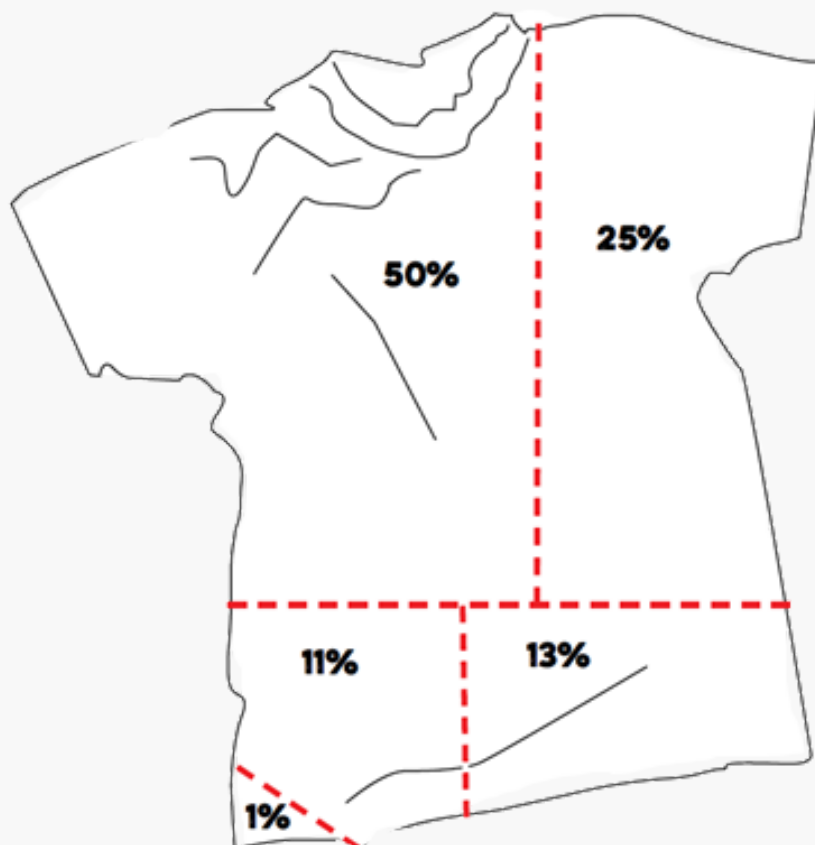
Udeležence prosimo, da na svojem izrezu označijo kakšen delež menijo, da dobi posamična kategorija.

Majico tako razdelijo na 5 delov. Lahko jo tudi izrežejo s škarjami.

REŠITVE:

- Maloprodaja 50 %;
- blagovna znamka, administracija, oglaševanje 25%
- stroški materiala in dobiček tovarne 13 %
- strošek prevoza, davki 11%
- plača šivilj/krojačev 1%

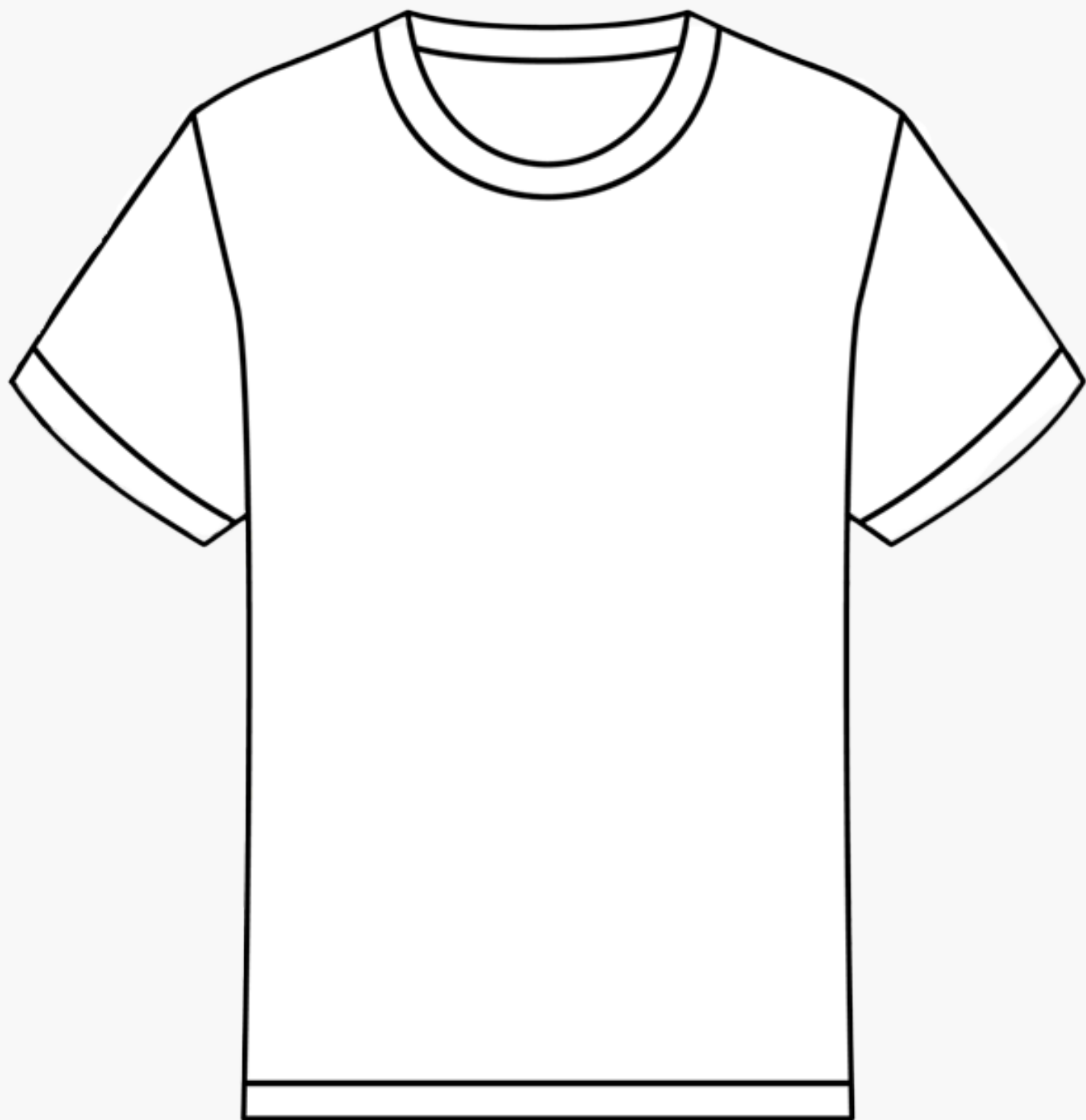
VIZUALNI PRIKAZ REŠITEV

3. Skupinska diskusija in ugotovitve (5 min)

Večina naših oblačil je narejenih v tujini, v državah t.i. svetovnega juga. Razlog za selitev je cenena delovna sila. V Bangladešu dobijo delavke v tovarni tudi manj kot 0,50 € na uro. Delajo v razmerah, ki veljajo za suženjsko delo.

(Vir: <https://focus.si/recimo-ne-hitri-modi-in-zelenemu-zavajanju>, pridobljeno 11. 3. 2025).

prodaja na drobno,
uprava, DDV

prevoz

blagovna znamka,
administracija, oglaševanje

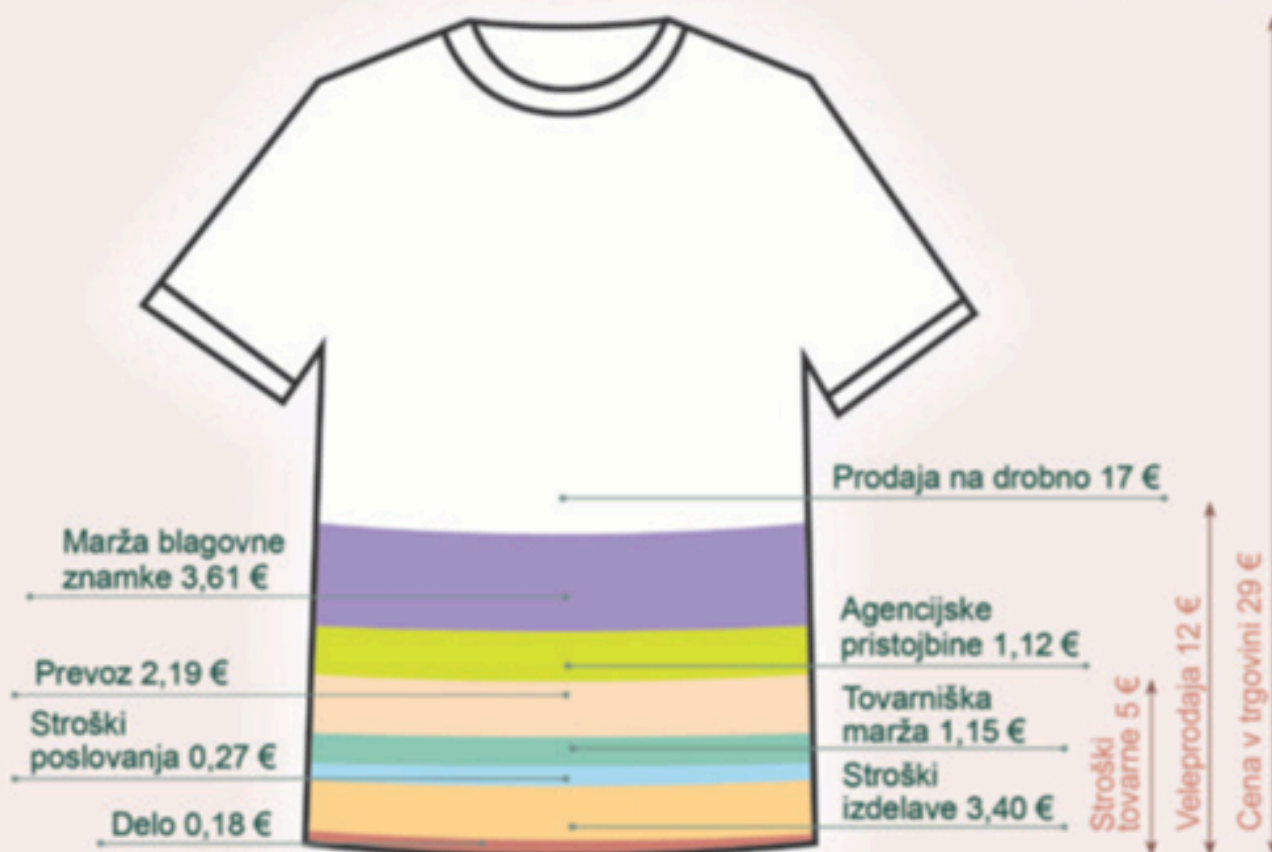
materialni stroški in tovarniški
dobiček v tretjih državah

plača šivilj in krojačev

RAZREZ CENE MAJICE ZA 29 €

vir: Clean Clothes Campaign

5. UČNI PRIPOMOČEK:

RAZPRAVA O KEMIKAJIJAH V OBLAČILIH

5. UČNI PRIPOMOČEK: RAZPRAVA O KEMIKALIJAH V OBLAČILIH

V oblačilih se skriva kar nekaj kemikalij. Z delavnico bodo udeleženci spoznali zdravstvena tveganja, povezana s škodljivimi kemikalijami, ki jih pogosto najdemo v oblačilih. Delavnica temelji na primeru jeansa, ki je poznan material.

Naslov delavnice	Koliko okoljske škode lahko povzroči eno samcato oblačilo?
Trajanje	30 minut
Metoda	Praktična in interaktivna delavnica s primeri iz vsakdanjega življenja.
Cilji delavnice	Udeležence spodbuditi k razmišljanju o vplivu modne industrije na okolje. S praktičnim primerom prikazati resnične okoljske posledice modne industrije. Omogočiti udeležencem, da izrazijo svoja stališča in izkušnje
Dodatni pripomočki	Stara oblačila, plastenka vode, škarje, listi papirja, označevalci

POTEK DELAVNICE:

1. Uvod (5 minut)

Udeležencem predstavite temo in vzpostavite sproščeno vzdušje za diskusijo.

- Predstavimo namen delavnice
- Postavite uvodno vprašanje za udeležence:

Ali ste kdaj pomislili, da lahko oblačila vplivajo na vaše zdravje?

- Počakajte na odgovore in jih kratko komentirajte.
- Pojasnite, da se danes osredotočamo na jeans – eno izmed najbolj priljubljenih oblačil, ki pa je pogosto obdelano s kemikalijami.
- Pojasnite cilj delavnice:
  - Pogovorili se bomo o kemikalijah v jeansu in njihovih vplivih na zdravje.
  - Izmenjali bomo mnenja o tem, kako lahko sami vplivamo na izbiro bolj zdravih oblačil.

2. Predstavitev škodljivih kemikalij v jeansu (7 min)

Udeležence informirati o najpogostejših kemikalijah in njihovih vplivih na zdravje.

Kratka predstavitev kemikalij (uporabite primere iz dodatnih besedil, a na preprost način):

1. **Pesticidi** – uporabljajo se pri gojenju bombaža, lahko povzročajo glavobole, slabost in dolgoročno hormonske motnje.
2. **Formaldehid** – preprečuje mečkanje tkanin, a draži dihalo in lahko povzroči alergije.
3. **Klor** – uporablja se za beljenje, a lahko povzroča težave z dihalo in kožo.
4. **Azo barvila** – barvila, ki lahko vsebujejo rakotvorne snovi in povzročajo alergije.
5. **PFAS (vodoodbojne snovi)** – vplivajo na hormone in lahko povzročajo srčno-žilne bolezni.
6. **Kislinsko beljenje** – uporablja se pri jeansu, lahko draži kožo in oči.
7. **Ftalati** – prisotni v nekaterih plastificiranih materialih v oblačilih, lahko vplivajo na hormone in povzročajo alergije.

UPORABNA POVEZAVA: <https://www.askreach.eu/svhc/>

- Vprašanja za razpravo:

Ali ste vedeli, da so te kemikalije v vaših oblačilih?

Ste kdaj občutili težave s kožo ali dihalo zaradi oblačil?

3. Skupinska diskusija – Kako lahko zmanjšamo izpostavljenost? (13 min)

V glavnem delu delavnice je cilj udeležence spodbuditi k razmišljanju o možnih alternativah in rešitvah.

- Razdelite udeležence v manjše skupine (3–5 oseb) in jih prosite, da odgovorijo na naslednja vprašanja:
  - *Kaj lahko storimo, da zmanjšamo stik s škodljivimi kemikalijami v oblačilih?*
  - *Kako lahko pri nakupu prepoznamo bolj zdrava oblačila?*
  - *Ali menite, da bi morali o teh temah govoriti več v javnosti?*
- Zbiranje mnenj: Vsaka skupina predstavi svoje ugotovitve.
- Povzetek ključnih rešitev (poudarite glavne rešitve):
  - Izbiranje ekološkega bombaža in oblačil brez škodljivih kemikalij.
  - Pranje novih oblačil pred nošenjem.
  - Izogibanje močno obdelanim tkaninam (bleščeč jeans, izredno vodoodporni materiali itd.).
  - Uporaba lokalnih ali trajnostnih znamk.

4. Zaključek in vprašanja (5min)

V zaključnem delu delavnice povzamemo glavne ugotovitve in omogočimo dodatna vprašanja.

- Povzetek: Kaj smo danes spoznali?
- Vprašanje za udeležence: Kaj boste od zdaj naprej storili drugače pri izbiri oblačil?
- Povabite udeležence, da delijo svoje izkušnje in vprašanja.
- Poudarite, da imajo kot potrošniki možnost izbire in da s tem lahko vplivajo na svoje zdravje.

6. UČNI PRIPOMOČEK:

**KOLIKO OKOLJSKE
ŠKODE LAHKO
POVZROČI ENO
SAMCATO
OBLAČILO**

6. UČNI PRIPOMOČEK: KOLIKO OKOLJSKE ŠKODE LAHKO POVZROČI ENO SAMCATO OBLAČILO

Sestava in izvor oblačila je lahko za marsikaterega potrošnika prava uganka. Vedno bolj se opozarja, da sta tako izvor kot sestava pomembna za nas in našo Zemljo. O škodljivosti mikroplastike smo vedno bolj osveščeni in ravno tekstil je eden največjih onesnaževalcev s sproščanjem mikroplastike.

Naslov delavnice	Spoznamo kemikalije v oblačilih
Trajanje	30 minut
Metoda	Interaktivna diskusija s kratkimi predstavitvami in vodenimi vprašanji
Cilji delavnice	Seznanimi udeležence s škodljivimi kemikalijami v jeansu in njihovimi vplivi na zdravje Spodbuditi razpravo o alternativah in rešitvah Omogočiti udeležencem, da izrazijo svoja stališča in izkušnje
Dodatni pripomočki	/

POTEK DELAVNICE:

1. Uvod (5 minut)

Začnite s **preprostim vprašanjem**:

"Koliko oblačil imate v svoji omari, ki jih niste oblekli že več kot eno leto?"

Počakajte na odgovore in jih komentirajte.

Povejte ključne informacije:

- a) **Modna industrija je eden največjih onesnaževalcev** na svetu.
- b) Vsako leto nastane **92 milijonov ton tekstilnih odpadkov**.
- c) Za **en sam bombažni T-shirt** je potrebnih **2.700 litrov vode** – toliko, kot človek popije v 2,5 letih!

Vprašanje za razpravo:

"Ali ste kdaj pomislili, da so vaša oblačila povezana s porabo vode in onesnaževanjem?"

2. Praktična vaja: Koliko škode povzroči eno oblačilo? (10 min)

Vsak udeleženec izbere eno staro oblačilo, ki ga je prinesel ali pa uporabite nekaj kosov oblačil, ki jih priskrbite vi.

Vaja z vizualnim prikazom:

a) Vzemite platenko z vodo (1,5 l) in povejte:

"Za to majico je bilo potrebnih skoraj 2.700 litrov vode – to pomeni 1.800 takšnih plastenk!"

b) Škarje in list papirja:

Na list papirja naj vsak napiše **"Kaj se zgodi z oblačilom, ko ga zavržemo?"**

Odgovore obesite na tablo ali jih preberite.

Mikroplastika v oblačilih:

c) Če so oblačila iz poliestra, pojasnite:

"Med pranjem se sproščajo mikroskopska vlakna, ki končajo v rekah in oceanih. Ribe jih pojedo, mi pa nato pojemo ribe. Tako postanejo del naše prehranske verige."

PRAKTIČNA VAJA:

Praktični poskus: "Nevidna škoda" v naših oblačilih (10 min)

Cilj: Skozi enostaven eksperiment pokažemo, kako mikroplastika iz oblačil konča v vodi.

Pripomočki (poceni in enostavno dostopni):

- Dve posodi z vodo
- Bombažna majica in sintetična majica (poliester, najlon)
- Papirnat filter za kavo

Koraki:

1. Pojasnite poskus:

- Vsakič, ko peremo sintetična oblačila, se v vodo sproščajo **mikroplastika in vlakna**, ki končajo v morjih.
- Vse to vstopa v prehransko verigo in lahko na koncu končamo z mikroplastiko na krožniku.

2. Eksperiment:

- Potopite **bombažno majico** v eno posodo in jo nežno zdrgnite – voda ostane čista.
- Potopite **sintetično majico**, jo zdrgnite in nato **prelijte vodo skozi cedilo** – udeleženci bodo videli **drobne delce in vlakna**.

3. Vprašanje za diskusijo:

- *"Kaj to pomeni za okolje?"*
- *"Ali ste že slišali za mikroplastiko?"*
- *"Kako lahko zmanjšamo ta vpliv?"*

Ključni poudarek:

- **Sintetična oblačila sproščajo mikrovlakna** ob vsakem pranju.
- **Teh vlaken ne moremo filtrirati** iz vode, zato končajo v oceanih in prehrani.

3. Zaključek in vprašanja (5 min)

V zaključnem delu delavnice povzamemo glavne ugotovitve in omogočimo dodatna vprašanja.

- Povzetek: Kaj smo danes spoznali?
- **Vprašanje za udeležence:** Kaj boste od zdaj naprej storili drugače pri izbiri oblačil?
- Povabite udeležence, da delijo svoje izkušnje in vprašanja.
- Poudarite, da imajo kot potrošniki možnost izbire in da s tem lahko vplivajo na svoje zdravje.

7. UČNI PRIPOMOČEK:

ZELENO ZAVAJANJE

7. UČNI PRIPOMOČEK: ZELEN O ZAVAJANJE

Na voljo je 8 kartic (priloga)

1. Kartica: "Eko kolekcija - nova trajnostna moda!"

Vprašanja za razmislek:

- Ali so podane kakršne koli informacije o uporabljenih materialih?
- Ali obstaja certifikat (npr. GOTS, OEKO-TEX) ali jasna razlaga trajnostnih praks?
- Ali gre za celotno trajnostno linijo ali samo posamezne izdelke?

Možen sklep: Pogosto gre za **greenwashing**, če ni konkretnih dokazov o trajnosti.

2. Kartica: "Narejeno iz 100 % recikliranih materialov!"

Vprašanja za razmislek:

- Katere materiale točno reciklirajo?
- Kakšen je odstotek recikliranega materiala v končnem izdelku?
- Je navedena verodostojna certifikacija (npr. GRS - Global Recycled Standard)?

Možen sklep: Če podjetje ne razkrije dodatnih podrobnosti, gre lahko za zavajajočo prakso.

3. Kartica: "Prijazno do planeta – brez dokazov!"

Vprašanja za razmislek:

- Kaj to pomeni? Manj emisij CO₂? Manj kemikalij? Manj porabe vode?
- Ali podjetje podaja konkretne podatke ali le uporablja zelene barve in liste?
- So podani neodvisni certifikati, ki podpirajo trditev?

Možen sklep: Če ni konkretnih dokazov, je to **greenwashing**.

4. Kartica: "Certificirano po OEKO-TEX® Standard 100"

Vprašanja za razmislek:

- Ali veste, kaj pomeni OEKO-TEX certifikat? (Zagotavlja, da materiali ne vsebujejo škodljivih kemikalij.)
- Se podjetje transparentno sklicuje na to certifikacijo?
- Ali gre za celoten izdelek ali samo določene dele (npr. barvilo, tkanina)?

Možen sklep: Verodostojna trditev, vendar je treba preveriti, **na kaj točno se certifikat nanaša**.

5. Kartica: "Omejena trajnostna kolekcija – boljša za planet!"

Vprašanja za razmislek:

- Ali podjetje trajnostno pristopa k celotni proizvodnji ali samo k eni kolekciji?
- Ali večina njihovih izdelkov ostaja netrajnostna?
- Je to zgolj marketinška poteza ali resnično prizadevanje za bolj trajnostno modo?

Možen sklep: Pogosto podjetja uporabljajo **greenwashing** tako, da trajnostne trditve omejuje le na en del kolekcije.

6. Kartica: "100 % biološko razgradljivo pakiranje!"

Vprašanja za razmislek:

- Ali to pomeni, da je tudi izdelek trajnosten ali gre le za pakiranje?
- Ali podjetje poudarja embalažo, medtem ko ostaja proizvodnja enako škodljiva?
- Ali obstajajo konkretni podatki o razgradljivosti?

Možen sklep: Če trajnostni poudarek temelji zgolj na embalaži in ne na izdelku samem, je to **greenwashing**.

7. Kartica: "Znižan ogljični odtis!"

Vprašanja za razmislek:

- Kako je podjetje zmanjšalo ogljični odtis?
- Ali so podane konkretne številke ali zgolj splošne trditve?
- Ali so njihove emisije CO₂ resnično nižje ali gre le za kompenzacijske ukrepe (npr. sajenje dreves)?

Možen sklep: Brez konkretnih številk in preglednih podatkov je lahko to **greenwashing**.

8. Kartica: "Uporabljamo etično pridobljen bombaž!"

Vprašanja za razmislek:

- Kdo preverja, ali je bombaž res pridobljen etično?
- Ali ima podjetje certifikate (npr. Fair Trade, GOTS)?
- Ali je celotna veriga dobave etična ali le en del?

Možen sklep: Če ni jasne verifikacije, lahko gre za **greenwashing**.

KVIZ – PREVERJANJE ZNANJA

Kviz je zasnovan kot orodje za razmislek in učenje, ki omogoča spremljanje razumevanja in ozaveščenosti udeležencev po vsakem izobraževalnem srečanju. Uporabite ga lahko ob koncu vsakega modula kot del učnega procesa ali pa na zadnjem modulu za povratno informacijo o o novo pridobljenem znanju.

Kako izvajati kviz?

Kviz lahko izvedete z odprtim tipom vprašanj ali z vprašanji z več možnimi odgovori, odvisno od dinamike skupine. Izvedete ga lahko ustno, pisno ali interaktivno, z uporabo digitalnih orodij, kot so Mentimeter, Kahoot ali Google Forms. Za uporabo teh orodij ustvarite uporabniški račun in kviz prikažite na zaslonu, da lahko udeleženci odgovarjajo v realnem času. Po vsakem vprašanju spodbudite pogovor in razmislek – cilj ni zgolj preverjanje znanja, temveč predvsem spodbujanje kritičnega mišljenja in trajnostne ozaveščenosti.

Vprašanja

Odprta vprašanja

Modul 1: Uvod v trajnostno modo

Kako lahko naše potrošniške izbire pomagajo zmanjšati okoljski vpliv tekstilne industrije?

Zakaj sta izobraževanje in ozaveščanje temeljna stebra za doseganje trajnosti?

Modul 2: Resničnost modne industrije

Kateri so glavni okoljski vplivi, ki jih povzroča proizvodnja in upoaba hitre mode?

Kakšna je povezava med delovnimi pogoji v tekstilni industriji in končno ceno oblačil?

Modul 3: Sprememba je mogoča

Kako izbira trajnostnih materialov vpliva na zdravje ljudi in planet?

Zakaj je pomembno, da znamo brati oznake na oblačilih, preden jih kupimo?

Modul 4: Ukrepaj

Katere vsakodnevne navade lahko začnete uvajati že danes, da postanete del spremembe v smeri trajnostne mode?

Kako lahko popravo oblačil prispeva h krožnemu gospodarstvu in zmanjšanju odpadkov?

Modul 5: Trajnostne spremembe v vsakdanjem življenju

Kako oblikovati garderobo, ki bo koristila okolju in nam olajšala vsakodnevno oblačenje?

Kakšen družbeni učinek ustvarja podpora lokalnim blagovnim znamkam ali nakupovanje rabljenih oblačil?

Različica z več izbirami in interaktivni kviz

Modul 1: Uvod v trajnostno modo

Katero osebno dejanje je po vašem mnenju najučinkovitejše za zmanjšanje okoljskega vpliva modne industrije?

- kupovati manj, a bolj kakovostno;
- podpirati trajnostne blagovne znamke;
- ponovno uporabljati in popravljati oblačila;
- vse zgoraj naštet;
- menim, da moje izbire nimajo vpliva

Kako pomembno se vam zdi izobraževanje o trajnosti za spremembo potrošniških navad? (1 = sploh ni pomembno, 5 = izjemno pomembno)

Modul 2: Resničnost modne industrije

Kateri od naslednjih vplivov modne industrije se vam zdi najbolj zaskrbljujoč?

- onesnaževanje vode in tal;
- izpusti toplogrednih plinov;
- nepravični delovni pogoji;
- pretirano nastajanje odpadkov;
- vse navedeno

Kakšno povezavo vidite med nizkimi cenami oblačil in delovnimi pogoji delavcev v tekstilni industriji?

Modul 3: Sprememba je mogoča

Kakšna je glavna prednost izbire trajnostnih materialov?

- manjši vpliv na okolje;
- boljše zdravje potrošnikov;
- daljša življenjska doba oblačil;
- vse navedeno

Katere informacije običajno iščete (ali bi morali iskati) na oznakah oblačil, preden jih kupite?

Modul 4: Ukrepaj

Katero trajnostno navado bi lahko začeli izvajati že danes?

Zakaj je popravilo in ponovna uporaba oblačil trajnostno dejanje?

- zmanjšuje količino tekstilnih odpadkov;
- prihrani denar in vire;
- podpira krožno gospodarstvo;
- vse navedeno

Modul 5: Trajnostne spremembe v vsakdanjem življenju

Kako pogosto pri nakupu oblačil dajete prednost kakovosti pred količino? (1 = nikoli, 5 = vedno)

Kako lahko po vašem mnenju podpora lokalnim znamkam ali nakupovanje rabljenih oblačil ustvarja pozitiven vpliv v vaši skupnosti?

EVALVACIJSKI VPRAŠALNIK ZA UDELEŽENCE IZOBRAŽEVANJ

Vprašalnik za evalvacijo izobraževalnega programa o tekstilu

Kaj vam je bilo pri izobraževanju najbolj všeč?

Kaj bi še izboljšali? Kaj vas je morda motilo, ste pogrešali?

Ocena predavatelja:

5- odlično, 4- dobro, 3- srednje, 2 - slabo, 1- neustrezno

Strokovnost: _____

Razumljivost: _____

Način podajanja vsebine: _____

Odnos in komunikacija z udeleženci: _____

Možnost za vaše sodelovanje, podajanje mnenj, vprašanj: _____

Ocena vsebine izobraževanja

5- odlično, 4- dobro, 3- srednje, 2 - slabo, 1- neustrezno

Aktualnost vsebine: _____

Skladnost vsebine s pričakovanji: _____

Razmerje med praktičnim in teoretičnim delom: _____

Uporabnost pridobljenega znanja v praksi: _____

Ocena izvedbe izobraževanja

5- odlično, 4- dobro, 3- srednje, 2 - slabo, 1- neustrezno

Uporabnost prejetega gradiva pri samem izobraževanju: _____

Uporabnost prejetega gradiva za nadaljnje samoizobraževanje ali samostojno delo: _____

Ustreznost časovnega termina (urnik, raspored srečanj, trajanje izobraževanja): _____

Ustreznost prostora, v katerem je potekalo izobraževanje: _____

Ustreznost opreme, ki je bila uporabljena med izobraževanjem (računalnik, kakovost projekcije): _____

EVALVACIJSKI VPRAŠALNIK ZA UDELEŽENCE IZOBRAŽEVANJ

Ocena organizacije izobraževanja

5- odlično, 4- dobro, 3- srednje, 2 - slabo, 1- neustrezno

Način in vsebina obveščanja o izobraževanju:_____

Organizacija, potek samega izobraževanja:_____

Komunikacija, odnos organizatorja izobraževanja (odzivnost na e-sporočila, telefonske klice, kakovost komunikacije in povratnih informacij ...):_____

Možnost svetovanja in podpore pred in med izobraževanjem:_____

Ali bi vas zanimala nadaljnja izobraževanja na temo trajnosti?

DA   NE

Ali bi udeležbo na izobraževanju priporočili tudi drugim (prijateljem, znancem ...)?

DA   NE

Hvala za vaše sodelovanje!

7. DODATNI VIRI

LITERATURA:

Dimitrije Stanković, Pranje in nega oblačil ter drugih tekstilnih izdelkov, Nova Gorica, 2022

Dušica Breskvar, Kaj moramo vedeti o tekstilu, Ljubljana, 2000
Enciklopedija mode: 1840-1990, DZS, Ljubljana, 1994

Moda in kultura oblačenja, Maruša Pušnik, Elena Fajt

Tekstilni priročnik, Maribor, 1986

Rijavec Tatjana, Tekstilne surovine. Osnove, Naravoslovnotehniška fakulteta, Oddelek za tekstilstvo 2014

Marketinške strategije spodbujanja trajnostne potrošnje tekstilnih izdelkov: diplomsko delo, Elizaveta Kudryashova, Ljubljana, 2024

Jelka Geršak, Priprava proizvodnje oblačil, Maribor: Fakulteta za strojništvo, 2009

Pedagoška fakulteta, Krožno gospodarstvo in tekstilije: priročnik za učitelje 2024

Claire Wilcox; Valerie D. Mendes 20th-century fashion in detail, Thames and Hudson, London, 2020

Brown Sass, Eco Fashion London. Laurence king Publishing, 2010

Collins Jane, Threads: Gender, Labor and Power in the Global Apparel Industry, Chicago, University of Chicago Press, 2003

Fletcher Kate, Grose Lynda, Fashion and Sustainability: design for change, London, Laurence King, 2012

Gwilt Alison, Rissanen Timo, Shopping Sustainable Fashion: changing the way we make and use clothes, London: Earthscan, 2011

Patagonia. Dostopno na <http://www.patagonia.com/us/footprint> (15. maj 2014)
Maja Ferme. Dostopno na <http://www.majaferme.com/> trajnost (19. januar 2025)

8. PRILOGE

Dodatna gradiva so na voljo na spletni strani:

<https://premiumferme.com/sl/pages/sustainability>

POTRDILO

---

je uspešno opravil/a izobraževalni program

Program je potekal od _____ do _____.

---

izobraževalec

---

kraj in datum

Co-funded by
the European Union